

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA
SPÓŁKA AKCYJNA

**RAPORT ROCZNY
BANKU OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.
ZA OKRES DWUNASTU MIESIĘCY ZAKOŃCZONY
DNIA 31 GRUDNIA 2008 ROKU**

Warszawa, 16 marca 2009 r.

**ROCZNE
SPRAWOZDANIE FINANSOWE
BANKU OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.
ZA OKRES DWUNASTU MIESIĘCY ZAKOŃCZONY
DNIA 31 GRUDNIA 2008 ROKU**

Warszawa, 16 marca 2009 r.

Spis treści do rocznego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez UE

Strona

Rachunek zysków i strat	4
Bilans	5
Zestawienie zmian w kapitale własnym	6
Rachunek przepływów pieniężnych	7
Informacja dodatkowa do rocznego sprawozdania finansowego	8
1. Podstawowe informacje o Banku Ochrony Środowiska S.A.	8
2. Identyfikacja skonsolidowanego sprawozdania finansowego	10
3. Informacje o przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości przy sporządzaniu sprawozdania finansowego	10
4. Korekta błędu dotyczącego poprzednich okresów	24
5. Ważniejsze oszacowania i oceny	25
6. Zarządzanie ryzykiem finansowym	26
7. Wynik z tytułu odsetek	70
8. Wynik z tytułu opłat i prowizji	71
9. Przychody z tytułu dywidend	71
10. Wynik na działalności handlowej	71
11. Wynik z pozycji wymiany	72
12. Pozostałe przychody operacyjne	72
13. Pozostałe koszty operacyjne	72
14. Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek oraz zobowiązań pozabilansowych	73
15. Ogólne koszty administracyjne	73
16. Świadczenia pracownicze	74
17. Obciążenia podatkowe	74
18. Zysk przypadający na jedną akcję	75
19. Kasa, środki w Banku Centralnym	75
20. Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	75
21. Inne lokaty na rynku pieniężnym	75
22. Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	76
23. Kredyty i pożyczki udzielone klientom	76
24. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	78
25. Wartości niematerialne	81
26. Rzeczowe aktywa trwałe	82
27. Inne aktywa	83
28. Zobowiązania wobec innych banków	83
29. Zobowiązania wobec klientów	83
30. Rezerwy	84

31. Odroczony podatek dochodowy	86
32. Pozostałe zobowiązania	87
33. Aktywa i zobowiązania warunkowe	87
34. Kapitał zakładowy	89
35. Kapitał z aktualizacji wyceny	90
36. Zyski zatrzymane	91
37. Informacje dodatkowe do rachunku środków pieniężnych	92
38. Charakterystyka instrumentów pochodnych oraz transakcji wymiany walutowej	94
39. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych	96
40. Sprawozdawczość dotycząca segmentów	98
41. Transakcje z podmiotami powiązanymi	103
42. Przejęcie i zbycie spółek	105
43. Dywidenda przypadająca na jedną akcję	105
44. Zdarzenia po dniu bilansowym	105

Rachunek zysków i strat

	Nota	12 miesięcy zakończonych	
		31-12-2008	31-12-2007 dane porównawcze
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	7	600 542	445 988
Koszty z tytułu odsetek i podobne koszty	7	-378 088	-247 584
Wynik z tytułu odsetek		222 454	198 404
Przychody z tytułu opłat i prowizji	8	60 439	63 932
Koszty z tytułu opłat i prowizji	8	-9 435	-9 579
Wynik z tytułu opłat i prowizji		51 004	54 353
Przychody z tytułu dywidend	9	16 001	14 643
Wynik na działalności handlowej	10	7 028	7 893
Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	24	31	1 433
Wynik z pozycji wymiany	11	35 003	19 564
Pozostałe przychody operacyjne	12	6 505	15 860
Pozostałe koszty operacyjne	13	-8 466	-43 979
Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek oraz zobowiązań pozabilansowych	14	-71 202	8 898
Ogólne koszty administracyjne	15,16	-252 847	-235 260
Wynik na działalności operacyjnej		5 511	41 809
Zysk brutto		5 511	41 809
Obciążenia podatkowe	17	1 072	-10 117
- część bieżąca		-10 005	-15 522
- część odroczone		11 077	5 405
Zysk netto		6 583	31 692
Zysk na akcję w trakcie okresu (w zł)			
– podstawowy	18	0,44	2,22
– rozwodniony	18	0,44	2,22

Działalność zaniechana nie wystąpiła.

Noty przedstawione na stronach od 8 do 105 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Bilans

		31-12-2008	31-12-2007 dane porównawcze
AKTYWA	Nota		
Kasa, środki w Banku Centralnym	19	313 889	139 234
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	20	328 044	642 997
Inne lokaty na rynku pieniężnym	21	94 696	93 510
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	22	231 681	329 205
Pochodne instrumenty finansowe	38	21 305	3 638
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	23	7 788 024	6 002 402
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe:	24	2 072 227	1 618 232
– dostępne do sprzedaży		1 421 797	1 011 818
– utrzymywane do terminu zapadalności		650 430	606 414
Inwestycje w jednostkach zależnych		21 940	21 940
Wartości niematerialne	25	54 368	55 976
Rzeczowe aktywa trwałe	26	93 359	96 054
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	31	26 599	16 296
Inne aktywa	27	45 914	22 520
Aktywa razem		11 092 046	9 042 004
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		128	132
Zobowiązania wobec innych banków	28	893 199	661 641
Pochodne instrumenty finansowe	38	61 918	5 146
Zobowiązania wobec klientów	29	9 179 773	7 383 856
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych		210	215
Rezerwy	30	15 718	14 310
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		6 284	73
Pozostałe zobowiązania	32	70 667	117 843
Zobowiązania razem		10 227 897	8 183 216
KAPITAŁ WŁASNY			
Kapitał podstawowy		446 897	525 869
- Kapitał zakładowy	34	150 530	229 502
- Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej		296 367	296 367
Kapitał z aktualizacji wyceny	35	-9 174	-12 475
Zyski zatrzymane	36	426 426	345 394
Kapitał własny razem		864 149	858 788
Kapitał własny i zobowiązania razem		11 092 046	9 042 004

Noty przedstawione na stronach od 8 do 105 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Zestawienie zmian w kapitale własnym

	Kapitał podstawowy		Kapitał z aktualizacji wyceny (nota 35)	Zyski zatrzymane (nota 36)			Razem kapitał własny
	Kapitał zakładowy (nota 34)	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej		Pozostały kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka	Niepodzielony wynik finansowy	
Stan na 31-12-2007 r. przed korektą błędu	229 502	296 367	-12 475	341 402	48 302	-5 243	897 855
Korekta błędu (nota 4)						-39 067	-39 067
Stan na 01-01-2008 po korektach błędów	229 502	296 367	-12 475	341 402	48 302	-44 310	858 788
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży (nota 35)	-	-	4075	-	-	-	4 075
Podatek odroczone z tytułu wyceny aktywów dostępnych do sprzedaży (nota 35)	-	-	-774	-	-	-	-774
Zyski i straty odnoszone na kapitał własny	-	-	3 301	-	-	-	3 301
Wynik netto	-	-	-	-	-	6 583	6 583
Zyski i straty łącznie	-	-	3 301	-	-	6 583	9 884
Podział wyniku w tym:	-78 972	-	-	69 206	-	5 243	-4 523
Rozliczenie hiperinflacyjnego przeszacowania kapitału zakładowego	-78 972	-	-	-	-	78 972	-
Przeniesienie wyniku na pozostałe kapitały	-	-	-	69 206	-	-69 206	-
Pozostała dystrybucja wyniku	-	-	-	-	-	-1 061	-1 061
Dywidendy	-	-	-	-	-	-3 462	-3 462
Stan na 31-12-2008	150 530	296 367	-9 174	410 608	48 302	-32 484	864 149
Stan na 01-01-2007	210 972	144 809	-3 348	310 056	48 302	-42 940	667 851
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży (nota 35)	-	-	-11268	-	-	-	-11 268
Podatek odroczone z tytułu wyceny aktywów dostępnych do sprzedaży (nota 35)	-	-	2 141	-	-	-	2 141
Zyski i straty odnoszone na kapitał własny	-	-	-9 127	-	-	-	-9 127
Wynik netto	-	-	-	-	-	31 692	31 692
Zyski i straty łącznie	-	-	-9 127	-	-	31 692	22 565
Emisja akcji serii N (nota 34)	18 530	151 946	-	-	-	-	170 476
Koszty emisji akcji (nota 34)	-	-388	-	-	-	-	-388
Podział wyniku w tym:	-	-	-	31 346	-	-33 062	-1 716
Przeniesienie na pozostałe kapitały	-	-	-	31 346	-	-31 346	-
Dywidenda	-	-	-	-	-	-1 716	-1 716
Stan na 31-12-2007	229 502	296 367	-12 475	341 402	48 302	-44 310	858 788

Noty przedstawione na stronach od 8 do 105 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Rachunek przepływów pieniężnych

		12 miesięcy zakończonych	
		31-12-2008	31-12-2007 dane porównawcze
Metoda pośrednia	nota		
PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ			
Zysk brutto		5 511	41 809
Korekty razem:		-6 807	-424 808
Amortyzacja		22 548	21 906
Dywidendy otrzymane		-16 001	-14 643
Zysk z tytułu działalności inwestycyjnej	37	-114	-288
Zapłacony podatek dochodowy		-4 928	-17 913
Zmiana stanu papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu		97 524	-69 135
Zmiana stanu innych lokat na rynku pieniężnym		-1 186	6
Zmiana stanu aktywów i zobowiązań z tytułu wyceny pochodnych instrumentów finansowych		39 105	9 710
Zmiana stanu lokat w innych bankach oraz kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom	37	129 459	-344 403
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom		-1 785 622	-290 678
Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych	37	-449 920	-531 393
Zmiana stanu innych aktywów	37	-19 443	31 055
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków i Banku Centralnego		231 554	24 677
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		1 795 917	725 174
Zmiany stanu rezerw		1 408	-10 734
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych		-5	-52
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	37	-47 103	41 903
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		-1 296	-382 999
PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ			
Wpływy		16 125	19 783
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych		124	77
Zbycie aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		-	5 063
Dywidendy otrzymane		16 001	14 643
Wydatki		-22 206	-47 308
Nabycie wartości niematerialnych		-9 290	-34 777
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych		-12 916	-12 531
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		-6 081	-27 525
PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ			
Wpływy		-	170 088
Wpływy z emisji akcji		-	170 088
Wydatki		-3 462	-1 716
Dywidendy wypłacone		-3 462	-1 716
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		-3 462	168 372
PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE NETTO, RAZEM		-10 839	-242 152
BILANSOWA ZMIANA STANU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH	37	-10 839	-242 152
ŚRODKI PIENIĘŻNE NA POCZĄTEK OKRESU	37	437 443	679 595
ŚRODKI PIENIĘŻNE NA KONIEC OKRESU	37	426 604	437 443

Noty przedstawione na stronach od 8 do 105 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Informacja dodatkowa do rocznego sprawozdania finansowego

1. Podstawowe informacje o Banku Ochrony Środowiska S.A.

1.1. Bank Ochrony Środowiska S.A.

Roczne sprawozdanie finansowe Banku Ochrony Środowiska S.A. (zwanego dalej Bankiem lub BOŚ S.A.) obejmuje okres 12 miesięcy zakończonych dnia 31 grudnia 2008 roku oraz zawiera dane porównawcze za okres 12 miesięcy zakończonych dnia 31 grudnia 2007 roku.

Bank Ochrony Środowiska S.A. z siedzibą w Warszawie przy Al. Jana Pawła II nr 12 został utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego (NBP) Nr 42 z dnia 15 września 1990 roku i aktu notarialnego z dnia 28 września 1990 roku o utworzeniu Banku. Bank został wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego Warszawy XII Wydział Gospodarczy w dniu 4 czerwca 2001 roku pod numerem KRS 0000015525 oraz nadano mu numer statystyczny REGON 006239498.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) działalność Banku została zaklasyfikowana jako PKD 6512 A.

Czas trwania Banku jest nieoznaczony.

Naczelną misją Banku jest wspieranie – poprzez świadczenie wyspecjalizowanych usług bankowych – działań służących rozwojowi przemysłu i usług w zakresie ochrony środowiska, a także rozwojowi rynku produktów i usług związanych z ekologią.

Misja rynkowa Banku w horyzoncie kilkuletnim jest uchwalana przez Radę Nadzorczą, wraz z wieloletnim programem rozwoju Banku.

Według statutu przedmiotem działalności Banku jest gromadzenie środków pieniężnych, udzielanie kredytów, dokonywanie rozliczeń pieniężnych, wykonywanie innych usług bankowych oraz świadczenie finansowych usług konsultacyjno-doradczych.

Do zakresu działania Banku należy:

- przyjmowanie wkładów pieniężnych płatnych na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenie rachunków tych wkładów,
- prowadzenie innych rachunków bankowych,
- udzielanie kredytów,
- udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych oraz otwieranie i potwierdzanie akredytyw,
- emitowanie bankowych papierów wartościowych,
- przeprowadzanie bankowych rozliczeń pieniężnych,
- wydawanie instrumentu pieniądza elektronicznego,
- udzielanie pożyczek pieniężnych,
- wykonywanie operacji czekowych i wekslowych,
- wydawanie kart płatniczych oraz wykonywanie operacji przy ich użyciu,
- nabywanie i zbywanie wierzytelności pieniężnych,
- przechowywanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz udostępnianie skrytek sejfowych,
- prowadzenie skupu i sprzedaży wartości dewizowych,
- udzielanie i potwierdzanie poręczeń,
- wykonywanie czynności zleconych, związanych z emisją papierów wartościowych,
- pośrednictwo w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym,
- pełnienie funkcji banku depozytariusza.

Do zakresu działania Banku należy ponadto:

- obejmowanie lub nabywanie akcji i praw z akcji, udziałów innej osoby prawnej i jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych,
- zaciąganie zobowiązań związanych z emisją papierów wartościowych,
- dokonywanie obrotu papierami wartościowymi,

- dokonywanie, na warunkach uzgodnionych z dłużnikiem, zamiany wierzytelności na składniki majątku dłużnika,
- nabywanie i zbywanie nieruchomości,
- świadczenie usług konsultacyjno-doradczych w sprawach finansowych, w szczególności w zakresie związanym z ekologią,
- świadczenie usług faktoringowych,
- prowadzenie działalności akwizycyjnej na rzecz otwartych funduszy emerytalnych,
- pośredniczenie w prowadzeniu przez fundusze inwestycyjne zapisów na jednostki uczestnictwa, a także pośredniczenie w zbywaniu i odkupywaniu przez fundusze inwestycyjne jednostek uczestnictwa,
- świadczenie usług pośrednictwa na rzecz domów maklerskich,
- świadczenie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego,
- prowadzenie czynności windykacyjnych na zlecenie banków oraz podmiotów, z którymi Bank zawarł umowy o wspólnym finansowaniu lub umowy o realizację działań w ramach programów operacyjnych.

Od dnia 24 stycznia 1997 roku decyzją Zarządu Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW), akcje Banku zostały dopuszczone do obrotu na GPW w Warszawie i zakwalifikowane do działu finanse - sektor bankowy.

Niniejsze roczne sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd BOŚ S.A. w dniu 16 marca 2009 roku.

1.2. Skład osobowy Zarządu oraz Rady Nadzorczej BOŚ S.A.

a) Skład Zarządu Banku

Skład Zarządu Banku na 31 grudnia 2008 roku przedstawiał się następująco:

Mariusz Klimczak	- Prezes Zarządu
Jerzy Witold Pietrewicz	- Wiceprezes Zarządu Pierwszy Zastępca Prezesa Zarządu
Adam Zbigniew Grzebieluch	- Wiceprezes Zarządu
Marek Kazimierz Serafiński	- Wiceprezes Zarządu
Krzysztof Telega	- Wiceprezes Zarządu

Zmiany w składzie Zarządu zostały opisane w „Sprawozdaniu Zarządu z działalności Banku Ochrony Środowiska S.A. w 2008 roku” w pkt IV. ppkt. 2.3

Natomiast skład Zarządu Banku na 31 grudnia 2007 roku przedstawiał się następująco:

Jerzy Witold Pietrewicz	- Prezes Zarządu
Piotr Adam Wiesiołek	- Wiceprezes Zarządu Pierwszy Zastępca Prezesa Zarządu
Stanisław Kostrzewski	- Wiceprezes Zarządu
Marcin Ziemowit Romanowski	- Wiceprezes Zarządu

b) Skład Rady Nadzorczej Banku

W skład Rady Nadzorczej Banku na 31 grudnia 2008 roku wchodził:

Marcin Likierski	- Przewodniczący
Jacek Maciej Bajorek	- Wiceprzewodniczący
Marian Adam Pigan	- Sekretarz
Józef Koziół	- Członek
Michał Juliusz Machlejd	- Członek

Marian Malicki	- Członek
Michał Jacek Wysocki	- Członek
Ryszard Ochwat	- Członek

Skład Rady Nadzorczej Banku został powołany przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. w dniu 17 czerwca 2008 roku.

W dniu 29 lipca 2008 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie BOŚ S.A. powołało w skład Rady Nadzorczej Banku Pana Ryszarda Ochwat.

Rada Nadzorcza Banku na dzień 31 grudnia 2007 roku przedstawiała się następująco:

Andrzej Maria Herman	- Przewodniczący
Janina Jóźwiak	- Wiceprzewodnicząca
Ryszard Stanisław Bartkowiak	- Sekretarz
Marta Zofia Czyż	- Członek
Andrzej Grzegorz Matysiak	- Członek
Lech Kazimierz Płotkowski	- Członek
Agnieszka Halina Zawartko	- Członek

2. Identyfikacja skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Bank Ochrony Środowiska S.A. sporządził skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony 31 grudnia 2008 roku, które zostało zatwierdzone do publikacji w dniu 16 marca 2009 roku.

3. Informacje o przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości przy sporządzaniu sprawozdania finansowego

3.1. Podstawa sporządzenia

Niniejsze roczne sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) oraz zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez Unię Europejską (MSSF zatwierdzonymi przez UE). Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania do publikacji, biorąc pod uwagę toczący się w Unii Europejskiej proces wprowadzania standardów MSSF oraz prowadzoną przez BOŚ S.A. działalność, w zakresie stosowanych przez Bank zasad rachunkowości nie ma różnicy między standardami MSSF, które weszły w życie, a standardami MSSF zatwierdzonymi przez UE

MSSF obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF).

Roczne sprawozdanie finansowe zostało sporządzone według zasady kosztu historycznego z uwzględnieniem zasad wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży i papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu oraz wszystkich kontraktów pochodnych wykazywanych w wartości godziwej. Stosowane zasady rachunkowości zostały szczegółowo opisane w pkt. 3.2-3.23 niniejszego sprawozdania finansowego.

Zasady rachunkowości stosowano przy zachowaniu zasady ciągłości we wszystkich prezentowanych okresach sprawozdawczych.

Niniejsze sprawozdanie finansowe jest przedstawione w złotych (zł), a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach zł.

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Bank w dającej się przewidzieć przyszłości, tj. co najmniej 12 miesięcy od dnia bilansowego. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego nie stwierdza się

istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności w okresie co najmniej 12 miesięcy po dniu bilansowym na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź ograniczenia dotychczasowej działalności.

Poniżej zostały przedstawione nowe lub zmienione regulacje MSSF oraz nowe interpretacje KIMSF, które Bank zastosował w bieżącym roku. Ich zastosowanie, nie miało wpływu na sprawozdanie finansowe.

- KIMSF 11 MSSF 2 - *Wydanie akcji w ramach Grupy i transakcje w nabytych akcjach własnych*
KIMSF 11 zawiera wskazówki, czy transakcje, w których jednostka emituje instrumenty kapitałowe w ramach zapłaty za otrzymane przez nią towary lub usługi, bądź też, gdy zapłatą są wyemitowane instrumenty kapitałowe jednostki tej samej grupy kapitałowej, należy traktować jako rozliczane w instrumentach kapitałowych czy też rozliczane w środkach pieniężnych. Interpretacja określa również sposób postępowania w sytuacjach, gdy jednostka wykorzystuje posiadane akcje własne w celu rozliczenia zobowiązań w ramach transakcji płatności w formie akcji własnych. Powyższa regulacja nie ma wpływu na sprawozdanie finansowe Banku

- Zmiany do MSR 39 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena oraz MSSF 7 Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji – *Przekwalifikowanie instrumentów finansowych*

Zmiany te dopuszczają reklasyfikację pewnych instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu do kategorii instrumentów utrzymywanych do terminu zapadalności, dostępnych do sprzedaży lub pożyczek i należności. Zgodnie z tymi zmianami dopuszczalne jest również, w pewnych okolicznościach, przeniesienie instrumentów dostępnych do sprzedaży do kategorii pożyczki i należności. Zmiany mają zastosowanie dla reklasyfikacji dokonanych 1 lipca 2008 roku lub później. Bank nie dokonywał reklasyfikacji instrumentów finansowych ani z kategorii instrumentów przeznaczonych do obrotu ani z kategorii instrumentów dostępnych do sprzedaży.

- Interpretacja KIMSF 14 MSR 19 - Ograniczenia w wycenie aktywów programów określonych świadczeń, wymogi minimalnego finansowania i ich interakcje

KIMSF 14 zawiera wskazówki, jak oszacować graniczną wartość nadwyżki w programie określonych świadczeń, która może być ujęta jako składnik aktywów zgodnie z MSR 19 Świadczenia pracownicze. Powyższa regulacja nie ma wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

Następujące standardy i interpretacje zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej, a nie weszły jeszcze w życie:

- MSSF 8 *Segmenty operacyjne* - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 roku lub później,

- MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* (zmieniony we wrześniu 2007) – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 roku lub później,

- MSR 23 *Koszty finansowania zewnętrznego* (zmieniony w marcu 2007) - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 roku lub później,

- MSSF 3 *Połączenie jednostek gospodarczych* (znowelizowany w styczniu 2008) - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2009 roku lub później- do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE,

- MSR 27 *Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe* (zmieniony w styczniu 2008) - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2009 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE,

- MSSF 2 *Płatności w formie akcji: warunki nabywania uprawnień i anulowanie* (zmieniony w styczniu 2008) - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 roku lub później,

- Zmiany do MSR 32 i MSR 1: *Instrumenty finansowe z opcją sprzedaży i obowiązki powstające w momencie likwidacji (spółki)* (zmiany wprowadzone w lutym 2008) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 roku lub później,

- Interpretacja KIMSF 12 *Umowy na usługi koncesjonowane* - mająca zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2008 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzona przez UE,

- Interpretacja KIMSF 13 *Programy lojalnościowe* - mająca zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2008 roku lub później,

- Zmiany wynikające z corocznego przeglądu MSSF – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 roku lub później,

- Zmiany do MSSF 1 i MSR 27 *Koszt inwestycji w jednostkę zależną, współkontrolowaną i stowarzyszoną* - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 roku lub później,
- Interpretacja KIMSF 15 *Umowy dotyczące budowy nieruchomości* - mająca zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzona przez UE,
- Interpretacja KIMSF 16 *Zabezpieczenie inwestycji netto w jednostkach zagranicznych* - mająca zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 października 2008 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzona przez UE,
- Zmiany do MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena: Pozycje zabezpieczone kwalifikujące się do rachunkowości zabezpieczeń* (zmiany wprowadzone w lipcu 2008) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2009 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE,
- MSSF 1 *Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy* (znowelizowany w listopadzie 2008) - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2009 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE,
- Interpretacja KIMSF 17 *Dywidendy niepieniężne* - mająca zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2009 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzona przez UE,
- Zmiany do MSR 39 i MSSF 7 – *Przekwalifikowanie aktywów finansowych – Data wejścia w życie i przepisy przejściowe* (zmiany wprowadzone w listopadzie 2008) – mające zastosowanie począwszy od 1 lipca 2008 roku - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE.
- Interpretacja KIMSF 18 *Aktywa otrzymane od klientów* – mająca zastosowanie od 1 lipca 2009 roku - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzona przez UE.

Zarząd nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Bank zasady (politykę) rachunkowości.

3.2. Sprawozdawczość według segmentów

BOŚ S.A. charakteryzuje segment jako grupę aktywów i działalności zaangażowanych w dostarczanie produktów i usług, które podlegają ryzykom i zwrotom z poniesionych nakładów inwestycyjnych innym niż te, którym podlegają pozostałe segmenty. Bank wyodrębnia następujące segmenty:

- Pion korporacji i finansów publicznych, a w ramach niego:
 - segment klientów korporacyjnych
 - segment finansów publicznych
 - segment funduszy ekologicznych
- Pion detaliczny tożsamy z segmentem klientów detalicznych
- Działalność na rynku międzybankowym i działalność inwestycyjna
- Działalność maklerska

BOŚ S.A. swoją działalność prowadzi wyłącznie na terenie Polski i biorąc pod uwagę położenie geograficzne placówek żadne znaczące różnice w ryzyku nie zostały zidentyfikowane. Z tego powodu nie dokonuje wydzielenia segmentów według podziału geograficznego.

3.3. Wycena pozycji wyrażonych w walutach obcych

(a) *Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji*

Pozycje zawarte w sprawozdaniach finansowych wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność („waluta funkcjonalna”). Roczne sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych polskich, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji.

(b) Transakcje i salda

Transakcje wyrażone w walutach obcych przeliczane są na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań wyrażonych w walutach obcych ujmują się w rachunku zysków i strat. Różnice kursowe z tytułu instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży uwzględnia się w kapitale z aktualizacji wyceny.

Aktywa i zobowiązania bilansowe wyrażone w walutach obcych przeliczane są na złote według kursu średniego ustalanego przez Prezesa NBP, obowiązującego na dzień sprawozdawczy.

3.4. Przychody i koszty z tytułu odsetek

W rachunku zysków i strat ujmowane są wszystkie przychody odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych wycenianych według kosztu zamortyzowanego przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej, aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą obliczania zamortyzowanej wartości początkowej aktywów lub zobowiązań finansowych oraz alokacji przychodów lub kosztów z tytułu odsetek do właściwego okresu. Efektywna stopa procentowa to stopa, dla której zdyskontowane przyszłe płatności lub wpływy pieniężne są równe bieżącej wartości bilansowej netto danego aktywa lub zobowiązania finansowego. Obliczając efektywną stopę procentową, Bank szacuje przepływy pieniężne uwzględniając wszystkie warunki umowne danego instrumentu finansowego (np. opcje wcześniejszej spłaty), nie biorąc jednak pod uwagę możliwych przyszłych strat z tytułu niespłaconych kredytów. Kalkulacja ta uwzględnia wszystkie opłaty zapłacone lub otrzymane między stronami umowy, które są integralną częścią efektywnej stopy procentowej, oraz koszty transakcji i wszystkie inne premie lub dyskonta.

W momencie dokonania odpisu z tytułu utraty wartości aktywa finansowego lub grupy podobnych aktywów finansowych, przychody z tytułu odsetek wykazywane są według stopy procentowej, według której zdyskontowane zostały przyszłe przepływy pieniężne dla celów wyceny utraty wartości naliczane od wartości netto inwestycji.

3.5. Przychody z tytułu opłat i prowizji

Przychody z tytułu opłat i prowizji ujmują się zasadniczo według zasady memoriału, z chwilą wykonania usługi. Opłaty za uruchomienie kredytu dotyczące kredytów, które prawdopodobnie zostaną udzielone są odraczane (wraz z odnośnymi kosztami bezpośrednimi) i ujmowane w chwili ujęcia należności jako korekta efektywnej stopy procentowej kredytu. Opłaty z tytułu udostępnienia kredytów konsorcyjnych wykazuje się jako przychód po zakończeniu organizacji konsorcjum, jeżeli Bank nie zachował dla siebie żadnej części ryzyka kredytowego lub zachował część o tej samej efektywnej stopie procentowej, co inni uczestnicy. Prowizje i opłaty z tytułu negocjowania lub uczestnictwa w negocjowaniu transakcji na rzecz osoby trzeciej, takiej jak nabycie akcji/udziałów lub innych papierów wartościowych bądź nabycie lub zbycie przedsiębiorstwa, ujmują się z chwilą zrealizowania odnośnej transakcji. Opłaty z tytułu zarządzania portfelem i inne opłaty za usługi zarządzania, doradztwa i inne są wykazywane na podstawie odpowiednich umów o świadczenie usług, zazwyczaj proporcjonalnie do upływu czasu.

3.6. Akcje w jednostce zależnej

Akcje w jednostce zależnej wykazywane są według kosztu historycznego.

3.7. Aktywa i zobowiązania finansowe

BOŚ S.A. klasyfikuje swoje aktywa finansowe do następujących kategorii: aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat; pożyczki i należności; inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności; oraz aktywa finansowe dostępne do sprzedaży. O klasyfikacji inwestycji decyduje Zarząd w momencie wykazania ich po raz pierwszy.

(a) Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Kategoria ta obejmuje aktywa finansowe przeznaczone do obrotu. Bank nie posiada aktywów finansowych przeznaczonych w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny w wartości godziwej, z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat. Zyski i straty z tytułu aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat odnoszone są na wynik działalności handlowej, natomiast przychody i koszty z tytułu odsetek, amortyzacji dyskonta i premii na wynik z tytułu odsetek. Składnik aktywów finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży w krótkim terminie lub stanowi instrument pochodny o ile nie został on przeznaczony jako instrument zabezpieczający.

(b) Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- (i) należności przeznaczone do sprzedaży w krótkim terminie (klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu),
- (ii) zaklasyfikowane przy początkowym ujęciu jako instrumenty dostępne do sprzedaży,
- (iii) instrumenty, w których Bank nie odzyska zasadniczo całości zainwestowanej kwoty w sposób inny niż z powodu ryzyka kredytowego.

Przychody i koszty z tytułu odsetek ujmuje się w rachunku zysków i strat przez okres obowiązywania umów metodą efektywnej stopy procentowej.

(c) Utrzymywane do terminu zapadalności

Inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i ustalonym terminie zapadalności, które Zarząd zamierza i jest w stanie utrzymać do terminu zapadalności. Gdyby Bank dokonał sprzedaży istotnej części aktywów utrzymywanych do terminu zapadalności klasyfikacja całej kategorii zostałaby zmieniona na aktywa dostępne do sprzedaży. Przychody i koszty z tytułu odsetek, premii i dyskonta ujmowane są w rachunku zysków i strat i odnoszone na wynik z tytułu odsetek.

(d) Dostępne do sprzedaży

Inwestycje dostępne do sprzedaży to inwestycje, które BOŚ S.A. zamierza utrzymywać przez czas nieokreślony, a które nie zostały zakwalifikowane ani do aktywów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ani do portfela aktywów utrzymywanych do terminu zapadalności. Mogą one zostać sprzedane, aby poprawić płynność lub w reakcji na zmiany stóp procentowych, kursów wymiany walut lub cen instrumentów kapitałowych. Zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży są odnoszone bezpośrednio na kapitał własny do czasu usunięcia danego składnika aktywów finansowych z bilansu lub utraty jego wartości – wówczas łączna kwota zysków i strat ujmowanych dotychczas w kapitale własnym wykazywana jest w rachunku zysków i strat w pozycji wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych. Natomiast dyskonto, premie i odsetki naliczane według efektywnej stopy procentowej ujmowane są w rachunku zysków i strat i wykazywane w pozycji wynik z tytułu odsetek. Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży są wykazywane w rachunku zysków i strat w pozycji przychody z tytułu dywidend w momencie ustanowienia prawa jednostki do otrzymania płatności.

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, utrzymywanych do terminu zapadalności i dostępnych do sprzedaży ujmuje się na dzień przeprowadzenia transakcji – dzień, w którym Bank podejmie zobowiązanie do zakupu lub sprzedaży danego składnika aktywów. Ujmowanie transakcji na dzień jej przeprowadzenia jest ograniczone do standaryzowanej transakcji kupna lub sprzedaży składnika aktywów finansowych. Pożyczki i należności wykazywane są w momencie wypłaty gotówki na rzecz kredytobiorcy. Aktywa finansowe ujmuje się początkowo według wartości godziwej powiększonej o koszty transakcyjne, z wyjątkiem aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, które początkowo wykazywane są według wartości godziwej. Aktywa finansowe wyłącza się z bilansu, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z ich tytułu wygasły lub zostały przeniesione i Bank dokonał przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży i aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są na dzień bilansowy wykazywane według wartości godziwej. Pożyczki i

należności oraz inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności wykazywane są według skorygowanej ceny nabycia (zamortyzowanego kosztu), metodą efektywnej stopy procentowej.

W portfelu aktywów dostępnych do sprzedaży Bank posiada obligacje komunalne, korporacyjne i wyemitowane przez banki oraz Skarb Państwa, dla których brak jest aktywnego rynku. Z uwagi na powyższe wartość godziwa tych papierów jest oparta na modelu wyceny wypracowanym przez Bank uwzględniającym zmiany stóp rynkowych z uwzględnieniem marży na ryzyko kredytowe. W rzadkich przypadkach, gdy zastosowanie takich modeli nie jest możliwe i nie ma możliwości ustalenia wartości godziwej w sposób rzetelny, instrumenty finansowe wykazywane są według kosztu nabycia.

Wszystkie powyżej wymienione obligacje są obligacjami zmiennokuponowymi, tj. oprocentowanie kuponów jest oparte o stopy rynkowe (głównie średnie ważone stopy rentowności 52-tygodniowych bonów skarbowych ustalone głównie z dwóch lub czterech przetargów przed rozpoczęciem każdego okresu odsetkowego lub WIBOR 1R, 3M i 6M oraz EURIBOR 3M powiększonych o marżę za ryzyko).

Wartość godziwa inwestycji notowanych wynika z ich bieżącej ceny rynkowej. Jeżeli rynek na dany składnik aktywów finansowych nie jest aktywny (a także w odniesieniu do nienotowanych papierów wartościowych), Bank ustala wartość godziwą, stosując techniki wyceny. Obejmują one wykorzystanie cen uzyskanych w ramach transakcji, które zostały dokonane w terminie bliskim dacie bilansowej na normalnych zasadach rynkowych jak również odwołanie się do innych, podobnych instrumentów, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych i inne metody wyceny powszechnie stosowane przez uczestników rynku (m.in. wycenę metodą porównawczą do spółek o zbliżonym profilu działalności notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z uwzględnieniem dyskonta z tytułu braku płynności).

(e) Zobowiązania finansowe

Zobowiązania w początkowym ujęciu wykazuje się w wartości godziwej, a w okresie późniejszym wykazuje się je według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Jednostka wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe wtedy, gdy zobowiązanie wygaśło, to znaczy kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaśł. Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych oraz pozostałe zobowiązania przeznaczone do obrotu wyceniane są do wartości godziwej zgodnie z opracowanymi przez Bank modelami.

3.8. Utrata wartości aktywów finansowych

(a) Aktywa wykazywane według amortyzowanego kosztu

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. O utracie wartości składnika lub grupy aktywów finansowych i stratach poniesionych z tego tytułu mowa jest wyłącznie wtedy, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości na skutek wydarzenia lub wydarzeń, które nastąpiły po pierwotnym ujęciu danego składnika aktywów („przesłanki do rozpoznania utraty wartości”), oraz gdy to zdarzenie (lub zdarzenia) ma wpływ na możliwe do wiarygodnego oszacowania przyszłe przepływy pieniężne dotyczące tego aktywa lub grupy aktywów finansowych. Obiektywną przesłanką utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych mogą być uzyskane informacje o:

- (i) znaczących trudnościach finansowych emitenta lub dłużnika
- (ii) naruszeniach umowy, np. niespłaceniu lub opóźniona spłata odsetek lub części kapitałowej zobowiązania przekraczających 90 dni
- (iii) zmianie przez Bank warunków umowy kredytowej spowodowanej ekonomicznymi lub prawnymi aspektami trudności finansowych dłużnika, która w innych okolicznościach nie byłaby brana pod uwagę
- (iv) prawdopodobieństwie bankructwa lub innej reorganizacji finansowej dłużnika
- (v) zaniku aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych spowodowanego trudnościami finansowymi lub
- (vi) dających się zaobserwować danych wskazujących na wymierne zmniejszenie szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dotyczących grupy aktywów finansowych od czasu

pierwotnego ich ujęcia, nawet, jeżeli zmniejszenia tego nie można jeszcze przypisać do poszczególnych składników grupy aktywów finansowych, w tym:

- niekorzystnych zmianach sytuacji płatniczej dłużników; lub
- warunkach makroekonomicznych wpływających na utratę wartości aktywów należących do danej grupy.

Bank ocenia, czy występują obiektywne przesłanki utraty wartości poszczególnych istotnych składników aktywów finansowych, oraz czy dowody takie występują indywidualnie lub łącznie dla aktywów, które indywidualnie nie są istotne. Jeżeli BOŚ S.A. ustali, że dla danego składnika aktywów finansowych ocenianego indywidualnie nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości (niezależnie od tego, czy składnik ten jest istotny, czy nie), składnik ten włączany jest do grupy aktywów finansowych o podobnych cechach ryzyka kredytowego, która jest następnie zbiorczo oceniana pod kątem utraty wartości. Składniki aktywów finansowych, dla których wykazana została strata z tytułu utraty wartości (po raz pierwszy lub kolejny), nie są uwzględniane w zbiorczej ocenie utraty wartości.

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki na utratę wartości pożyczek i należności lub inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności wykazywanych według zamortyzowanego kosztu, kwotę straty oblicza się jako różnicę między wartością bilansową danego składnika aktywów a bieżącą wartością szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat z tytułu niespłaconych kredytów, które nie zostały jeszcze poniesione) zdyskontowaną według pierwotnej efektywnej stopy procentowej danego składnika aktywów finansowych. Wartość bilansowa składnika aktywów zostaje zmniejszona poprzez konto odpisów aktualizujących, a kwota straty obciąża rachunek zysków i strat. Jeżeli kredyt lub inwestycja utrzymywana do terminu zapadalności ma zmienną stopę procentową, wówczas stopą dyskontową stosowaną do ustalenia utraty wartości jest bieżąca efektywna stopa procentowa ustalona zgodnie z umową. W praktyce Bank może wyceniać utratę wartości na podstawie wartości godziwej instrumentu finansowego, w oparciu o istniejącą cenę rynkową.

Kalkulacja bieżącej wartości szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dotyczących zabezpieczonego składnika aktywów finansowych uwzględnia przepływy pieniężne wynikające z zajęcia zabezpieczenia pomniejszone o koszty jego nabycia i sprzedaży, niezależnie od tego, czy rozpoczęcie działań windykacyjnych jest prawdopodobne, czy nie.

Dla celów zbiorczej oceny utraty wartości, aktywa finansowe są łączone w grupy o podobnych cechach ryzyka kredytowego (według stosowanego przez Bank systemu uwzględniającego rodzaj składnika aktywów, sektor gospodarki, rodzaj zabezpieczenia, stan przeterminowania i inne istotne czynniki). Cechy te mają wpływ na oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych dla określonych grup aktywów, ponieważ wskazują na możliwości spłaty przez dłużników całości ich zobowiązań zgodnie z warunkami umów dotyczących ocenianych aktywów.

Przyszłe przepływy pieniężne dotyczące grupy aktywów finansowych ocenianych zbiorczo pod kątem utraty wartości są szacowane na podstawie przepływów pieniężnych wynikających z umów oraz historycznych doświadczeń dotyczących strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka. Historyczne doświadczenia dotyczące strat są korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji w celu uwzględnienia skutków aktualnych okoliczności, które nie miały miejsca w okresie, którego dotyczą historyczne doświadczenia, oraz wyłączenia skutków okoliczności, które miały miejsce w okresie historycznym, a które nie zachodzą obecnie.

Szacunki dotyczące zmian przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupami aktywów powinny być zgodne pod względem kierunku ze zmianami odnośnych obserwowanych danych zachodzącymi z okresu na okres (np. zmiany stopy bezrobocia, cen nieruchomości, stanu spłat lub innych czynników wskazujących na zmiany prawdopodobieństwa wystąpienia strat w danej grupie i ich wielkości). Metodologia oraz założenia stosowane przy szacowaniu przyszłych przepływów pieniężnych są regularnie rewidowane przez Bank w celu zmniejszenia różnic między szacowaną a rzeczywistą wysokością strat.

Nieściągalne kredyty są spisywane w ciężar odpisów aktualizujących wartość kredytów. Uznania kredytu za nieściągalny oraz jego spisania dokonuje się w przypadku formalnoprawnego udokumentowania niemożności zaspokojenia roszczeń, tj:

- postanowienia organu egzekucyjnego o umorzeniu postępowania;

- postanowienia sądu o oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości lub umorzeniu postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku, gdy majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania;
 - postanowienia sądu o ukończeniu postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku;
 - sporządzonego przez Bank protokołu, gdy przewidywane przez Bank koszty procesowe i egzekucyjne związane z dochodzeniem długu byłyby równe albo wyższe od kwoty długu.
- Przed spisaniem kredytu należy przeprowadzić wszystkie wymagane procedury i ustalić kwotę straty. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty zalicza się ją do pozostałych przychodów operacyjnych.

Jeżeli w następnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany poprzez dokonanie odpowiedniej korekty konta odpisów aktualizujących. Kwota dokonanego odwrócenia wykazywana jest w rachunku zysków i strat.

(b) Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. W przypadku instrumentów kapitałowych klasyfikowanych jako inwestycje dostępne do sprzedaży, przy ocenie, czy nastąpiła utrata wartości, brany jest pod uwagę znaczny lub długotrwały spadek wartości papieru wartościowego poniżej jego wartości początkowej. Jeżeli istnieją tego rodzaju przesłanki dotyczące aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, łączna strata – ustalona jako różnica pomiędzy kosztem nabycia a bieżącą wartością godziwą, pomniejszona o utratę wartości danego składnika aktywów uprzednio wykazaną w rachunku zysków i strat – zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i wykazana w rachunku zysków i strat. Odpisy z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych wykazane w rachunku zysków i strat nie są odwracane w rachunku zysków i strat. Jeżeli wartość godziwa instrumentu dłużnego klasyfikowanego jako dostępny do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten będzie można obiektywnie powiązać ze zdarzeniem, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości w rachunku zysków i strat, wówczas odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany w rachunku zysków i strat.

(c) Umowy renegotjowane

Kredyty i pożyczki, które poddawane są analizie grupowej lub które są jednostkowo istotne i dla których warunki umowy były renegotjowane przestaje się uznawać za przeterminowane; są one uznawane za nowe należności. W kolejnych okresach, kiedy ich warunki są renegotjowane, należności te są uznawane za przeterminowane i tylko w takim przypadku są ujawniane.

3.9. Kompensowanie instrumentów finansowych

Składniki aktywów finansowych i zobowiązań finansowych kompensuje się i wykazuje w bilansie w kwocie netto wyłącznie wtedy, gdy BOŚ S.A. posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz zamierza rozliczyć się w kwocie netto lub jednocześnie zrealizować dany składnik aktywów i uregulować zobowiązanie.

3.10. Umowy sprzedaży i odkupu

Papiery wartościowe sprzedawane przy jednoczesnym zawarciu powiązanej umowy odkupu (transakcje repo, sell-buy-back) są reklasyfikowane w sprawozdaniu finansowym jako aktywa zastawione, jeżeli jednostka przejmująca ma wynikające z umowy lub zwyczaju prawo do sprzedaży lub ponownego zastawienia zabezpieczenia. Zobowiązanie wobec kontrahenta ujmuje się w zobowiązaniach wobec innych banków lub zobowiązaniach wobec klientów, w zależności od jego charakteru. Zakupione papiery wartościowe z przyrzeczeniem odsprzedaży (transakcje reverse repo, buy-sell-back) ujmuje się jako kredyty i pożyczki udzielone innym bankom lub klientom, w zależności od ich charakteru. Różnicę pomiędzy ceną sprzedaży a odkupu traktuje się jako odsetki i ujmuje metodą efektywnej stopy procentowej przez okres obowiązywania umowy. Papiery wartościowe pożyczane kontrahentom również pozostają w sprawozdaniu finansowym.

Pożyczonych przez Bank papierów wartościowych nie ujmuje się w sprawozdaniu finansowym chyba, że zostały sprzedane osobom trzecim. W takim wypadku transakcje kupna i sprzedaży

ujmuje się w sprawozdaniu finansowym, zaś odnośne zyski i straty uwzględnia się w wyniku na działalności handlowej. Obowiązek zwrotu pożyczonych papierów ujmuje się według wartości godziwej jako zobowiązania wobec klientów.

3.11. Gwarancje finansowe

Gwarancje finansowe to kontrakty, które wymagają od wystawcy dokonania wyspecyfikowanych wypłat pokrywających stratę poniesioną przez posiadacza z powodu nie dokonania przez określonego dłużnika płatności w terminie zgodnym z warunkami instrumentu dłużnego. Tego rodzaju gwarancji finansowych udziela się bankom, instytucjom finansowym i innym organizacjom w imieniu klientów w celu zabezpieczenia kredytów, linii kredytowych i innych bankowych narzędzi finansowania.

W momencie początkowego ujęcia, gwarancje finansowe wycenia się w sprawozdaniu finansowym w wartości godziwej na dzień udzielenia gwarancji.

Po początkowym ujęciu zobowiązania Banku wynikające z takich gwarancji wycenia się według wyższej z dwóch kwot: wartości początkowego ujęcia pomniejszonej o amortyzację naliczoną w celu ujęcia w rachunku zysków i strat przychodu z tytułu prowizji naliczanych liniowo przez okres trwania gwarancji oraz dokonanego na dzień bilansowy szacunku wydatków, które powstaną w przypadku realizacji gwarancji. Szacunki te określa się na podstawie historii poniesionych strat z gwarancji w przeszłości. Wzrost odpisu na zobowiązania związany z gwarancjami obciąża rachunek zysków i strat w pozycji pozostałe koszty operacyjne.

3.12. Pochodne instrumenty finansowe

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej, począwszy od dnia zawarcia transakcji. Wartość godziwą ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach, lub w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Wszystkie instrumenty pochodne o dodatniej wartości godziwej prezentowane są w bilansie jako aktywa, a o wartości ujemnej jako zobowiązania.

BOŚ S.A. nie stosuje rachunkowości zabezpieczeń, zatem wszystkie zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych wykazywane są w rachunku zysków i strat bieżącego okresu w pozycji wynik na działalności handlowej (FX Swap, IRS oraz kontrakty terminowe na akcje i indeksy giełdowe) lub wynik z pozycji wymiany (FX Forward, FX Spot).

3.13. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

Aktywa trwałe zalicza się do „przeznaczonych do sprzedaży” i wykazuje według niższej z dwóch kwot: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, jeżeli ich wartość bilansową realizuje się przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie bieżącego używania.

3.14. Wartości niematerialne

(a) Licencje i oprogramowanie komputerowe

Zakupione licencje na oprogramowanie komputerowe aktywuje się w wysokości kosztów poniesionych na zakup i przygotowanie do używania konkretnego oprogramowania komputerowego. Aktywowane koszty amortyzuje się przez szacowany okres użytkowania oprogramowania metodą liniową.

Wydatki związane z utrzymaniem programów komputerowych ujmowane są jako koszty z chwilą poniesienia.

(b) Prace rozwojowe

Bank aktywuje koszty poniesione na etapie prac rozwojowych przedsięwzięcia prowadzonego we własnym zakresie jedynie w przypadku, gdy ma możliwość i zamiar ukończenia oraz użytkowania wytwarzanego składnika wartości niematerialnych, posiada stosowne środki techniczne i finansowe służące ukończeniu prac rozwojowych i użytkowaniu składnika oraz ma możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych, które można bezpośrednio przyporządkować czynnościom

tworzenia, produkcji i przystosowania składnika aktywów do użytkowania w sposób zamierzony przez kierownictwo.

Aktywowane koszty amortyzuje się metodą liniową po zakończeniu prac rozwojowych. Szacowany okres użytkowania określony jest indywidualnie.

(c) Testowanie utraty wartości

Wartości niematerialne są badane pod kątem utraty wartości zawsze, gdy występują zdarzenia lub okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa jest niezwłocznie obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeżeli wartość bilansowa przewyższa szacunkową wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej wartości niematerialnych pomniejszonej o koszty ich sprzedaży i wartości użytkowej.

3.15. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazuje się według kosztu historycznego pomniejszonego o umorzenie. Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego środka trwałego lub ujmuje jako odrębny środek trwały (tam, gdzie jest to właściwe) tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych, zaś koszt danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć. Wszelkie pozostałe wydatki na naprawę i konserwację odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie obrotowym, w którym je poniesiono.

Grunty nie podlegają amortyzacji. Amortyzację środków trwałych nalicza się metodą liniową przez okresy ich użytkowania, które dla poszczególnych grup środków trwałych wynoszą:

- budynki 40 lat,
- ulepszenie w obcym środku trwałym 10 lat, lub krócej, jeżeli tak wynika z umowy,
- urządzenia i środki transportu 3-10 lat.

Weryfikacji wartości końcowej i okresów użytkowania środków trwałych dokonuje się również na każdy dzień bilansowy.

Amortyzowane środki trwałe są badane pod kątem utraty wartości zawsze, gdy występują zdarzenia lub okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa środka trwałego jest niezwłocznie obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeżeli wartość bilansowa przewyższa szacunkową wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego pomniejszonej o koszty jego sprzedaży i wartości użytkowej.

Zyski i straty z tytułu zbycia środków trwałych ustala się drogą porównania wpływów ze sprzedaży z ich wartością bilansową i ujmuje w rachunku zysków i strat.

3.16. Leasing

Leasing operacyjny polega na czasowym przekazaniu w użytkowanie dobra inwestycyjnego. Umowa jest klasyfikowana jako leasing operacyjny jeśli nie następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu.

Dotychczas zawarte umowy leasingu to umowy leasingu operacyjnego. Całość opłat leasingowych dokonanych w ramach leasingu operacyjnego jest rozliczana w ciężar kosztów metodą liniową w okresie trwania umowy leasingowej. W przypadku rozwiązania umowy leasingu przed upływem okresu jej obowiązywania ewentualna płatność wymagana na rzecz leasingodawcy tytułem kary umownej, powiększa koszty w okresie, w którym nastąpiło rozwiązanie umowy.

3.17. Odroczony podatek dochodowy

Na potrzeby sprawozdania finansowego podatek odroczony obliczany jest metodą zobowiązań bilansowych. BOS S.A. tworzy rezerwę i aktywa na przejściowe różnice z tytułu odroczonego podatku dochodowego wywołane odmiennością momentu uznawania przychodów za osiągnięte oraz kosztów za poniesione zgodnie ze stosowanymi zasadami rachunkowości i przepisami o podatku dochodowym od osób prawnych.

Główne różnice przejściowe powstają z tytułu aktualizacji wyceny pewnych aktywów i zobowiązań finansowych, w tym kontraktów pochodnych, rezerw na świadczenia emerytalne i inne świadczenia po okresie zatrudnienia, a także strat podatkowych do odliczenia.

Zobowiązanie z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane jest w pełnej wysokości.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który umożliwi wykorzystanie różnic przejściowych.

Odroczony podatek dochodowy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji dostępnych do sprzedaży ujmuje się, tak jak aktualizację wyceny, bezpośrednio w kapitale własnym, a następnie przenosi do rachunku zysków i strat wraz z realizacją odroczonego zysków lub strat.

Odroczony podatek dochodowy ustala się przy zastosowaniu stawek (i przepisów) podatkowych, które zgodnie z oczekiwaniami będą obowiązywać w momencie realizacji odnośnych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego lub uregulowania zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień bilansowy lub takie których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień bilansowy.

Bank kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczonego podatku dochodowego ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

3.18. Aktywa przejęte za długi

Aktywa przejęte za długi wycenia się na moment ich początkowego ujęcia w kwocie odpowiadającej ich wartości godziwej. W przypadku, gdy wartość godziwa przejętych aktywów jest wyższa od kwoty długu, różnica stanowi zobowiązanie wobec kredytobiorcy.

3.19. Przedpłaty, rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów

Przedpłaty dotyczą kosztów poniesionych w bieżącym roku obrotowym, a dotyczących okresów przyszłych. Są one ujmowane w bilansie w pozycji inne aktywa.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów stanowią koszty dotyczące bieżącego okresu, które będą poniesione przez Bank w okresach przyszłych. Bierne międzyokresowe rozliczenia kosztów oraz przychody przyszłych okresów są prezentowane w bilansie w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

3.20. Rezerwy na świadczenia pracownicze

BOŚ S.A. tworzy rezerwy na zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych i nagród jubileuszowych ustalone w oparciu o oszacowania tego rodzaju zobowiązań na podstawie modelu aktuarialnego. Stosowany przez jednostkę model aktuarialny w celu ustalenia wartości bieżącej swoich zobowiązań z tytułu określonych świadczeń oraz związanych z nimi kosztów bieżącego zatrudnienia - oraz tam gdzie ma to zastosowanie - kosztów przeszłego zatrudnienia wykorzystuje metodę prognozowanych uprawnień jednostkowych. Zgodnie z metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych (czasami znaną pod nazwą metody świadczeń narosłych w stosunku do stażu pracy lub metody „świadczenie/staż pracy”), każdy okres wykonywania pracy jest postrzegany jako powodujący powstanie dodatkowej jednostki uprawnienia do świadczeń i każda jednostka uprawnienia do świadczeń wyliczana jest oddzielnie przed wejściem w skład ostatecznego zobowiązania. Zyski i straty aktuarialne ujmowane są od razu w rachunku zysków i strat.

3.21. Rezerwy

Rezerwy ujmuje się wówczas, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- na dzień bilansowy Bank posiada obecny, prawny lub zwyczajowo oczekiwany obowiązek wydatkowania środków, wynikający ze zdarzeń przeszłych; przy czym do określenia istnienia tego obowiązku wykorzystywane są opinie prawne,
- gdy prawdopodobieństwo zaistnienia wydatku z tytułu zaspokojenia roszczeń jest wyższe niż prawdopodobieństwo braku takiego wydatku, oraz
- gdy wielkość tego wydatku można wiarygodnie oszacować.

Rezerwy wyceniane są w bieżącej wartości nakładów, które jak się oczekuje, będą niezbędne do wypełnienia obowiązku, z uwzględnieniem wartości pieniądza w czasie (jeśli jest to istotne), oraz ryzyka związanego z danym obowiązkiem.

W przypadku dyskontowania kwoty przewidywanego wydatku, wzrost rezerwy spowodowany upływem czasu wykazuje się jako koszt z tytułu odsetek.

3.22. Kapitał własny

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone zgodnie z obowiązującym prawem, właściwymi ustawami oraz ze statutem lub umową Spółki.

(a) Kapitał podstawowy

Na kapitał podstawowy składa się zarejestrowany kapitał zakładowy i kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej.

Kapitał zakładowy wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej tworzony jest z nadwyżki osiągniętej przy emisji akcji powyżej wartości nominalnej pozostałej po pokryciu kosztów emisji.

(b) Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje zmianę wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży wynikającą z ich wyceny.

(c) Zyski zatrzymane

Zyski zatrzymane obejmują niepodzielony wynik finansowy oraz pozostałe kapitały tj. pozostały kapitał zapasowy, pozostałe kapitały rezerwowe oraz fundusz ogólnego ryzyka.

Pozostałe kapitały tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub przepisach prawa.

3.23. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Dla potrzeb rachunku przepływów pieniężnych, środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych obejmują pozycje wymagalne w ciągu trzech miesięcy od dnia nabycia, w tym: kasę, środki w bankach centralnych o możliwościach dysponowania, bony skarbowe oraz inne kwalifikujące się bony, kredyty i pożyczki udzielone innym bankom, należności od innych banków oraz krótkoterminowe papiery wartościowe Skarbu Państwa.

3.24. Dane porównawcze

Na dzień 31 grudnia 2008 roku Bank dokonał następujących zmian w stosunku do uprzednio publikowanych sprawozdań finansowych za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2007 roku :

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

12 miesięcy zakończonych					
Pozycja w rachunku	Tytuł	31-12-2007 Dane opublikowane	Korekta błędu	Wpływ korekty prezentacyjnej	31-12-2007 Dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
Wynik na działalności handlowej	Razem korekty, w tym:	7 784	-	109	7 893
	Przesunięcie wyniku z tytułu wyceny do wartości godziwej transakcji wymiany walut do wyniku z pozycji wymiany		-	109	
Wynik z pozycji wymiany	Przesunięcie wyniku z tytułu wyceny do wartości godziwej transakcji wymiany walut z wyniku na działalności handlowej	19 673	-	-109	19 564
Pozostałe koszty operacyjne	Odpis aktualizujący na nakłady dotyczące CSI	-4 912	-39 067	-	-43 979

BILANS

Pozycja w bilansie	Tytuł	31-12-2007 Dane opublikowane	Korekta błędu	Wpływ korekty prezentacyjnej	31-12-2007 Dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
AKTYWA					
Pochodne instrumenty finansowe	Zmiana prezentacji wyceny instrumentów pochodnych z tytułu transakcji stopy procentowej (IRS)	4 030	-	-392	3 638
Wartości niematerialne	Odpis aktualizujący na nakłady dotyczące CSI.	95 043	-39 067	-	55 976
ZOBOWIĄZANIA					
Pochodne instrumenty finansowe	Zmiana prezentacji wyceny instrumentów pochodnych z tytułu transakcji stopy procentowej (IRS)	5 538	-	-392	5 146
Zyski zatrzymane	Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych z tytułu odpisów aktualizujących wartości niematerialne.	384 461	-39 067	-	345 394

Na skutek powyższych korekt na 31 grudnia 2007 roku suma bilansowa Banku zmniejszyła się o 39 459 tys. zł, w tym z tytułu błędu 39 067 i wyniosła 9 042 004 tys. zł. Na skutek powyższych korekt zysk netto Banku zmniejszył się o 39 067 tys. zł (z tytułu błędu) i wyniósł 31 692 tys. zł.

RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

12 miesięcy zakończonych					
Pozycja w rachunku	Tytuł	31-12-2007 Dane opublikowa ne	Korekta błędu	Wpływ korekty prezentacyjnej	31-12-2007 Dane zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu finansowym
PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE NETTO Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	Razem korekty, w tym:	-385 905	-	2 906	-382 999
Zysk z tytułu działalności inwestycyjnej	Odwrócenie zysku ze sprzedaży papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży zaklasyfikowanych wcześniej do działalności inwestycyjnej	-1 683	-	1 395	-288
Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych	Razem, w tym:	-533 062	-	1 669	-531 393
	Zmiana prezentacji – zakup i sprzedaż papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży wykazywane były w przepływach pieniężnych z działalności inwestycyjnej		-	1 669	
Zmiana stanu innych aktywów	Razem, w tym:	-10 153	39 067	2 141	31 055
	Odpis aktualizujący na nakłady dotyczące CSI.		39 067	-	
	Zmiana prezentacji - odroczony podatek dochodowy z tytułu wyceny papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży wykazywany był w zmianie stanu z tytułu pozostałych zobowiązań		-	2 141	
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	Razem, w tym:	44 202	-	-2 299	41 903
	Zmiana prezentacji - inne wydatki finansowe wykazywane były w przepływach pieniężnych z działalności finansowej		-	-158	
	Zmiana prezentacji - odroczony podatek dochodowy z tytułu wyceny papierów		-	-2 141	

	wartościowych dostępnych do sprzedaży wykazano w zmianie stanu innych aktywów				
PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE NETTO Z DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ	Razem korekty, w tym:	-24 461	-	-3 064	-27 525
Zbycie udziałów lub akcji w innych jednostkach, pozostałych papierów wartościowych i innych aktywów finansowych	Razem, w tym:	3 064	-	-3 064	-
	Zysk ze sprzedaży papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży zaklasyfikowano do działalności operacyjnej		-	-1 395	
	Zmiana prezentacji – sprzedaż papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży wykazano w przepływach pieniężnych z działalności operacyjnej.		-	-1 669	
PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE NETTO Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ	Razem korekty, w tym:	168 214	-	158	168 372
Inne wydatki finansowe	Inne wydatki finansowe wykazano w przepływach pieniężnych z działalności operacyjnej	-158	-	158	-

4. Korekta błędu dotyczącego poprzednich okresów

Zarząd Banku po zapoznaniu się z sytuacją faktyczną i prawną związaną z wdrożeniem Centralnego Systemu Informatycznego (CSI), dokumentacją dotyczącą możliwości wykorzystania prac projektowych CSI przy budowie zintegrowanego systemu informatycznego BOŚ S.A. oraz analizą poniesionych nakładów uznał, iż w 2008 roku (przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego za 2007 rok na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy) istniały wiarygodne przesłanki utraty wartości skapitalizowanych nakładów na CSI. Na tej podstawie oraz biorąc pod uwagę zapisy paragrafu 41-42 MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” Zarząd postanowił, iż łączna wartość skapitalizowanych kapitałów na CSI, które należy objąć odpisem aktualizującym wynosi 42 088 tys. zł, z czego:

- kwotę 39 067 tys. zł dotyczącą wydatków poniesionych do końca 2007 roku należy odnieść w ciężar wyniku roku 2007 poprzez zmianę bilansu otwarcia ujętego w sprawozdaniu finansowym za rok 2008 oraz odpowiednie przekształcenie danych porównawczych za rok 2007,
- kwotę 3 021 tys. zł dotyczącą wydatków poniesionych w 2008 roku należy odnieść w ciężar wyniku roku 2008.

Wpływ korekty błędu przedstawiono w nocie 3.24

5. Ważniejsze oszacowania i oceny

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez UE wymaga zastosowania pewnych istotnych z punktu widzenia rachunkowego oszacowań. Wymaga również od Zarządu stosowania własnego osądu przy stosowaniu przyjętych zasad rachunkowości. Zagadnienia, w odniesieniu, do których wymagana jest większa doza osądu, zagadnienia bardziej złożone, założenia i szacunki znaczące z punktu widzenia sprawozdania finansowego zostały przedstawione poniżej:

(a) Utrata wartości kredytów i pożyczek

BOŚ S.A. przeprowadza przegląd swojego portfela kredytowego pod kątem utraty wartości przynajmniej raz na kwartał. Aby ustalić, czy należy wykazać utratę wartości w rachunku zysków i strat, Bank ocenia, czy istnieją jakiekolwiek dane wskazujące na możliwe do zmierzenia zmniejszenie szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dotyczących portfela kredytowego, zanim zmniejszenie to będzie można przyporządkować do konkretnego kredytu. Szacunki mogą uwzględniać możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na wystąpienie niekorzystnej zmiany sytuacji ekonomicznej – finansowej kredytobiorców należących do określonej grupy, sytuacji gospodarczej w danym kraju lub jego części, co ma związek z problemami występującymi w tej grupie aktywów. Kierownictwo planuje przyszłe przepływy pieniężne na podstawie szacunków opartych o historyczne doświadczenia strat poniesionych na aktywach o cechach ryzyka kredytowego i obiektywnych dowodach utraty wartości podobnych do tych, które charakteryzują portfel. Metodologia i założenia, na podstawie których określa się szacunkowe kwoty przepływów pieniężnych i okresy, w których one następują, są poddawane regularnym przeglądom w celu zmniejszenia różnic pomiędzy szacunkową a rzeczywistą wielkością strat.

Gdyby wartość bieżąca przewidywanych przepływów pieniężnych z analizy indywidualnej zmieniła się o +/- 5% to odpisy aktualizacyjne zmniejszyłyby/zwiększyłyby się o 23 608 tys. zł i w takiej wielkości wpłynęłyby na wynik Banku.

(b) Utrata wartości instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży

Bank rozpoznaje utratę wartości instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży, gdy wystąpiło znaczne lub długotrwałe obniżenie ich wartości godziwej poniżej wartości początkowej. Ustalenie, czy obniżenie jest znaczne lub długotrwałe, wymaga zastosowania własnej oceny. Przeprowadzając taką ocenę, Bank, obok innych czynników, ocenia normalną zmienność cen akcji. Wykazanie utraty wartości może również być wskazane, gdy istnieją dowody na pogorszenie się sytuacji finansowej emitenta, branży lub sektora gospodarki, technologii lub przepływów z działalności operacyjnej i finansowej.

Zmiana oszacowania wartości godziwej instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży o 5% spowodowałaby zmianę wartości portfela o 58 tys. zł.

(c) Dłużne papiery utrzymywane do terminu zapadalności

Bank stosuje zalecenia MSR 39 dotyczące klasyfikowania aktywów finansowych innych niż instrumenty pochodne o stałych lub możliwych do ustalenia płatnościach i określonym terminie zapadalności jako aktywa utrzymywane do terminu zapadalności. Klasyfikacja ta w znacznym stopniu oparta jest na własnej ocenie. Dokonując tej oceny, Bank ocenia swój zamiar i możliwości utrzymywania tych papierów do terminu zapadalności. Jeżeli Bank nie utrzyma papierów do terminu zapadalności, będzie musiała zmienić klasyfikację całej kategorii na aktywa dostępne do sprzedaży (z wyjątkiem pewnych okoliczności, jak np. sprzedaż o niewielkiej wartości krótko przed datą zapadalności). Dłużne papiery wyceniane są wtedy według wartości godziwej, a nie amortyzowanego kosztu. Wartość godziwa portfela papierów utrzymywanych do terminu zapadalności jest niższa w porównaniu z wartością księgową o 14 576 tys. zł.

(d) Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach ustala się stosując modele wyceny przyjęte na rynku. Uwzględniają one m.in. zdyskontowaną (za pomocą krzywej zerokuponowej z marżą) do wartości obecnej ocenę przyszłych przepływów pieniężnych, porównywalne ceny transakcyjne, (jeśli istnieją), jak również odniesienie do podobnych instrumentów kwotowanych na aktywnych rynkach. W rzadkich przypadkach, gdy zastosowanie takich modeli nie jest możliwe i nie ma możliwości ustalenia wartości godziwej w sposób rzetelny, instrumenty finansowe wykazywane są według kosztu nabycia.

(e) Rezerwa na zobowiązania i roszczenia

Rezerwy te ustalane są w oparciu o analizy prawne przygotowywane na potrzeby Zarządzających Bankiem.

Bank w 2007 roku utworzył rezerwę w wysokości 2 895 tys. zł. na zapłatę kary nałożonej na Bank i inne banki decyzją Prezesa UOKiK dotyczącą pobierania prowizji od płatności kartami. W styczniu 2007 roku Bank i inne banki wniosły odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Sąd ten po rozpoznaniu odwołań wydał wyrok w dniu 12 listopada 2008 roku, którym zmienił decyzję Prezesa UOKiK w ten sposób, że nie stwierdził stosowania przez banki, w tym przez BOŚ S.A. praktyki ograniczającej konkurencję. Tym samym pośrednio stwierdził, że nałożenie kary było nieuzasadnione. Od tego wyroku Prezes UOKiK wniósł apelację, która nie została jeszcze rozpoznana. Tym samym sprawa kary nie jest ostatecznie rozstrzygnięta. W przypadku pozytywnego dla Banku rozstrzygnięcia sprawy zapłaty kary pieniężnej wynik Banku ulegnie zwiększeniu o kwotę 2 895 tys. zł.

(f) Amortyzacja

W 2008 roku na skutek bieżącej oceny przewidywanych okresów użytkowania wybranych składników majątku podlegających amortyzacji zmieniły się okresy użytkowania tych składników co miało wpływ na zmniejszenie kosztów amortyzacji. W okresie dwunastu miesięcy zakończonych 31 grudnia 2008 roku w porównaniu z wcześniejszymi szacunkami koszt amortyzacji zmniejszył się o 667 tys. zł.

6. Zarządzanie ryzykiem finansowym

6.1. Ryzyko kredytowe

(a) Definicja ryzyka kredytowego

Ryzyko kredytowe jest to ryzyko związane z zagrożeniem nie wywiązania się kredytobiorcy z postanowień umowy kredytowej, w szczególności chodzi o niedotrzymanie terminu spłaty kapitału, odsetek oraz pozostałych kosztów kredytowania. Poziom ryzyka kredytowego jest zależny od rodzaju, wielkości i celu wykorzystania kredytu oraz możliwości jego obsługi przez kredytobiorcę.

(b) Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem kredytowym

W procesie zarządzania ryzykiem kredytowym uczestniczyły: Departament Ryzyka Kredytowego i Departament Operacji Kredytowych.

Departament Ryzyka Kredytowego jest departamentem systemowym, opracowującym zasady identyfikacji, pomiaru i monitorowania ryzyka kredytowego. W szczególności do zadań Departamentu Ryzyka Kredytowego należą:

- opracowywanie, wdrażanie i aktualizacja zasad oceny ryzyka kredytowego,
- określanie zasad wyceny portfela kredytowego,
- zarządzanie zabezpieczeniami spłaty, w tym weryfikacja wycen nieruchomości,
- monitorowanie jakości portfela kredytowego,
- określanie zasad podejmowania decyzji kredytowych.

Departament Operacji Kredytowych dokonuje oceny, monitoruje oraz wycenia i administruje ryzykiem pojedynczej transakcji kredytowej. Struktura Departamentu Operacji Kredytowych jest dwuszczeblowa. W oddziałach Banku funkcjonują wydziały oceny ryzyka kredytowego (analitycy kredytowi) oraz wydziały administrowania kredytami (administratorzy kredytów). Część Departamentu Operacji Kredytowych umiejscowiona w Centrali Banku sprawuje nadzór nad działalnością wydziałów umiejscowionych w oddziałach.

(c) Czynności składające się na zarządzanie ryzykiem kredytowym

Formułowanie polityki kredytowej

Celem Banku w 2008 roku w zakresie działalności kredytowej było kształtowanie takiego wolumenu i struktury portfela kredytowego, które zapewniłyby realizację planowanych zadań biznesowych, w warunkach akceptowalnego poziomu ryzyka.

Podstawowym dokumentem regulującym kierunki rozwoju aktywności kredytowej w tym okresie był przyjęty przez Zarząd Banku „Wieloletni Program Rozwoju - Strategia rozwoju Banku Ochrony Środowiska S.A. na lata 2007 – 2011”.

„Wieloletni Program Rozwoju ...” określa, między innymi, preferowany zakres podmiotowy i przedmiotowy aktywności kredytowej, poziom akceptowanego ryzyka kredytowego dla poszczególnych segmentów klientów oraz zasady jego ograniczania.

Realizując postanowienia „Wieloletniego Programu Rozwoju ...” w II półroczu 2008 roku kontynuowano działania na rzecz budowy portfela kredytowego:

- bezpiecznego, poprzez stosowanie zasad oceny ryzyka kredytowego oraz ustanawianie zabezpieczeń na poziomie adekwatnym do zidentyfikowanego ryzyka,
- efektywnego, poprzez stosowanie marż właściwych do poziomu ryzyka kredytowego,
- zdywersyfikowanego, poprzez kredytowanie podmiotów z różnych segmentów rynku przy zastosowaniu zróżnicowanej oferty produktów kredytowych.

Bank dąży do kształtowania bezpiecznego – poprzez odpowiednią ocenę ryzyka i właściwe zabezpieczenia – ale zapewniającego odpowiedni poziom marży, portfela kredytowego Banku. Służyło temu ukształtowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego, ze znaczącym udziałem małych i średnich firm oraz jednostek samorządu terytorialnego. Dążono do zintensyfikowania kredytowania celów i zadań proekologicznych. Zdefiniowano rynki docelowe, rozwijano finansowanie potrzeb inwestycyjnych i bieżącej działalności podmiotów gospodarczych oraz kredytowanie hipoteczne i detaliczne nie związane z zaspokajaniem potrzeb mieszkaniowych. Oferta produktowa dostosowana była do poszczególnych segmentów rynku, zasady indywidualnej obsługi stosowane były wobec klientów o szczególnym znaczeniu dla Banku. Podjęto działania dla zwiększenia efektywności działalności windykacyjnej.

Bank – jako sygnatariusz Deklaracji ONZ „Bankowość a Środowisko” – nie udzielał kredytów na przedsięwzięcia, które stanowiłyby potencjalne źródło degradacji środowiska naturalnego.

W obszarze zarządzania ryzykiem kredytowym rozpoznawano ryzyko towarzyszące działalności kredytowej i podejmowano działania dla jego kwantyfikowania i optymalizacji.

Bank uzależniał przyznanie kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy, czyli zdolności do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie. Podstawą oceny ryzyka kredytowego była ocena ratingowa klienta i transakcji. Bank przyjmował zabezpieczenia, które powinny zapewniać odzyskanie kwoty wierzytelności wraz z prowizją, odsetkami i ewentualnymi kosztami dochodzenia należności w przypadku, gdyby kredytobiorca nie regulował dobrowolnie tych płatności. Ocena ryzyka kredytowego pojedynczego podmiotu dokonywana była na tle sytuacji ekonomicznej branży, lokalnego rynku i kraju. Aby wiązać ryzyko klienta z ryzykiem całej gospodarki monitorowane były wybrane jej makroparametry.

Przeglądy i ocena ryzyka kredytowego

Ocena ryzyka kredytowego jest działaniem scentralizowanym. Oznacza to, że analitycy kredytowi dokonujący oceny ryzyka kredytowego, niezależnie od miejsca świadczenia pracy, są zatrudnieni w jednej komórce organizacyjnej Centrali - Departamencie Operacji Kredytowych.

Analitik kredytowy ocenia sytuację ekonomiczno-finansową kredytobiorcy oraz ryzyko wnioskowanej transakcji, określając rating klienta i transakcji oraz sporządza projekt decyzji kredytowej. Doradca dostarcza dokumenty do oceny oraz utrzymuje relacje z kredytobiorcą. W przypadku kredytów inwestycyjnych na cele proekologiczne, dodatkowo, ocenie podlega ryzyko ekologiczne transakcji. Oceny ryzyka ekologicznego dokonuje ekolog zatrudniony w Departamencie Projektów Ekologicznych. Poprawność ratingu oraz zasadność zaproponowanych przez analityka kredytowego warunków kredytowania, w tym zabezpieczenia spłaty, sprawdza jego zwierzchnik - Naczelnik Wydziału Oceny Ryzyka Kredytowego (Wydział Oceny Ryzyka Kredytowego jest wewnętrzną komórką organizacyjną Departamentu Operacji Kredytowych). Naczelnik Wydziału Oceny Ryzyka Kredytowego podejmuje wstępną decyzję w sprawie zawarcia transakcji kredytowej. Pozytywna decyzja wstępna jest warunkiem koniecznym do rozpoczęcia właściwego procesu decyzyjnego.

W Banku decyzje kredytowe podejmują:

- Dyrektor Oddziału lub upoważniony przez niego pracownik
- Komitet Kredytowy Centrali (KKC),
- Zarząd Banku (ZB).

Weryfikacji spełnienia warunków uruchomienia transakcji oraz administrowania transakcją dokonuje administrator kredytami.

Bank stosuje szczególny tryb postępowania przy zawieraniu transakcji wysokokwotowych, czyli takich, które powodują, że łączne zaangażowanie Banku w grupę podmiotów powiązanych ze sobą kapitałowo lub organizacyjnie przekroczy 5% funduszy własnych Banku lub kwota jednostkowej transakcji wynosi co najmniej 20 mln złotych. Szczególny tryb postępowania przy zawieraniu transakcji wysokokwotowych stosuje się wobec transakcji wysokokwotowych zawieranych z podmiotami prowadzącymi pełną rachunkowość. Tryb postępowania został określony w odrębnej regulacji wewnętrznej Banku dotyczącej zasad postępowania przy zawieraniu transakcji kredytowych.

Tryb postępowania przy zawieraniu transakcji wysokokwotowych obejmuje działania dodatkowe, wykraczające poza sposób postępowania przy transakcji standardowej, tj:

(i) przekazywanie przez Oddział Banku pisemnej informacji Departamentowi Operacji Kredytowych (Centrala Banku) o złożeniu wniosku kredytowego w sprawie transakcji wysokokwotowej z podaniem danych podstawowych klienta, wysokości i sposobu zabezpieczenia dotychczasowego zaangażowania Banku wobec klienta oraz schematu powiązań kapitałowych i organizacyjnych klienta.,

(ii) weryfikację przez eksperta ds. ryzyka kredytowego w Centrali (EC) oceny klienta i transakcji dokonanej na poziomie Oddziału; EC jest uprawniony do dokonywania zmian i uzupełnień w przedłożonej mu ocenie,

(iii) uzgodnienie z EC warunków kredytowania.

EC wydaje opinię w sprawie ryzyka transakcji wysokokwotowej w terminie 3 dni od otrzymania wszystkich żądanych przez niego dokumentów. Opinia EC jest niezbędna do podjęcia decyzji kredytowej w sprawie transakcji wysokokwotowej.

W okresie kredytowania sytuacja ekonomiczno-finansowa kredytobiorcy oraz ryzyko transakcji podlegają okresowym przeglądom (monitorowaniu). W procesie monitorowania uczestniczy analityk kredytowy dokonujący okresowych aktualizacji ratingu klienta i transakcji oraz administrator kredytami monitorujący spłatę zadłużenia oraz pozostałe warunki kredytowania.

W procesie oceny ryzyka kredytowego stosowano System Zarządzania Ryzykiem Kredytowym (System SZRK). System wykorzystywany był zarówno do przygotowania nowej transakcji jak i monitorowania istniejącego zaangażowania.

W ramach Systemu SZRK funkcjonują jednoznacznie zdefiniowane ścieżki działania, różne w zależności od rodzaju klienta i rodzaju produktu, które automatycznie wskazują użytkownikowi właściwą kolejność działań do wykonania.

System SZRK obok funkcji narzędzia oceny ryzyka kredytowego spełnia również funkcję bazy gromadzącej informacje o kredytobiorcach i transakcjach kredytowych.

(d) Narzędzia do zarządzania ryzykiem kredytowym

Bank stosuje miary oceny ryzyka kredytowego różne w stosunku do klientów instytucjonalnych i indywidualnych. Do oceny ryzyka kredytowego klientów instytucjonalnych wykorzystuje się system oparty na ratingach. Oceny ryzyka kredytowego klientów indywidualnych dokonuje się na podstawie kwoty wolnego dochodu, który może stanowić źródło spłaty zaciągniętego kredytu/pożyczki oraz wyniku scoringu (scoringu nie stosuje się w przypadku kredytów mieszkaniowych i pożyczek hipotecznych).

Obecnie funkcjonują następujące modele oceny ryzyka kredytowego

Klienci instytucjonalni – korporacje, małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP), mikroprzedsiębiorstwa, jednostki samorządu terytorialnego, wspólnoty mieszkaniowe, i pozostałe jednostki, które nie zostały zakwalifikowane do grupy klientów indywidualnych.

Dla korporacji i MSP jest dokonywana odrębna ocena ryzyka klienta i transakcji. Rating klienta jest sporządzany na podstawie sprawozdań finansowych oraz informacji opisowych. W ratingu transakcji uwzględniana jest jakość zabezpieczenia, okres zaangażowania, kwota zaangażowania z tytułu transakcji do przychodów ogółem dla kredytów obrotowych oraz wskaźniki finansowe i ocena subiektywna dla kredytów inwestycyjnych.

Ryzyko dla mikroprzedsiębiorstw jest oceniane na podstawie scoringu oraz oceny wnioskowanej transakcji. W ocenie ryzyka jednostek samorządu terytorialnego oraz wspólnot mieszkaniowych występuje łączna ocena ryzyka klienta i transakcji.

Dla wszystkich klientów instytucjonalnych rating wyrażany jest na jednej skali w przedziale od 1 do 16. Podmioty o ratingu 1 reprezentują najniższy poziom ryzyka kredytowego. Każda kolejna klasa reprezentuje większe ryzyko w stosunku do klasy poprzedzającej. Dla poszczególnych segmentów klientów ratingi są następujące:

- (i) dla korporacji od 4 do 16 (nadanie ratingu od 1 do 3 możliwe jest jedynie w sytuacji, gdy podmiot otrzymał rating zewnętrznej agencji ratingowej),
- (ii) dla MSP od 4 - do 16,
- (iii) dla jednostek samorządu terytorialnego od 4 do 8 oraz od 14 do 16,
- (iv) dla wspólnot mieszkaniowych od 8 do 16.

Ratingi od 14 -do 16 – które występują we wszystkich segmentach – przeznaczone są dla klientów, których ekspozycje kredytowe spełniają kryteria klasyfikacji do kategorii należności z utratą wartości.

Poniżej przedstawiamy skrócony opis kryteriów charakteryzujących poszczególne poziomy ratingu:

Rating 4-5 bardzo dobra jakość kredytowa. Kredytobiorcy zakwalifikowani do tych grup ryzyka posiadają bardzo dobrą zdolność do spłaty zobowiązań finansowych, prawidłową jakość aktywów oraz wskaźniki płynności bieżącej i szybkiej na odpowiednim poziomie.

Rating 6-7 dobra jakość kredytowa. Kredytobiorców posiadających rating na tym poziomie charakteryzuje zdolność do terminowego regulowania swoich zobowiązań, prawidłowa jakość aktywów oraz płynność finansowa jest na akceptowalnym poziomie.

Rating 8-9 przeciętna jakość kredytowa. Podmioty zakwalifikowane do tej grupy ryzyka cechuje zwiększone ryzyko kredytowe, szczególnie w przypadku wystąpienie niekorzystnych zmian w sytuacji makroekonomicznej. Tym niemniej jakość aktywów oraz płynność finansowa pozostaje na akceptowalnym poziomie.

Rating 10-11 zadawalająca jakość kredytowa. W przypadku tych podmiotów występuje podwyższone ryzyko kredytowe. Zobowiązania finansowe są obecnie regulowane, jednak dalsza zdolność do ich spłaty uzależniona jest od występowania dogodnych i trwałych warunków rozwoju w otoczeniu gospodarczym.

Rating 12 słaba jakość kredytowa. Kredytobiorców zakwalifikowanych do tej grupy ryzyka cechuje wysokie ryzyko kredytowe. Podmioty regulują jeszcze terminowo swoje zobowiązania kredytowe, jednak w krótkim okresie czasu dalsza zdolność do spłaty jest w dużej mierze uzależniona od krótkoterminowych decyzji kierownictwa, korzystnych zmian w sytuacji mikroekonomicznej lub od uzyskania dodatkowych źródeł finansowania.

Rating 13 bardzo słaba jakość kredytowa. Występuje bardzo znaczne ryzyko kredytowe wynikające z pogorszenia się kluczowych wskaźników finansowych dłużnika.

Ocena mikroprzedsiębiorstw w pierwszym półroczu 2007 roku dokonywana była w oparciu o ratingi wewnętrzne, zawierające się w skali 8-16, natomiast od 26 lipca 2007 roku dokonywana jest ocena w oparciu o scoring według 6 klas ryzyka.

Każdej grupie scoringowej przyporządkowany jest odpowiedni przedział punktowy. Dla mikroprzedsiębiorstw przewidziane są następujące grupy scoringowe:

- grupa I – bardzo dobry
- grupa II – dobry
- grupa III – przeciętny
- grupa IV – mierny
- grupa V – dostateczny
- grupa VI - nieakceptowany

Klienci indywidualni (osoby fizyczne nie prowadzące działalności gospodarczej)

Scoring (punktowa ocena ryzyka kredytowego) klienta indywidualnego polega na sprawdzeniu czy wysokość dochodu uzyskiwanego przez klienta jest wystarczająca na pokrycie wydatków konsumpcyjnych jego gospodarstwa domowego, kosztów utrzymania mieszkania/domu oraz obsługę i spłatę zadłużenia z tytułu zaciągniętych pożyczek/kredytów.

Ocena punktowa dokonywana jest automatycznie przez System Zarządzania Ryzykiem Kredytowym (SZRK), przy czym ocena punktowa nie jest dokonywana przy ocenie ryzyka kredytowego dla kredytów mieszkaniowych i pożyczek hipotecznych.

Wynik oceny prezentowany jest przez system w postaci wielkości liczbowej (suma punktów przypisanych danemu klientowi) oraz w postaci rekomendacji systemu. Dla klientów przewidziane są następujące klasy:

- grupa I - niskie ryzyko,
- grupa II - umiarkowane ryzyko,
- grupa III - ryzyko znaczne,
- grupa IV - duże zagrożenie straty kredytu.

W przypadku klasy o treści „niskie ryzyko” lub „umiarkowane ryzyko” kredyt może być udzielony. Klasa „ryzyko znaczne” lub „duże zagrożenie straty kredytu” oznacza, że kredyt nie powinien być udzielony. Udzielenie kredytu w takim przypadku wymaga zamieszczenia uzasadnienia i nie stanowi odstępstwa w rozumieniu wewnętrznych regulacji.

Dla oceny ryzyka kredytów mieszkaniowych i pożyczek hipotecznych stosowane są własne procedury oceny zdolności kredytowej z uwzględnieniem statystycznych danych dotyczących kosztu utrzymania klienta. Ponadto dokonuje się oceny jakości portfela kredytów mieszkaniowych i pożyczek hipotecznych w oparciu o kalkulację wskaźnika LTV (ang. loan to value). Wskaźnik LTV jest to stosunek kwoty kredytu do wartości nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia wyrażony w procentach.

Ponadto elementem oceny ryzyka kredytowego klientów instytucjonalnych i indywidualnych są zapytania kierowane do systemu Międzybankowej Informacji Gospodarczej – Bankowy Rejestr oraz w przypadku klientów indywidualnych dodatkowo do systemu Biura Informacji Kredytowej S.A.

(e) Proces monitorowania ryzyka kredytowego

Monitorowanie ryzyka jest działaniem wielopłaszczyznowym i dotyczy:

- portfela kredytowego w ujęciu całościowym – jakość i trendy rozwojowe,
- pojedynczej ekspozycji kredytowej – sytuacja ekonomiczno-finansowa kredytobiorcy i ryzyko transakcji,
- nadzoru nad koncentracją wierzytelności kredytowych – zaangażowanie w grupy kredytobiorców powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, koncentracja w ujęciu sektorowym,
- nadzoru nad wyceną portfela kredytowego oraz tworzeniem odpisów aktualizacyjnych.

Monitorowania portfela kredytowego w ujęciu całościowym dokonuje się na podstawie:

- informacji z wewnętrznych baz danych o kredytobiorcach i transakcjach kredytowych,
- okresowych wycen portfela kredytowego,
- okresowych wizytacji placówek Banku.

Monitorowania pojedynczych kredytobiorców i transakcji dokonuje się na podstawie sprawozdań finansowych kredytobiorcy oraz wizytacji siedziby kredytobiorcy/ miejsca prowadzenia działalności gospodarczej/ miejsca realizacji przedsięwzięcia inwestycyjnego/ zabezpieczenia. Zasadą jest, że weryfikacja warunków kredytowania oraz aktualizacja oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy powinny być dokonane przynajmniej raz w roku, o ile w okresie sprawozdawczym nie wystąpiły istotne zdarzenia mogące mieć wpływ na pogorszenie zdolności kredytobiorcy do obsługi/splaty zadłużenia.

Bank monitoruje limity koncentracji wierzytelności wynikające z:

- limitów zaangażowania w grupę kredytobiorców powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
- limitów indywidualnych,
- limitów zaangażowania w wybrane produkty lub branże charakteryzujące się w ocenie Banku podwyższonym ryzykiem kredytowym (tzw. „limity branżowe”),
- limitów bezpieczeństwa współpracy z poszczególnymi krajami.

(f) Koncentracja ryzyka kredytowego

W celu ograniczania ryzyka kredytowego Bank stosował limity koncentracji zaangażowań:

- limity określające granicę poziomu zaangażowania w grupę kredytobiorców powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
- limity branżowe,
- limity zaangażowania dla kredytobiorców indywidualnych,
- limity bezpieczeństwa dla współpracy z poszczególnymi krajami.

Monitorowanie limitów koncentracji, wynikających z zapisów art.71 oraz art.79a ustawy Prawo bankowe dotyczy:

- limitów koncentracji zaangażowań oraz dużych zaangażowań,

- limitów zaangażowania wobec członków rady nadzorczej i zarządu, osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz podmiotów powiązanych z nimi kapitałowo lub organizacyjnie.

W celu przestrzegania limitu koncentracji zaangażowań w wysokości 25% funduszy własnych Banku, każdorazowo przy podejmowaniu decyzji kredytowej sporządzana jest informacja o powiązaniach kapitałowych oraz organizacyjnych podmiotu oraz wyznaczane jest zaangażowanie wobec nich. Ocena wskaźnika koncentracji, liczonego jako stosunek zaangażowania Banku wobec podmiotu lub grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, wyznacza skalę możliwego zaangażowania Banku.

Ponadto, na bazie miesięcznej, przygotowywany jest w Banku raport o podmiotach oraz grupach podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, wobec których zaangażowanie Banku przekracza 10% funduszy własnych Banku. W oparciu o raport monitorowany jest poziom wykorzystania limitu koncentracji zaangażowań (25% funduszy własnych) oraz dużych zaangażowań (800% funduszy własnych).

W cyklu miesięcznym przedstawiana jest informacja (ze stanem na koniec danego miesiąca), przygotowywana w formie raportu, o zaangażowaniu Banku wobec członków rady nadzorczej, członków zarządu, osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, na podstawie którego badany jest poziom wykorzystania limitu 10% funduszy podstawowych.

6.1.1. Opis metodologii rozpoznawania utraty wartości należności kredytowych

Bank stosuje model wyceny należności kredytowych oparty na zasadach określonych w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena”. Do rozpoznania utraty wartości wyróżnia się:

- portfel należności kredytowych istotnych analizowanych indywidualnie (analiza indywidualna),
- portfel należności kredytowych pozostałych (tzw. grupy homogeniczne) analizowanych na bazie portfelowej (analiza portfelowa).

Do grupy należności kredytowych istotnych wchodzi należności kredytowe klientów, wobec których zaangażowanie Banku jest równe lub przekraczające 1 mln zł. Do tej grupy wchodzi również należności kredytowe klientów, których liczebność jest zbyt niska, aby stworzyć dostatecznie liczną grupę homogeniczną, a zaangażowanie Banku wobec tych klientów jest równe lub przekraczające 300 tys. zł na kredytobiorcę.

Metodologia oszacowania utraty wartości bazuje na wyliczeniu bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z daną ekspozycją kredytową, w której stwierdzone zostały przesłanki świadczące o utracie wartości. W przypadku obniżenia wartości bieżącej możliwych do realizacji przepływów pieniężnych tworzona jest rezerwa (odpis z tytułu utraty wartości) odpowiadająca przewidywanej stracie kredytowej z tytułu nie wywiązania się Dłużnika z zobowiązań wobec Banku. Odpis aktualizujący tworzony jest dla wszystkich ekspozycji kredytowych Banku, wyłączając ekspozycje nowo nabyte w ciągu ostatniego miesiąca.

Utrata wartości indywidualnej należności kredytowej istotnej (odpis aktualizacyjny) stanowi różnicę pomiędzy jej wartością bieżącą a wartością możliwą do odzyskania, tj. wartością bieżącą oszacowanych, spodziewanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych pierwotną efektywną stopą procentową (ESP). Jeżeli dany kredyt był restrukturyzowany w wyniku ugody lub porozumienia zawartego na skutek trudności finansowych kredytobiorcy to stopa używana do zdyskontowania wartości przepływów pieniężnych jest ostatnią efektywną stopą procentową sprzed restrukturyzacji.

Dla wszystkich zaangażowań wycenianych indywidualnie dokonywana jest analiza czynników mogących stanowić przesłankę świadczącą o utracie wartości należności kredytowej. Do przesłanek utraty wartości zalicza się:

- wystąpienie opóźnień w spłacie rat kredytu lub/i odsetek przekraczające 90 dni;
- pojawienie się informacji o istotnych problemach finansowych dłużnika, w tym obniżenie ratingu wewnętrznego dłużnika;
- przyznanie przez Bank dłużnikowi (ze względu na jego trudności finansowe) specjalnych praw, których w innym przypadku Bank by mu nie udzielił, w tym istotne prolongaty, odroczenia spłat rat kredytu i odsetek;

- wystąpienie znacznego prawdopodobieństwa, że dłużnik ogłosi upadłość, wejdzie w postępowanie układowe lub przeprowadzi reorganizację finansową;
- zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe kredytobiorcy;
- negatywne zmiany w strukturze organizacyjnej, w kierownictwie lub nadzorze dłużnika;
- negatywne zmiany czynników makroekonomicznych w branży dłużnika oraz zmian prawnych warunków prowadzenia działalności (np. cofnięcie koncesji);
- pojawienie się informacji wskazującej, iż nastąpi zmniejszenie przyszłych przepływów związanych z jednorodną pod względem ryzyka kredytowego grupą aktywów, a nie można określić pojedynczej ekspozycji, z którą ten spadek jest związany. Informacje takie mogą obrazować np. pogorszenie się statusu kredytowego dłużników w danej grupie (np. kredytów hipotecznych) lub pogorszenie warunków ekonomicznych w danym regionie bądź nawet kraju.

Bank zobowiązany jest również do utworzenia odpisu aktualizującego dla grupy ekspozycji, dla której zachodzą przesłanki utraty wartości lecz straty nie można przypisać do konkretnych ekspozycji kredytowych. Oznacza to, że Bank ustala dla klientów, w przypadku których nie stwierdzono utraty wartości, odsetek kredytów, które w tzw. okresie wykrywania straty znajdują się w grupie należności zagrożonych, w których stwierdzono przesłanki utraty wartości. Bank tworzy zatem odpis aktualizujący na podstawie obserwacji historycznej, przyjmując, że dla określonej liczby kredytów zaszyły już zdarzenia warunkujące utratę wartości, ale nie zostały one jeszcze indywidualnie zidentyfikowane.

Analizie portfelowej podlegają należności kredytowe, w przypadku których w wyniku analizy indywidualnej nie stwierdzono przesłanek świadczących o utracie wartości, a także należności pozostałe, dla których Bank nie dokonuje analizy indywidualnej. Należności te są grupowane dla celów łącznego pomiaru utraty wartości według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego. Parametry decydujące o zaklasyfikowaniu należności kredytowej do konkretnej grupy homogenicznej odzwierciedlają zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy.

W przypadku należności klientów korporacyjnych za podstawowe kryterium przyjęto branżę, do której należy kredytobiorca. Portfel kredytów dla samorządów i innych instytucji rządowych podzielono na kredyty operacyjne i inwestycyjne. Natomiast portfel kredytów dla klientów detalicznych podzielono według typów produktów. Wydzielono również grupę kredytów powyżej limitu nie analizowanych indywidualnie.

Ponadto dla określenia poziomu straty przyjęto również podział zależny od typu zabezpieczenia. Wyodrębniono grupy kredytów zabezpieczonych:

- hipoteką,
- zabezpieczeniami płynnymi, takimi jak poręczenie, gwarancja instytucji rządowej, szczebla centralnego lub podmiotu finansowego,
- innymi formami zabezpieczeń, np. zastaw lub przewłaszczenie środków trwałych,
- kredyty, dla których brak jest finansowych lub rzeczowych form zabezpieczenia.

Podział należności kredytowych na grupy homogeniczne, wraz z dodatkowym podziałem na kredyty bez utraty wartości oraz kredyty z utratą wartości określają prawdopodobieństwo zaistnienia straty.

Odpis aktualizujący wyznacza się dla poszczególnych grup homogenicznych, przy zastosowaniu współczynników **PD** oraz **LGD**.

Dla kredytów dla których nie zanotowano jeszcze utraty wartości (kredyty pracujące), określa się najpierw na bazie historycznej prawdopodobieństwo zaistnienia takiego zdarzenia – **wskaźnik PD** (ang. Probability of Default), który oznacza prawdopodobieństwo nie wywiązania się dłużnika ze spłaty zobowiązań.

Przyjęto, że prawdopodobieństwo zaistnienia straty zależy głównie od branży kredytobiorcy (dla kredytów korporacyjnych) oraz typu produktu (dla kredytów detalicznych).

Wskaźnik PD wyliczany jest jako średnia krocząca z 12 poprzednich kwartałów.

Oddzielnie wyliczane są wskaźniki dla finansów publicznych, osób fizycznych, podmiotów gospodarczych i klientów powyżej limitu, w podziale na branżę lub rodzaj kredytu.

Wskaźnik LGD (ang. Loss Given Default) jest to współczynnik straty z tytułu nie wywiązania się ze zobowiązań (nazywany również współczynnikiem szkodowości) – liczony jest na bazie historycznej.

Oddzielnie wyliczane są wskaźniki dla finansów publicznych, osób fizycznych, podmiotów gospodarczych i klientów powyżej limitu, w podziale na rodzaj zabezpieczenia, a także w podziale na ilość dni opóźnienia, tj. od 90 do 180 dni, od 180 do 360 dni i powyżej 360 dni.

Przy kalkulacji rezerwy portfelowej dla kredytów niepracujących stosuje się wskaźnik LGD, przy założeniu, że wskaźnik PD równy jest 100%.

Metodologia i założenia przyjęte przez Bank do oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych podlegają regularnej analizie w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

6.1.2. Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom

Poniżej zaprezentowano wartości brutto lokat w innych bankach oraz kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom w podziale na grupy ratingowe nadane przez Moody's.

Moody's	31-12-2008	31-12-2007
A1	1 225	6 454
A2	1 851	242 419
A3	-	97 058
Aa1	678	29 178
Aa2	38 550	35 308
Aa3	1 462	175 216
Aaa	12 648	2 981
B2	35 406	-
B3	8 907	-
Ba2	103 130	-
Ba3	12 821	-
bez ratingu *\\	152 090	54 385
Razem	368 768	642 999

*\\ Lokatom w innych bankach oraz kredytów i pożyczkom udzielonym innym bankom, które nie posiadają ratingów zewnętrznych przypisane zostały ratingi wewnętrzne Banku. Poniżej przedstawiono zestawienie wg ratingów wewnętrznych i odpowiadające im klasy ratingów zewnętrznych wg Moody's.

Rating wewnętrzny	Odpowiadająca klasa wg Moody's	31-12-2008	31-12-2007
A	Aaa, Aa1, Aa2, Aa3, A1,	84	93
B	A2, A3, Baa1, Baa2	12 525	54 159
C	Baa3, Ba1, Ba2, Ba3,	123 187	133
D	B1, B2	16 294	-
Razem		152 090	54 385

6.1.3. Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom

	31-12-2008	31-12-2007
Kredyty i pożyczki które nie są zaległe i w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości	7 464 181	5 664 933
Kredyty i pożyczki które są zaległe na dzień sprawozdawczy, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości	291 103	233 750
Kredyty i pożyczki w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości	525 735	424 453
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto	8 281 019	6 323 136
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom	325 122	267 116
Inne należności (netto)	709	822
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto, w tym:	7 956 606	6 056 842
- klienci	7 788 024	6 002 402
- banki	168 582	54 440

(a) Kredyty i pożyczki, które nie są zaległe i w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości

Dla kredytów i pożyczek dla których nie zanotowano żadnych opóźnień w spłacie (nawet 1 dnia) nie rozpoznaje się utraty wartości pod warunkiem, że nie wystąpiły inne przesłanki utraty wartości. Są to należności klientów o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, o regularnych spłatach dla których nie występowały przesłanki utraty wartości, a odpisy tworzone na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty. Poniżej zaprezentowano kwoty brutto kredytów i pożyczek, które nie były przeterminowane i dla których nie rozpoznano utraty wartości w podziale na klasy klientów.

	Rating	31-12-2008	31-12-2007
Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	(1-3)	1	1
	(4-5)	86 907	9 539
	(6-7)	618 371	118 030
	(8-9)	860 423	577 607
	(10-11)	786 726	1 225 809
	12	16 082	24 563
	bez ratingu	369 953	133 684
Razem kredyty dla podmiotów korporacyjnych		2 738 463	2 089 233
Kredyty dla podmiotów detalicznych	(1-3)	-	-
	(4-5)	309	7
	(6-7)	940	1 967
	(8-9)	41 677	67 633
	(10-11)	44 766	37 023
	12	982	1 028
	bez ratingu	61 597	57 123
	mikroprzedsiębiorstwa ze scoringiem*\	32 347	10 348
	osoby prywatne**\	2 178 743	1 590 942
Razem kredyty dla podmiotów detalicznych		2 361 361	1 766 071
Kredyty dla finansów publicznych	(1-3)	682	9 412
	(4-5)	774 444	482 577
	(6-7)	1 376 188	1 048 456
	(8-9)	87 541	70 893
	(10-11)	24 922	69 206
	12	150	4 842
	bez ratingu	99 449	122 133
Razem kredyty dla finansów publicznych		2 363 376	1 807 519
Kredyty dla pozostałych klientów	bez ratingu	981	2 110
Razem		7 464 181	5 664 933

*\ Dla mikroprzedsiębiorstw od 26 lipca 2007 roku stosowana jest odrębna metodologia oceny w oparciu o scoring.

Mikroprzedsiębiorstwa	Scoring	31-12-2008	31-12-2007
	(1)	13 885	4 857
	(2)	8 348	2 841
	(3)	8 008	2 569
	(4)	673	-
	(5)	1 329	81
	(6)	104	-
Razem		32 347	10 348

**\ Scoring (punktowa ocena ryzyka kredytowego) klientów indywidualnych dotyczy takich produktów kredytowych, jak: pożyczki gotówkowe, pożyczki w Ekokoncie, kredyty ratalne, karty kredytowe, kredyty preferencyjne we współpracy z WFOSiGW.

Osoby prywatne (bez kredytów hipotecznych)	Scoring	31-12-2008	31-12-2007
	(I)	204 412	93 917
	(II)	355 999	131 328
	(III)	40 249	13 891
	(IV)	1 279	443
Razem		601 939	239 579

Oceny jakości portfela kredytów hipotecznych dla osób prywatnych Bank dokonuje poprzez badanie wskaźnika LTV.

Osoby prywatne (kredyty hipoteczne)	Wskaźnik LTV w %	31-12-2008	31-12-2007
	0-30	299 592	50 000
	powyżej 30-50	236 521	101 352
	powyżej 50-80	346 897	366 220
	powyżej 80***\	693 794	833 791
Razem		1 576 804	1 351 363

***\ W przypadku kredytów z LTV powyżej 80% dodatkowym zabezpieczeniem spłaty zobowiązań klienta jest ubezpieczenie niskiego wkładu własnego.

Osoby prywatne razem	2 178 743	1 590 942
-----------------------------	------------------	------------------

(b) Kredyty i pożyczki, które są zaległe na dzień sprawozdawczy, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości

Jako zaangażowanie przeterminowane przyjmuje się sumę zaangażowań wobec klienta, dla którego przynajmniej jedna z należności Banku jest przeterminowana o jeden lub więcej dni. Dla kredytów i pożyczek przeterminowanych krócej niż 90 dni nie rozpoznaje się utraty wartości, chyba że inne dostępne informacje świadczą o jej wystąpieniu. Dla kredytów i pożyczek, których bieżąca wartość godziwa przekracza wartość ekspozycji mimo spełnienia przesłanek utraty wartości odpis aktualizujący nie jest rozpoznawany. Poniżej zaprezentowano kwoty brutto kredytów i pożyczek, które były przeterminowane, lecz dla których nie rozpoznano utraty wartości w podziale na klasy klientów.

31 grudnia 2008

Opóźnienia w spłacie	Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	Kredyty dla klientów detalicznych	Kredyty dla finansów publicznych	Razem
Od 1 do 30 dni	25 815	188 245	8 462	222 522
Od 31 do 60 dni	1 612	22 379	-	23 991
Od 61 do 90 dni	4 406	7 806	-	12 212
pow. 90 dni	25 196	7 062	120	32 378
Razem	57 029	225 492	8 582	291 103
Wartość godziwa zabezpieczeń */	35 793	88 490	139	124 422

31 grudnia 2007

Opóźnienia w spłacie	Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	Kredyty dla klientów detalicznych	Kredyty dla finansów publicznych	Razem
Od 1 do 30 dni	13 072	81 086	6 401	100 559
Od 31 do 60 dni	150	15 366	53	15 569
Od 61 do 90 dni	158	4 796	-	4 954
pow. 90 dni	61 175	5 391	46 102	112 668
Razem	74 555	106 639	52 556	233 750
Wartość godziwa zabezpieczeń*/	39 830	52 401	266	92 497

*/Dla kredytów wycenianych indywidualnie przyjmowana jest zdyskontowana wartość zabezpieczeń, a dla kredytów wycenianych grupowo przyjmowana jest księgowa wartość zabezpieczeń.

Opis ustanowionych zabezpieczeń zamieszczono w pkt. 6.1.3.(f)

(c) Kredyty i pożyczki w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości

Bank do grupy indywidualnych należności kredytowych zakwalifikował należności kredytowe wobec kredytobiorców, którzy spełniają następujące warunki:

- zaangażowanie Banku jest równe lub przekraczające wartość 1 mln zł (na kredytobiorcę),
- należności kredytowe, dla których nie można stworzyć dostatecznie licznej grupy homogenicznej, gdzie zaangażowanie Banku jest równe lub przekraczające wartość 300 tys. zł (na kredytobiorcę).
- należności kredytowe klasyfikowane wg PSR do kategorii „stracone” na dzień wyceny, przejęte z Oddziałów i obsługiwane indywidualnie przez Departament Kredytów Trudnych (DKT) bez względu na kwotę zaangażowania.

W ramach tej grupy ekspozycje kredytowe zostały podzielone na następujące klasy:

- Kredyty dla podmiotów korporacyjnych
- Kredyty dla klientów detalicznych
- Kredyty dla finansów publicznych
- Kredyty dla pozostałych klientów

Poniżej przedstawiono należności brutto w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości oraz godziwą wartość zabezpieczeń.

	31-12-2008		31-12-2007	
	należności brutto	wartość godziwa zabezpieczeń	należności brutto	wartość godziwa zabezpieczeń
kredyty dla podmiotów korporacyjnych	392 512	53 718	352 079	52 247
kredyty dla klientów detalicznych	94 413	32 993	70 463	24 565
kredyty dla finansów publicznych	38 810	-	1 911	-
Razem	525 735	86 711	424 453	76 812

Opis ustanowionych zabezpieczeń zamieszczono w pkt. 6.1.3.(f)

W wyniku przeprowadzonej analizy indywidualnej na 31 grudnia 2007 roku stwierdzono utratę wartości na 842 ekspozycjach kredytowych, natomiast na 31 grudnia 2008 roku stwierdzono utratę wartości na 1054 kredytach.

Poniżej zostały przedstawione przesłanki utraty wartości dla poszczególnych klas.

- **Klasa kredyty dla podmiotów korporacyjnych**

W ramach ekspozycji zaliczonych do tej klasy Bank wziął pod uwagę ustalając utratę wartości następujące przesłanki :

1. należność kredytowa była przeterminowana powyżej 90 dni,
2. należność kredytowa została zaliczona do grupy ryzyka kredytów z utratą wartości, z uwagi na sytuację ekonomiczno – finansową kredytobiorcy,
3. kredytobiorca posiadał rating końcowy 14-16,
4. nastąpił znaczny spadek przychodów,
5. pojawiła się strata operacyjna,
6. wystąpiło zajęcie na rachunku bankowym,
7. ogłoszona została upadłość lub Bank przewidywał iż może nastąpić w najbliższym terminie upadłość,
8. nastąpiło znaczne obniżenie ratingu,
9. nastąpił zanik płynności,
10. wystąpiły opóźnienia w spłacie kredytów nie przekraczające 90 dni, ale Bank przewidywał iż opóźnienie może ulec wydłużeniu i nie jest ono przejściowe,
11. nastąpiło zagrożenie nie zrealizowania inwestycji,
12. podpisano umowę restrukturyzacyjną,
13. kredytobiorca realizował postępowanie układowe.

- **Klasa kredyty dla klientów detalicznych**

W klasie klientów detalicznych czynnikiem podstawowym wziętym pod uwagę przy ustalaniu utraty wartości był:

1. brak zdolności do spłaty rat kredytowych,
2. rating końcowy klienta został ustalony na poziomie 14-16,
3. należność została wcześniej zakwalifikowana jako należność z utratą wartości,
4. nastąpił znaczny spadek przychodów,
5. wystąpiły opóźnienia w spłacie kredytów nie przekraczające 90 dni, ale Bank przewidywał iż opóźnienie może ulec wydłużeniu i nie jest ono przejściowe.

- Klasa kredyty dla finansów publicznych**

W ramach tej klasy zidentyfikowano następujące przesłani utraty wartości:

1. trudności ekonomiczno – finansowa kredytobiorcy,
2. rating końcowy klienta został ustalony na poziomie 14-16,
3. należność została wcześniej zaklasyfikowana jako należność z utratą wartości,
4. pierwotne warunki umowy zostały zmienione z powodu problemów finansowych,
5. należności kredytowe były przeterminowana powyżej 90 dni.

- Klasa kredyty dla pozostałych klientów**

W ramach tej klasy analiza indywidualna przeprowadzona na koniec roku 2007 a także na czerwiec 2008 nie wykazała przesłanek, które spowodowałyby utratę wartości ekspozycji zaliczanych do tej klasy.

(d) Podział portfela kredytów i pożyczek Banku wg ratingów

	Rating	31-12-2008	31-12-2007
Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	(1-3)	1	1
	(4-5)	87 608	10 783
	(6-7)	618 428	118 030
	(8-9)	870 729	580 585
	(10-11)	831 642	1 237 949
	12	17 561	26 193
	(13-16)	338 680	172 796
	bez ratingu	423 355	369 530
Razem kredyty dla podmiotów korporacyjnych		3 188 004	2 515 867
Kredyty dla podmiotów detalicznych	(1-3)	-	-
	(4-5)	309	7
	(6-7)	940	1 967
	(8-9)	43 598	69 148
	(10-11)	45 812	39 714
	12	982	1 062
	(13-16)	31 665	8 737
	bez ratingu	73 815	59 204
	mikroprzedsiębiorstwa ze scoringiem*\	33 233	10 485
	osoby prywatne**\	2 450 912	1 752 849
Razem kredyty dla podmiotów detalicznych		2 681 266	1 943 173
Kredyty dla finansów publicznych	(1-3)	682	9 412
	(4-5)	777 353	484 212
	(6-7)	1 381 700	1 056 570
	(8-9)	87 698	70 914
	(10-11)	24 922	74 149
	12	150	4 842
	(13-16)	38 802	38 721
	bez ratingu	99 461	123 166
Razem kredyty dla finansów publicznych		2 410 768	1 861 986
Kredyty dla pozostałych klientów	bez ratingu	981	2 110
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto		8 281 019	6 323 136
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom		325 122	267 116
Inne należności (netto)		709	822
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto, w tym:		7 956 606	6 056 842
- klienci		7 788 024	6 002 402
- banki		168 582	54 440

*\ Dla mikroprzedsiębiorstw od 26 lipca 2007 roku stosowana jest odrębna metodologia oceny w oparciu o scoring.

Mikroprzedsiębiorstwa	Scoring	31-12-2008	31-12-2007
	(1)	13 885	4 857
	(2)	8 528	2 962
	(3)	8 291	2 569
	(4)	729	-
	(5)	1 342	81
	(6)	458	16
Razem		33 233	10 485

**\ Scoring (punktowa ocena ryzyka kredytowego) klientów indywidualnych dotyczy takich produktów kredytowych, jak: pożyczki gotówkowe, pożyczki w Ekokoncie, kredyty ratalne, karty kredytowe, kredyty preferencyjne we współpracy z WFOSiGW.

Osoby prywatne (bez kredytów hipotecznych)	Scoring	31-12-2008	31-12-2007
	(I)	221 645	96 839
	(II)	386 493	137 383
	(III)	45 755	15 634
	(IV)	1 305	467
Razem		655 198	250 323

Oceny jakości portfela kredytów hipotecznych dla osób prywatnych Bank dokonuje poprzez badanie wskaźnika LTV.

Osoby prywatne (kredyty hipoteczne)	Wskaźnik LTV w %	31-12-2008	31-12-2007
	0-30	341 186	55 593
	powyżej 30-50	269 357	112 689
	powyżej 50-80	395 057	407 185
	powyżej 80***\	790 114	927 059
Razem		1 795 714	1 502 526

***\ W przypadku kredytów z LTV powyżej 80% dodatkowym zabezpieczeniem spłaty zobowiązań klienta jest ubezpieczenie niskiego wkładu własnego.

Osoby prywatne razem	2 450 912	1 752 849
-----------------------------	------------------	------------------

(e) Kredyty i pożyczki w przypadku których umowy były renegocjowane

Do czynności restrukturyzacyjnych zalicza się przedłużenie dat spłat zadłużenia, zaaprobowane zewnętrzne plany naprawcze, modyfikacje i odroczenia płatności z tytułu zadłużenia. Po restrukturyzacji, poprzednio przeterminowana należność powraca do statusu należności pracującej i zarządza się ją razem z innymi należnościami. Procedury i praktyki restrukturyzacyjne są opierane na wskaźnikach i przesłankach, które, w uznaniu Zarządu, wskazują na duże prawdopodobieństwo kontynuacji spłat zadłużenia. Procedury te są stale weryfikowane.

	31-12-2008	31-12-2007
Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	2 979	1 746
Kredyty detaliczne	2 235	2 871
Kredyty dla finansów publicznych	35 907	-
Razem	41 121	4 617

(f) Opis ustanowionych zabezpieczeń na kredyty i pożyczki

Zakres przyjmowanych przez Bank zabezpieczeń określony został w podręczniku instrukcyjnym „Zasady zabezpieczania transakcji kredytowych w BOŚ S.A.” wprowadzonym Zarządzeniem Nr B 50/2008 Prezesa Zarządu BOŚ S.A. z dn. 25.04.2008 roku. Do stosowanych zabezpieczeń należności z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek należą: gwarancja, poręczenie wg prawa cywilnego, weksel i poręczenie wekslowe (awal), hipoteka, zastaw, przelew (cesja) wierzytelności, blokada środków pieniężnych na rachunkach bankowych, przewłaszczenie na zabezpieczenie, ubezpieczenie kredytu, przejęcie długu kredytowego, przystąpienie do długu kredytowego, kaucja, oświadczenie patronackie, klauzule dodatkowe. W przypadku kredytów i pożyczek udzielanych klientom detalicznym dla każdego produktu funkcjonują odrębne instrukcje opisujące zakres wymaganych zabezpieczeń i sposób ich ustanawiania.

Bank preferuje zabezpieczenia kredytów:

- które umożliwiają zmniejszenie tworzonych odpisów aktualizacyjnych, w przypadku trwałej utraty wartości aktywów zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez UE,
- w przypadku których przejęcie przedmiotu zabezpieczenia przez Bank i/ lub jego sprzedaż na rynku po cenie pokrywającej wierzytelności Banku nie stanowi problemu, a przewidywany okres realizacji tego przejęcia nie jest dłuższy niż 6 miesięcy.

Prawnym zabezpieczeniem udzielanych kredytów inwestycyjnych winny być przede wszystkim środki trwałe, których zakup został sfinansowany udzielonym kredytem (gwarancją), a także inne składniki majątku kredytobiorcy (np. inne nieruchomości, zapasy materiałów i wyrobów gotowych, należności z tytułu kontraktów).

W przypadku, gdy kredytobiorcą jest osoba fizyczna pozostająca w związku małżeńskim, a pomiędzy małżonkami nie jest ustanowiona rozdzielność majątkowa – małżonek kredytobiorcy obligatoryjnie poręcza spłatę kredytu. Wymóg poręczenia małżonka nie dotyczy przypadku, gdy oboje małżonkowie są stroną umowy kredytu (podpisują umowę kredytu).

W przypadku, gdy poręczycielem jest osoba fizyczna pozostająca w związku małżeńskim, a pomiędzy małżonkami nie jest ustanowiona rozdzielność majątkowa, należy uzyskać co najmniej zgodę małżonka poręczyciela na poręczenie kredytu. Istnienie rozdzielności majątkowej winno być potwierdzone aktem notarialnym lub wyrokiem sądu.

Bank może stosować jednocześnie kilka form zabezpieczenia swoich wierzytelności. Zastosowanie kilku form zabezpieczenia zwiększa możliwość odzyskania wierzytelności w przypadku podjęcia przez Bank działań windykacyjnych.

Przyjęte zabezpieczenia mają zapewnić Bankowi maksimum ochrony jego interesów na wypadek, gdyby kredytobiorca z jakichkolwiek powodów zaprzestał spłaty kredytu.

W klasie kredytów i pożyczek udzielanych klientom korporacyjnym dominującą grupę zabezpieczeń stanowią: hipoteki ustanowione na nieruchomościach niezamieszkałych i zamieszkałych, przeniesienia praw własności rzeczy ruchomej oraz zastawy rzeczy ruchomych. Pojawiają się również gwarancje lub poręczenia (w tym od banków z kraju OECD), wpłaty na rachunek Banku, blokady rachunku lokaty w BOŚ S.A., cesje wierzytelności od kontrahentów z krajów OECD, rzadziej – inne formy przewidzianych instrukcjami zabezpieczeń. W klasie klientów korporacyjnych występuje pewna grupa klientów charakteryzująca się dobrym standingiem, którym udzielany jest kredyt tzw. „kredyt wprost” – kredyt obrotowy w rachunku bieżącym, w przypadku którego jedyną

obowiązkową formą zabezpieczenia jest weksel własny in blanco wraz z pełnomocnictwem do rachunku bieżącego kredytobiorcy w Banku oraz oświadczenie kredytobiorcy o poddaniu się egzekucji.

W klasie kredytów i pożyczek udzielanych klientom detalicznym dominującą grupę zabezpieczeń stanowią hipoteki ustanowione na nieruchomościach zamieszkałych i niezamieszkałych oraz ubezpieczenia kredytu w instytucjach w kraju OECD. Pojawiają się również przeniesienia praw własności rzeczy ruchomych i zastawy rejestrowe na papierach wartościowych lub rzeczach ruchomych oraz poręczenia BGK z KFPK. W przypadku kredytów udzielanych klientom detalicznym sposób zabezpieczenia jest bardzo zróżnicowany w zależności od rodzaju produktu. W/w zabezpieczenia dotyczą głównie produktów hipotecznych, pożyczek gotówkowych oraz kredytów ratalnych. W przypadku pożyczek w EKOKONCIE przeważnie wymagane jest tylko pełnomocnictwo Banku do pobrania środków na spłatę zadłużenia z rachunków pożyczkobiorcy prowadzonych przez Bank oraz poręczenie współmałżonka pożyczkobiorcy (dodatkowe zabezpieczenie wymagane jest przy przekroczeniu określonej kwoty pożyczki).

W klasie kredytów i pożyczek udzielanych finansom publicznym również dominującą kwotę stanowią hipoteki ustanowione na nieruchomościach niezamieszkałych oraz zamieszkałych. Drugie miejsce zajmują gwarancje lub poręczenia jednostek samorządu terytorialnego. Występują również zastawy rejestrowe oraz przeniesienia praw własności rzeczy ruchomych, gwarancje lub poręczenia innych podmiotów, wpłaty na rachunek banku.

(g) Przejęte zabezpieczenia

Bank klasyfikuje przejęte zabezpieczenia jako aktywa przejęte za długi i wycenia zgodnie z przyjętymi zasadami rachunkowości opisanymi w pkt. 3.18 niniejszego sprawozdania finansowego.

Przed przejęciem majątkowych zabezpieczeń wierzytelności Banku, obowiązującą zasadą jest posiadanie koncepcji zagospodarowania przejmowanych zabezpieczeń. Dokument określający koncepcję zagospodarowania zawiera wszelkie niezbędne informacje, istotne do podjęcia decyzji o przejęciu przedmiotu zabezpieczenia na własność Banku, a w szczególności:

- przewidywane do poniesienia koszty związane z ewentualnym dozorem, przechowywaniem, ubezpieczeniem, podatkami, itp.
- informacje dotyczące potencjalnego nabywcy, wynegocjowanej ceny oraz warunków płatności, w przypadku planowanej sprzedaży przedmiotu zabezpieczenia,
- opłacalność transakcji.

Majątkowe zabezpieczenia wierzytelności, które były przejmowane przez Bank, w większości posiadały już nabywców i transakcja sprzedaży była dla Banku opłacalna. W takich przypadkach zadłużenie kredytowe było obniżane o uzyskaną cenę zbycia, a nie wartość wynikającą z wyceny rzeczoznawcy (zazwyczaj cena uzyskana z transakcji sprzedaży jest niższa od wartości ustalonej przez rzeczoznawcę w wycenie).

Jedną ze stosowanych form odzyskiwania wierzytelności jest ich sprzedaż. Wysokość ceny sprzedaży wierzytelności jest zależna między innymi od majątkowych zabezpieczeń rzeczowych wierzytelności. W tych przypadkach, kiedy zbycie wierzytelności zabezpieczonej majątkiem rzeczowym jest dla Banku bardziej opłacalne niż przejmowanie majątku na aktywa do zbycia, a następnie jego sprzedaż, zawierane są transakcje sprzedaży wierzytelności wraz z rzeczowym majątkiem zabezpieczającym wierzytelność.

Zgodnie z przyjętą strategią działania Banku popartą rachunkiem ekonomicznym, nie są przejmowane przez Bank na aktywa do zbycia te majątkowe zabezpieczenia rzeczowe wierzytelności, które mogą okazać się trudne do zbycia. Wyjątkiem od przyjętej strategii są sytuacje określone przepisami prawa upadłościowego i naprawczego.

Na 31 grudnia 2008 roku jak również na koniec 2007 roku Bank posiadał aktywa z tytułu przejętych zabezpieczeń o łącznej wartości poniżej 1 tys. zł

6.1.4. Dłużne papiery wartościowe

Tabele poniżej prezentują rating nadany przez Fitch, Moody's oraz Standard&Poor's dla dłużnych papierów wartościowych:

31 grudnia 2008	Skarb Państwa	NBP	Banki	Razem
Fitch				
A	-	-	104 526	104 526
Moody's				
A2	1 709 832	-	-	1 709 832
Aa2	-	-	90 639	90 639
Aa3	-	-	71 666	71 666
bez ratingu	-	94 696	29 927	124 623
Razem	1 709 832	94 696	296 758	2 101 286

31 grudnia 2007	Skarb Państwa	NBP	Banki	Razem
Standard&Poor's				
A	1 497 484	-	-	1 497 484
Moody's				
A2	46 608	-	-	46 608
Aa2	-	-	100 807	100 807
Aa3	-	-	17 994	17 994
bez ratingu	75	93 510	50 484	144 069
Razem	1 544 167	93 510	169 285	1 806 962

W przypadku obligacji komunalnych i korporacyjnych, dla których brak jest aktywnego rynku nadawane są ratingi wewnętrzne.

Klasy ryzyka dla emitentów obligacji komunalnych obsługiwanych przez Bank Ochrony Środowiska S.A. nadawane są zgodnie z przyjętą w Banku metodyką oceny zdolności kredytowej jednostek samorządu terytorialnego opisaną w pkt. 6.1.(d).

31 grudnia 2008	Finanse publiczne	Korporacja	Razem
4	-	-	-
5	12 762	-	12 762
6	201 705	-	201 705
7	81 687	-	81 687
bez ratingu	-	-	-
Razem	296 154	-	296 154

31 grudnia 2007	Finanse publiczne	Korporacja	Razem
4	5 561	-	5 561
5	3 548	-	3 548
6	159 177	-	159 177
7	62 596	-	62 596
bez ratingu	-	1 403	1 403
Razem	230 882	1 403	232 285

6.1.5. Struktura koncentracji zaangażowania w segmenty rynku branżowe i geograficzne wraz z oceną ryzyka związanego z tym zaangażowaniem

Oceniając udziały branż w portfelu kredytowym Banku ukształtowane na koniec roku 2008 można stwierdzić wyraźną dominację „Administracji publicznej, obrony narodowej, obowiązkowego ubezpieczenia społecznego i powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego” – 26,0% oraz znaczące udziały „Wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę” – 6,1%, „Handlu hurtowego i komisowego, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi i motocyklami” – 5,7%, „Obsługi nieruchomości” – 4,6%, „Budownictwa” – 4,3% i „Produkcji artykułów spożywczych i napojów” – 4,1%. Zaangażowanie w podmioty „Pośrednictwa finansowego z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych”, w tym wobec banków, wyniosło 3,1 % w portfelu kredytowym Banku. Udziały pozostałych branż nie przekroczyły 3,0%.

Takie ukształtowanie struktury branżowej portfela kredytowego Banku nie powoduje istotnego ryzyka kredytowego. W dwóch pierwszych z wymienionych wyżej branż dominują klienci - podmioty będące w dobrej kondycji ekonomiczno-finansowej (głównie jednostki samorządu terytorialnego). Występuje ponadto silna dywersyfikacja ryzyka. Branże charakteryzują się znikomym poziomem odpisów aktualizujących oraz koniecznych do utworzenia rezerw. W kolejnych branżach (oprócz branży „Obsługa nieruchomości”), wyższe ich poziomy, wynikają z zalegania w portfelu starych kredytów, które są przedmiotem windykacji. Branże decydujące o kształcie bankowego portfela kredytowego mają przed sobą dobre perspektywy rozwojowe.

Bank podejmuje zaangażowania wobec klientów uwzględniając ustanowione limity ilościowe dotyczące maksymalnego poziomu zaangażowania w dane branże i limity jakościowe - dotyczące maksymalnego poziomu ryzyka kredytowego w związku z ustaleniem minimalnego poziomu ratingu.

Portfel kredytowy Banku, w podziale geograficznym, tworzą 22 oddziały, obejmujące działaniem wszystkie regiony kraju. Obszary zaangażowania kredytowego oddziałów wyznacza w Banku Zarządzenie Prezesa Zarządu w sprawie terytorialnego zasięgu działania oddziałów. Struktura geograficzna portfela jest zróżnicowana: udział największego oddziału w sumie kredytów to 10,5%, zaś najmniejszego 1,5%. Wyraźną dominację w sumie kredytów można odnotować w Warszawie (22,8%), gdzie mieszczą się trzy duże oddziały Banku, w tym dwa największe pod względem udziału w sumie kredytów.

Trudno wskazać na bezpośrednie zależności pomiędzy charakterem regionu geograficznego a jakością portfela kredytowego, tym bardziej że złe kredyty przekazywane były do dalszej obsługi do Oddziału Windykacyjnego.

Zaangażowanie w poszczególne branże przedstawiono poniżej.

31 grudnia 2008

Branża	Obciążenie ryzykiem kredytowym	udział % w sumie ogółem
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	2 155 462	26,0%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	506 593	6,1%
Handel hurtowy i komisowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi i motocyklami	471 465	5,7%
Obsługa nieruchomości i wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	380 645	4,6%
Budownictwo	356 433	4,3%
Produkcja artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych	343 092	4,1%
Pośrednictwo finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalno-rentowych, w tym:	255 103	3,1%
- <i>banki</i>	209 306	2,5%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	133 717	1,6%
Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	120 353	1,5%
Wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	99 596	1,2%
Pozostałe branże, w tym:	3 458 560	41,8%
- <i>osoby prywatne</i>	2 450 912	29,6%
Ogółem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto	8 281 019	100,00%
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym banków	325 122	
Pozostałe należności	709	
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto, w tym:	7 956 606	
- klienci	7 788 024	
- banki	168 582	

31 grudnia 2007

Branża	Obciążenie ryzykiem kredytowym	udział % w sumie ogółem
Administracja publiczna, obrona narodowa, gwarantowana prawnie opieka socjalna	1 613 356	25,5%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	417 195	6,6%
Produkcja artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych	370 204	5,9%
Handel hurtowy i komisowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi i motocyklami	365 529	5,8%
Obsługa nieruchomości i wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	308 056	4,9%
Budownictwo	295 753	4,7%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	111 383	1,8%
Hotele i restauracje	73 502	1,2%
Pośrednictwo finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i produktów emerytalno-rentowych, w tym:	103 089	1,6%
- <i>banki</i>	54 442	0,9%
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	54 241	0,8%
Pozostałe branże, w tym:	2 610 828	41,2%
- <i>osoby prywatne</i>	1 752 849	27,7%
Ogółem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto	6 323 136	100,00%
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom	267 116	
Pozostałe należności	822	
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto, w tym:	6 056 842	
- klienci	6 002 402	
- banki	54 440	

6.1.6. Struktura koncentracji zaangażowania w poszczególne podmioty, grupy kapitałowe

Zaangażowanie równe lub przekraczające 10% funduszy własnych Banku w stosunku do jednego podmiotu wraz z podmiotami powiązanymi kapitałowo lub organizacyjnie na dzień 31 grudnia 2008 roku wystąpiło w dwunastu przypadkach i wynosiło łącznie 1 456 291 tys. zł, co stanowiło 185,7% funduszy własnych Banku, natomiast na dzień 31 grudnia 2007 roku wystąpiło w sześciu przypadkach i wynosiło łącznie 784 894 tys. zł, co stanowiło 100,7% funduszy własnych Banku.

Poniżej przedstawiono zaangażowanie wobec największych grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie:

L.p.	Zaangażowanie *1 wg stanu na 31 grudnia 2008	L.p.	Zaangażowanie *1 wg stanu na 31 grudnia 2007
1	183 520	1	185 581
2	154 620	2	173 442
3	144 282	3	125 751
4	142 679	4	109 081
5	127 304	5	101 558
6	124 027	6	89 481
7	108 645	7	70 563
8	107 058	8	67 629
9	103 604	9	64 927
10	90 000	10	59 606
Razem	1 285 739	Razem	1 047 619

*1 Na zaangażowanie danego podmiotu składają się ekspozycje kredytowe brutto, zobowiązania warunkowe tj. otwarte linie kredytowe i gwarancje, dłużne papiery wartościowe wyemitowane przez podmiot oraz zawarte z Grupą transakcje walutowe typu fx spot, fx forward, fx swap

Zarówno na 31 grudnia 2008 roku jak i na 31 grudnia 2007 roku pierwszy z wymienionych podmiotów jest spółką celową utworzoną do realizacji inwestycji wg specyficznej metody finansowania tzw. project finance. Przedstawiony przez klienta biznes plan jest realny i znajduje odzwierciedlenie w zawartych umowach, przeprowadzonych obliczeniach i ekspertyzach. Wykonane przez Bank testy wrażliwości wskazują, iż nawet przy znacznym obniżeniu wielkości produkcji oraz cen energii klient i tak będzie w stanie obsługiwać zaciągnięty kredyt wraz z odsetkami.

Na 31 grudnia 2008 roku grupy 2, 8 cechuje dobra jakość kredytowa (rating 6-7); grupy 3, 7 cechuje przeciętna jakość kredytowa (rating 8-9); grupy 4, 5, 9 cechuje zadowalająca jakość kredytowa (rating 10-11), grupę 6 cechuje bardzo dobra jakość kredytowa (rating 5), natomiast grupę 10 cechuje słaba jakość kredytowa (rating 13).

Ponadto na 31 grudnia 2007 roku grupy 2-5 oraz 8 i 10 cechowała zadowalająca jakość kredytowa (rating 10-11); grupę 7 cechowała przeciętna jakość kredytowa (rating 9); grupy 6, 9 cechowała dobra jakość kredytowa (rating 7).

W stosunku do grupy kredytobiorców o zaangażowaniu równym lub przekraczającym 10 % funduszy własnych Bank opracował szczególną formę zarządzania:

1. Wdrożony został szczególny tryb podejmowania decyzji w stosunku do tej grupy klientów;
2. Powołane zostało stanowisko Eksperta Centrali odpowiedzialnego za weryfikację transakcji wysokokwotowych oraz ich monitorowanie;

3. Transakcje wysokokwotowe podlegają co miesięcznemu przeglądowi pod względem sytuacji ekonomiczno – finansowej oraz terminowości obsługi zadłużenia;
4. Systematycznie przeprowadzany jest monitoring przyjętych zabezpieczeń zgodnie z przepisami obowiązującymi w Banku.
5. Wdrożony został szczególny tryb weryfikacji wartości nieruchomości stanowiących zabezpieczenie należności kredytowych.

Taki sposób zarządzania transakcjami wysokokwotowymi pozwala na szybką reakcję Banku, w przypadku zagrożenia ich prawidłowej obsługi.

Bank w celu ograniczenia ryzyka kredytowego zabezpiecza największe ekspozycje kredytowe w postaci:

- przewłaszczeń rzeczy ruchomych,
- przewłaszczeń zapasów,
- zastawów rejestrowych na rzeczach ruchomych, a także udziałach/akcjach w spółkach,
- cesji wierzytelności z kontraktów handlowych,
- hipotek na nieruchomościach,
- kaucji,
- weksla,
- pełnomocnictwa do rachunku,
- poręczeń osób fizycznych, podmiotów gospodarczych lub funduszy wspierania przedsiębiorstw,
- gwarancji bankowej.

Wymienione powyżej zabezpieczenia w ocenie Banku w znacznym stopniu ograniczają ryzyko kredytowe i w ocenie Banku stanowią pełnowartościowe alternatywne źródło spłaty.

Dziesięciu klientów z największym zaangażowaniem wg stanu na 31 grudnia 2008 roku oraz 31 grudnia 2007 roku:

31 grudnia 2008

Lp.	Kapitał + zobowiązania pozabilansowe	Kapitał	Zobowiązania pozabilansowe*1	Udział w zaangażowaniu Banku ogółem
1	183 520	172 973	10 547	1,83%
2	148 927	82 324	66 603	1,49%
3	141 476	129 237	12 239	1,41%
4	124 027	96 289	27 738	1,24%
5	120 723	0	120 723	1,20%
6	108 645	67 638	41 007	1,08%
7	103 604	103 547	57	1,03%
8	99 944	66 734	33 210	1,00%
9	90 000	0	90 000	0,90%
10	84 877	33 134	51 743	0,85%

*1 W zaangażowaniu pozabilansowym są brane pod uwagę: linie kredytowe, udzielone gwarancje i poręczenia, otwarte akredytywy importowe, akceptowane straty, potwierdzone akredytywy eksportowe i inne zobowiązania udzielone.

Należności kredytowe dwóch podmiotów (poz. 2 i 8) charakteryzują się, wg skali ratingowej dobrą jakością kredytową (rating 6-7); dwa podmioty (poz. 6 i 1) cechuje przeciętna jakość kredytowa (rating 8-9); cztery podmioty (poz. 3, 5, 7 i 10) charakteryzują się zadawalającą jakością kredytową (rating 10-11). Jeden podmiot (poz. 4) posiada bardzo dobrą jakością kredytową i dotyczy ona należności jednostki samorządu terytorialnego, natomiast pozycję 9 cechuje bardzo słaba jakość kredytowa (rating 13).

31 grudnia 2007

Lp.	Kapitał + zobowiązania pozabilansowe	Kapitał	Zobowiązania pozabilansowe	Udział w zaangażowaniu Banku ogółem
1	185 581	58 907	126 674	2,39%
2	118 834	9 281	109 553	1,53%
3	109 050	48 396	60 654	1,40%
4	100 620	73 313	27 307	1,30%
5	79 926	79 926	-	1,03%
6	69 871	30 015	39 856	0,90%
7	67 629	67 578	51	0,87%
8	65 880	31 892	33 988	0,85%
9	59 606	14 706	44 900	0,77%
10	54 807	2 965	51 842	0,71%

Należności kredytowe 4 podmiotów (poz. 2, 3, 4 i 9) charakteryzują się zadawalającym ryzykiem kredytowym (rating 10). Trzy podmioty (poz. 5, 7 i 10) obarczone są znacznym ryzykiem kredytowym (rating 11). Dwa podmioty (poz. 6 i 8) charakteryzują się przeciętną jakością kredytową (odpowiednio rating 9 i 7).

6.1.7. Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe

Poniżej zaprezentowano obciążenie ryzykiem kredytowym poszczególnych kategorii aktywów finansowych.

	31-12-2008			31-12-2007		
	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym	Odpisy aktualizacyjne	Wartości bilansowe	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym	Odpisy aktualizacyjne	Wartości bilansowe
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom *\\	368 768	40 724	328 044	642 999	2	642 997
Inne lokaty na rynku pieniężnym	94 696	-	94 696	93 510	-	93 510
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	231 681	-	231 681	329 205	-	329 205
Dłużne papiery wartościowe, w tym:						
- Skarb Państwa	231 681	-	231 681	329 205	-	329 205
Pochodne instrumenty finansowe	21 305	-	21 305	3 638	-	3 638
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	8 072 911	284 887	7 788 024	6 269 999	267 597	6 002 402
*\\						
- Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	2 978 698	225 215	2 753 483	2 461 425	220 250	2 241 175
- Kredyty dla klientów detalicznych	2 681 266	57 398	2 623 868	1 943 173	46 617	1 896 556
- Kredyty dla finansów publicznych	2 410 768	1 781	2 408 987	1 861 986	247	1 861 739
- Kredyty dla pozostałych klientów	981	4	977	2 110	-	2 110
- Pozostałe należności	1 198	489	709	1 305	483	822
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	2 072 227	-	2 072 227	1 618 232	-	1 618 232
Dostępne do sprzedaży	1 421 797	-	1 421 797	1 011 818	-	1 011 818
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	1 420 633	-	1 420 633	1 010 118	-	1 010 118
- Skarb Państwa	827 721	-	827 721	608 548	-	608 548
- Finanse publiczne	296 154	-	296 154	230 882	-	230 882
- Korporacja	-	-	-	1 403	-	1 403
- Banki	296 758	-	296 758	169 285	-	169 285
Kapitałowe, w tym:	1 164	-	1 164	1 700	-	1 700
- Notowane	1 038	-	1 038	1 555	-	1 555
- Nienotowane	126	-	126	145	-	145
Utrzymywane do terminu zapadalności	650 430	-	650 430	606 414	-	606 414
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	650 430	-	650 430	606 414	-	606 414
- Skarb Państwa	650 430	-	650 430	606 414	-	606 414
Inne aktywa finansowe	47 072	4 362	42 710	22 959	4 285	18 674

*\\ Kredyty są wykazywane w wartościach brutto

Kredyty dla podmiotów korporacyjnych w ujęciu wartościowym są obciążone średnim ryzykiem, gdyż:

- kredytobiorcy zaliczeni do tego segmentu, biorąc pod uwagę wartość kredytów, posiadają w większości ratingi od 8 do 11;
- przeważają kredyty inwestycyjne, co może wpłynąć na zwiększenie ryzyka kredytowego w sytuacji pogarszającej się koniunktury gospodarczej;
- jest to najbardziej liczny segment kredytów w Banku;

- okres kredytowania jest dłuższy niż 1 rok;
- do tego segmentu zaliczani są także kredytobiorcy, którzy posiadają słabą jakość kredytową. Jednak w przypadku takich podmiotów Bank stosuje formy ograniczające ryzyko poprzez przyjmowanie dodatkowych zabezpieczenia oraz klauzule ograniczające ryzyko.

W 2008 roku wzrosło ryzyko kredytów dla klientów detalicznych, w szczególności w grupie kredytów gotówkowych (wzrost kredytów przeterminowanych o 4,15%) oraz kredytów hipotecznych denominowanych do CHF; wzrost ryzyka tej grupy wiąże się z gwałtownym wzrostem kursu PLN/CHF (o 30%). Pomimo tego w całej grupie kredytów detalicznych odnotowano w 2008 roku spadek udziału odpisów aktualizujących z 2,5% do 2,2% na koniec grudnia 2008 roku.

Grupa kredytów dla finansów publicznych jest obciążona znikomym ryzykiem kredytowym, z uwagi na specyfikę kredytobiorców znajdujących się w tej klasie oraz bardzo ograniczonymi możliwościami ogłoszenia upadłości tych podmiotów.

Natomiast obciążenie ryzykiem kredytowym poszczególnych pozycji zobowiązań warunkowych jest następujące:

	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym 31-12-2008	Maksymalne obciążenie ryzykiem kredytowym 31-12-2007
Warunkowe zobowiązania finansowe, w tym:	1 482 257	1 188 541
- otwarte linie kredytowe	1 363 581	1 042 196
- otwarte akredytywy importowe	5 590	103 369
- promesy udzielenia kredytu	62 627	1 000
- limity na transakcje FX	139	-
- pozostałe	50 320	41 976
Gwarancje i poręczenia	260 437	301 119
Gwarantowanie emisji	86 850	13 000
Transakcje walutowe i stopy procentowej	1 811 660	615 209

Zgodnie z obowiązującymi w Banku procedurami zobowiązania warunkowe podlegają takiej samej formie zabezpieczania oraz monitorowania jak transakcje bilansowe.

Zakres i częstotliwość monitorowania klienta korporacyjnego uzależniona jest od ratingu kredytobiorcy i wielkości zaangażowania kredytowego. Im gorszy jest rating, wyższe zaangażowanie Banku, tym intensywniejsze są działania monitorujące.

Kontrola sytuacji ekonomiczno – finansowej mikroprzedsiębiorstwa polega między innymi na:

- porównaniu wielkości rocznego przychodu z rocznego zeznania lub deklaracji podatkowej za ostatni zamknięty okres obrotowy z wielkością rocznego przychodu z zeznania lub deklaracji za poprzedni zamknięty okres obrotowy,
- analizie warunków dodatkowych transakcji.

Badanie przychodów dokonywane jest raz w roku, natomiast analiza warunków dodatkowych zbadaniu podlega raz na kwartał. Ponadto Bank monitoruje każdorazowo ryzyko transakcji.

6.2. Ryzyko rynkowe

Bank jest narażony na ryzyko rynkowe związane możliwością zmiany wartości instrumentów finansowych i / lub wyniku finansowego na skutek zmian czynników rynkowych.

Poziom i profil ryzyka rynkowego jest regularnie monitorowany w Departamencie Ryzyka Finansowego i raportowany Radzie Nadzorczej Banku, Zarządowi Banku oraz Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami.

W BOŚ S.A. znaczący wpływ na wielkość ryzyka rynkowego mają:

- 1) poziom ryzyka stopy procentowej, definiowanego jako możliwość niekorzystnych zmian wyniku odsetkowego lub wartości kapitału własnego, wskutek zmian rynkowych stóp procentowych,
- 2) ryzyko walutowe definiowane jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian kursów walutowych na wynik finansowy lub wartość kapitału własnego Banku.

6.2.1 Techniki pomiaru ryzyka rynkowego i limity

Ryzyko stopy procentowej

a) W portfelu handlowym

W celu monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej Bank każdego dnia roboczego kalkuluje wrażliwość papierów wartościowych i instrumentów pochodnych generujących ryzyko stopy procentowej na zmianę stóp procentowych o 0,01% (BPV) oraz wartość zagrożoną (VAR) dla instrumentów zakwalifikowanych do księgi handlowej.

Do wyznaczenia wartości zagrożonej w BOŚ S.A. stosuje się :

1. metodę parametryczną (metoda wariancji – kowariancji), opierającą się na następujących założeniach:
 - zmiany cen instrumentów finansowych mają rozkład normalny,
 - poziom ufności - 99%,
 - okres utrzymywania pozycji 10 dni,
 - okres próby (tzn. obserwacji danych historycznych) - 250 dni roboczych.
2. metodę symulacji historycznej (od grudnia 2008), polegającą na przeprowadzeniu symulacji w oparciu o wcześniejsze zmiany cen/stóp zwrotu instrumentów finansowych generujących ryzyko stopy procentowej znajdujących się w portfelu handlowym i kalkulacji 99 percentyla z tych zmienności z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy.

Obie te wielkości są porównywane z wielkością limitu wartości zagrożonej (VaR 10-dniowy), przy czym dla celów ostrożnościowych brana jest pod uwagę większa wartość VaR.

Celem metody VaR jest określenie maksymalnej wielkości straty, jaką Bank może ponieść z prawdopodobieństwem 0,99 w okresie 10 dni roboczych na instrumentach narażonych na ryzyko stopy procentowej, a tym samym ograniczenie ekspozycji Banku na ryzyko stopy procentowej w portfelu handlowym do poziomu akceptowanego przez Bank.

w stabilnej sytuacji rynkowej

VAR kalkulowany metodą parametryczną posiada ograniczenia związane z zastosowanymi założeniami dot. m.in. kształtu rozkładu (często w rzeczywistości występuje zjawisko tzw. „grubych ogonów” tzn. występuje więcej sytuacji skrajnych niż wynikałoby z rozkładu) i szacowania zmienności (zmienność w przyszłości nie musi być odzwierciedleniem zmienności z przeszłości) co może spowodować zniekształcenie otrzymanego wyniku. W przypadku ryzyka stopy procentowej istnieją również zastrzeżenia co do precyzjności szacowania ryzyka dla produktów nieliniowych (opcje, złożone struktury finansowe), ale Bank obecnie nie posiada w portfelu handlowym takich produktów.

VAR nie uwzględnia również ryzyka politycznego, operacyjnego oraz w pewnym stopniu - ryzyka płynności.

Metoda historyczna kalkulacji VaR została zaimplementowana w Banku w związku ze znacznym wzrostem zmienności rynkowych stóp procentowych w IV kwartale 2008 skutkującym brakiem spełnienia podstawowego założenia metody parametrycznej – normalności rozkładu.

W BOŚ SA każdego dnia roboczego wartość narażona na ryzyko kalkulowana jest równocześnie metodą parametryczną oraz metodą symulacji historycznej, a następnie obie te wielkości są porównywane z wielkością limitu wartości zagrożonej (VaR 10-dniowy) zawartego w „Zasadach zarządzania ryzykami finansowymi”, przy czym dla celów ostrożnościowych brana jest pod uwagę większa wartość VaR.

Wg stanu na 31 grudnia 2008 r. VaR dla portfela handlowego metodą parametryczną i historyczną wyniósł odpowiednio: 516 i 1542 tys. zł, co stanowiło odpowiednio: 0,22% i 0,65% wartości bieżącej tego portfela (na dzień 31 grudnia 2007r. VaR kalkulowany metodą parametryczną wynosił 829 tys. zł, co stanowiło 0,30% wartości bieżącej portfela).

Taki poziom VaR oznacza, że Bank z prawdopodobieństwem 99% nie poniesie większej straty na wartości bieżącej portfela niż 1542 tys. zł (516 tys. zł) i istnieje prawdopodobieństwo 1%, iż strata ta będzie wyższa niż wyznaczona przy 10-cio dniowym okresie utrzymywania tego portfela. Ten poziom ryzyka Bank uważa za umiarkowany.

Wyniki generowane z analizy VaR, w celu oceny i modyfikacji modelu VaR, są kwartalnie weryfikowane poprzez stosowanie analizy back-testing metodą historyczną i rewaluacyjną.

Bank raz na kwartał przeprowadza analizę stress testing, badając kształtowanie się poziomu wartości zagrożonej w sytuacji ekstremalnych zmian na rynku poziomu stóp procentowych, zmienności stóp procentowych w okresie 250 dni roboczych oraz korelacji pomiędzy zmiennościami stóp procentowych.

Wyniki tej analizy pokazują, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji, limity VaR w zakresie ryzyka stopy procentowej nie zostaną przekroczone, co oznacza, że działalność w portfelu handlowym Banku utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Poziom ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej jest kontrolowany za pomocą następujących limitów:

- limit wartości zagrożonej (VaR 10-dniowy) w księdze handlowej - w 2008 r. limit został określony na poziomie 6,4 mln zł; w 2008 r. wartości te nie były przekroczone i kształtowały się w przedziale od 92 tys. zł do 1 419 tys. zł, przy czym średnia wartość wyniosła 480 tys. zł. (dla metody parametrycznej)
- limit wrażliwości wartości aktywów w portfelu handlowym, przy zmianie stóp procentowych o 0,01 p.p. (BPV) – w 2008 r. podobnie jak w 2007 r. limit został określony na poziomie 200 tys. zł; w 2008 r. wartości te nie były przekroczone i kształtowały się w przedziale od 89 zł do 32,1 tys. zł, przy czym średnia wartość wyniosła 10 tys. zł.,
- limit maksymalnej dziennej straty na aktywach w portfelu handlowym – w 2008 r. podobnie jak w 2007 r. limit został określony na poziomie 1 mln zł; do końca III kwartału wartości te nie były przekroczone i kształtowały się w przedziale od 0 tys. zł do 879 tys. zł, przy czym średnia wartość wyniosła 79,1 tys. zł.,
- limit maksymalnej ciągniętej miesięcznej straty na aktywach w portfelu handlowym -- w 2008 r. podobnie jak w 2007 r. limit został określony na poziomie 2 mln zł; do końca III kwartału 2008 r. wartości te nie były przekroczone i kształtowały się w przedziale od 0 tys. zł do 1 341,9 tys. zł, przy czym średnia wartość wyniosła 78 tys. zł.,

W październiku 2008 r. limity maksymalnej dziennej straty i maksymalnej ciągniętej miesięcznej straty na aktywach w portfelu handlowym zostały zawieszone do odwołania decyzją Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami w związku ze znacznym wzrostem zmienności rynkowych stóp procentowych związanym z kryzysem finansowym.

Informacje o poziomie wykorzystania poszczególnych limitów są raportowane każdego dnia roboczego do Członka Zarządu nadzorującego obszar ryzyka rynkowego i do Departamentu Skarbu oraz - raz na miesiąc Zarządowi Banku oraz Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami, - raz na kwartał Radzie Nadzorczej Banku.

Wyniki analizy wrażliwości wartości bieżącej papierów wartościowych i instrumentów pochodnych generujących ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej Banku pokazują, iż przy założeniu, że w trakcie kolejnych 12 miesięcy od dnia 31 grudnia 2008 roku nastąpiłyby spadek stóp procentowych w PLN o 50 p.b. lub o 75 p.b., wartość bieżąca ww. aktywów wzrosłaby odpowiednio o: 466,7 lub o 647,1 tys. zł, przyczyniając się do wzrostu wyniku finansowego brutto.

b) Analiza wrażliwości dla księgi bankowej

Oprócz analizy wrażliwości na ryzyko rynkowe księgi handlowej Bank prowadzi analizy wpływu tego ryzyka dla księgi bankowej.

W tym celu w Banku przeprowadzana jest analiza wrażliwości wartości bieżącej kapitału własnego na zmiany rynkowych stóp procentowych. Analizę tę przeprowadza się z wykorzystaniem luki duracji pomiędzy aktywami i pasywami (bez uwzględniania reinwestycji, przy czym - dla instrumentów o zmiennym oprocentowaniu - uwzględnia się najbliższy przepływ odsetkowy, a dla instrumentów o stałym oprocentowaniu - wszystkie przyszłe przepływy odsetkowe). Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku, przy prognozowanych zmianach stóp procentowych (tzn. spadek stóp w PLN o 100 p.b. p.b. i o 50 p.b. w EUR) wrażliwość ta jest niewielka i wyniosła 9 700 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2007 roku, przy prognozowanych zmianach stóp procentowych (tzn. wzrost stóp w PLN o 50 p.b. oraz spadek stóp w USD o 50 p.b.) wrażliwość ta wyniosła 13 773 tys. zł).

Bank przeprowadza również analizę wrażliwości wartości bieżącej papierów wartościowych i instrumentów pochodnych generujących ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej na zmianę stóp procentowych.

Przy założeniu, że w trakcie kolejnych 12 miesięcy od dnia 31 grudnia 2008 roku nastąpiłyby spadek stóp procentowych w PLN o 50 p.b. lub o 75 p.b. wartość bieżąca ww. aktywów wzrosłaby odpowiednio o 8 328,7 lub o 12 493,9 tys. zł, przyczyniając się do wzrostu wartości kapitału własnego (z tytułu obligacji skarbowych w DDS, obligacji komunalnych, korporacyjnych i wyemitowanych przez banki) i wyniku finansowego brutto (z tytułu transakcji IRS).

Ryzyko walutowe

Dla monitorowania ryzyka walutowego na otwartych pozycjach walutowych Banku (bilansowych i pozabilansowych) podobnie jak w przypadku ryzyka stopy procentowej Bank stosuje model wartości zagrożonej (VaR), parametryczny (metoda wariancji – kowariancji), który opiera się na założeniu poziomu ufności w wysokości 99% oraz normalności rozkładu zmienności kursów walutowych z ostatnich 250 dni roboczych, z okresem utrzymywania pozycji przez 10 dni.

Wartość VaR dla otwartych pozycji walutowych Banku kształtowała się następująco w okresach rocznych (podano wartość maksymalną, minimalną i średnią):

	VaR 10-dniowy		
	(w tys. zł)		
	średni	maksymalny	minimalny
12 m-cy do 31.12.2007	134,86	542,88	8,5
12 m-cy do 30.06.2008	142,00	482,88	17,32
12 m-cy do 31.12.2008	212,23	1 145,30	17,32

Wartość VAR-u 10-dniowego na 31.12.2008 r. wyniosła 349,2 tys. zł (na 31.12.2007r. – 134,1 tys. zł). 10-dniowa wartość VAR stanowi szacowaną wartość wpływu zmian kursów walutowych na wyniki i kapitał własny Banku.

Wielkość VaR 10-dniowego oznacza wartość, która z wyznaczonym prawdopodobieństwem (w przypadku BOŚ SA jest to poziom 99%) nie zostanie przekroczona w ciągu dziesięciu dni roboczych.

W 2008 r. średnio poziom VaR 10-dniowego stanowił 4,1% całkowitej otwartej pozycji walutowej, a w 2007 r. - 0,9%, co oznacza, że ekspozycja Banku na ryzyko walutowe w 2008 wzrosła w porównaniu do poprzedniego roku, lecz utrzymuje się na bezpiecznym poziomie. Przyczyną

wzrostu ryzyka walutowego m.in. był znaczny wzrost zmienności kursów walutowych mający miejsce w IV kwartale 2008 r. spowodowany kryzysem finansowym.

Celem stosowanej metody jest określenie wielkości straty, jaką Bank może ponieść w okresie 10 dni roboczych przy normalnie funkcjonującym rynku i określonej otwartej pozycji, a tym samym ograniczenie ekspozycji Banku na walutowe w portfelu handlowym do poziomu akceptowanego przez Bank.

Jak każda metodologia VAR posiada ograniczenia związane z zastosowanymi założeniami dot. m.in. kształtu rozkładu i szacowania zmienności (zmienność w przyszłości nie musi być odzwierciedleniem zmienności z przeszłości), co może spowodować zniekształcenie otrzymanego wyniku.

VAR nie uwzględnia ryzyka politycznego, operacyjnego oraz w pewnym stopniu ryzyka płynności.

Model VaR podlega analizie backtesting metodą rewaluacyjną w celu oceny i ewentualnej modyfikacji modelu VaR.

Bank, podobnie jak w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, przeprowadza analizę stress testing dla ryzyka walutowego, badając kształtowanie się poziomu wartości zagrożonej w sytuacji ekstremalnych zmian na rynku poziomu kursów walutowych, zmienności kursów walutowych w okresie 250 dni roboczych oraz korelacji pomiędzy zmiennościami kursów walutowych.

Wyniki tej analizy pokazują, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji działalność Banku w zakresie ryzyka walutowego utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Ryzyko walutowe w BOŚ S.A. ogranicza się ponadto poprzez:

- limity kwotowe dla pozycji indywidualnych w poszczególnych walutach:
 - dla USD i EUR - w 2008 limit został określony na poziomie 10 mln zł; w 2008 limity te nie były przekroczone i średnie ich wykorzystanie kształtowało się na poziomie odpowiednio: 14,4% i 20,3%
 - dla CHF i GBP - w 2008 limit został określony na poziomie 6 mln zł, w 2008 limity te, nie były przekroczone z wyjątkiem limitu dla pozycji w CHF, który został siedmiokrotnie przekroczony w związku z wypłatą transz kredytów w CHF; średnie wykorzystanie analizowanych limitów kształtowało się na poziomie odpowiednio: 34,8% i 6 %
 - dla pozostałych walut łącznie - w 2008 limit został określony na poziomie 5 mln zł, w 2008 r. limit ten nie był przekroczony i średnie jego wykorzystanie kształtowało się na poziomie 8,2%
- limit kwotowy dla pozycji całkowitej –w 2008 limit został określony na poziomie 25 mln zł; w 2008 r. limit ten nie był przekroczony i średnie jego wykorzystanie kształtowało się na poziomie 20,7%
- limit wartości zagrożonej (VaR 10 -dniowy) dla otwartych pozycji walutowych Banku - w 2008 r. limit został określony na poziomie 950 tys zł; w 2008 r. wartości te zostały dwukrotnie przekroczone i kształtowały się w przedziale od 17,3 tys. zł do 1145,3 tys. zł, przy czym średnia wartość wyniosła 212,2 tys. zł.,
- limit dziennej straty z tytułu transakcji wymiany walut - w 2008 limit został określony na poziomie 0,5 mln zł; w 2008 limit ten był jednokrotnie przekroczony i średnie jego wykorzystanie kształtowało się na poziomie 10,76%,
- limit ciągniętej miesięcznej straty z tytułu transakcji wymiany walut. - w 2008 limit został określony na poziomie 1 mln zł; w 2008 limit ten nie był przekroczony i średnie jego wykorzystanie kształtowało się na poziomie 7%

Kontrola wykorzystania ww. limitów przeprowadzana jest każdego dnia roboczego.

Informacje o poziomie wykorzystania poszczególnych limitów są raportowane każdego dnia roboczego do Członka Zarządu nadzorującego obszar ryzyka rynkowego i do Departamentu Skarbu oraz raz na miesiąc odpowiednio Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządowi Banku, raz na kwartał Radzie Nadzorczej Banku.

6.2.2. Ryzyko stopy procentowej

Zestawienie umownych dat zmiany oprocentowania (tzn. terminów płatności lub przeszacowywania w zależności, który termin jest wcześniejszy) dla pozycji bilansowych na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz 31 grudnia 2007 roku prezentują poniższe tabele:

Ryzyko stopy procentowej (wartości bilansowe netto) na 31 grudnia 2008

	1 M	1 - 3 M	3 - 6 M	6 - 12 M	1 - 5 Y	Pow. 5Y	Nieoprocentowane	Razem
Aktywa								
Kasa, środki w Banku Centralnym	260 601	-	-	-	-	-	53 288	313 889
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	130 898	41 656	137 735	15 000	-	-	2 755	328 044
Inne lokaty na rynku pieniężnym	-	90 340	-	-	-	-	4 356	94 696
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	335	-	-	100 247	-	125 000	6 099	231 681
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	-	-	-	-	21 305	21 305
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 102 691	747 810	403 930	7 233	-	-	526 360	7 788 024
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	175 892	159 200	426 500	954 209	325 000	-	31 426	2 072 227
- dostępne do sprzedaży	175 892	159 200	276 500	594 209	195 000	-	20 996	1 421 797
- utrzymywane do terminu zapadalności	-	-	150 000	360 000	130 000	-	10 430	650 430
Inne aktywa	-	-	-	-	-	-	242 180	242 180
Aktywa razem	6 670 417	1 039 006	968 165	1 076 689	325 000	125 000	887 769	11 092 046

*\ Gotówka w NBP

Zobowiązania

Zobowiązania wobec Banku Centralnego	128	-	-	-	-	-	-	128
Zobowiązania wobec innych banków	134 149	512 585	244 704	-	-	-	1 761	893 199
Zobowiązania wobec klientów	6 440 264	1 305 466	688 855	364 116	18 022	-	363 050	9 179 773
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	-	-	-	-	61 918	61 918
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	-	-	-	-	-	-	210	210
Pozostałe zobowiązania	-	-	-	-	-	-	92 669	92 669
Zobowiązania razem	6 574 541	1 818 051	933 559	364 116	18 022		519 608	10 227 897

Luka	95 876	-779 045	34 606	712 573	306 978	125 000		
-------------	--------	----------	--------	---------	---------	---------	--	--

Na pozycję kredyty i pożyczki udzielone klientom, w kolumnie nieoprocentowane składają się przede wszystkim kredyty ze środków obcych w kwocie ok. 282 mln zł, kredyty nieregularne netto ok. 214 mln zł i odsetki od kredytów ok. 29 mln zł.

Na pozycję zobowiązania wobec klientów, w kolumnie nieoprocentowane składają się przede wszystkim środki na kredyty obce w kwocie ok. 305 mln zł i odsetki ok. 51 mln zł.

Ryzyko stopy procentowej (wartości bilansowe netto) na 31 grudnia 2007

	1 M	1 - 3 M	3 - 6 M	6 - 12 M	1 - 5 Y	Pow. 5Y	Nieoprocentowane	Razem
Aktywa								
Kasa, środki w Banku Centralnym	73 147	-	-	-	-	-	66 087*\	139 234
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	308 310	150 000	93 228	83 492	-	-	7 967	642 997
Inne lokaty na rynku pieniężnym	-	90 340	-	-	-	-	3 170	93 510
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	127 994	-	-	131 716	18 180	51 315	-	329 205
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	-	-	-	-	3 638	3 638
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	3 692 810	868 543	661 099	17 653	143 870	-	618 427	6 002 402
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	58 392	34 674	244 960	796 874	313 065	170 267	-	1 618 232
- dostępne do sprzedaży	58 392	34 674	158 849	539 557	50 079	170 267	-	1 011 818
- utrzymywane do terminu zapadalności	-	-	86 111	257 317	262 986	-	-	606 414
Inne aktywa	-	-	-	-	-	-	212 786	212 786
Aktywa razem	4 260 653	1 143 557	999 287	1 029 735	475 115	221 582	912 075	9 042 004

*\ Gotówka w NBP

Zobowiązania

Zobowiązania wobec Banku Centralnego	132	-	-	-	-	-	-	132
Zobowiązania wobec innych banków	123 120	329 222	202 572	-	-	-	6 727	661 641
Zobowiązania wobec klientów	5 791 125	767 921	377 953	28 689	-	-	418 168	7 383 856
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	-	-	-	-	5 146	5 146
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	-	-	-	-	-	-	215	215
Pozostałe zobowiązania	-	-	-	-	-	-	132 226	132 226
Zobowiązania razem	5 914 377	1 097 143	580 525	28 689	-	-	562 482	8 183 216
	-	-	-	-	-	-	-	-
Luka	-1 653 724	46 414	418 762	1 001 046	475 115	221 582	-	-

Na pozycję kredyty i pożyczki udzielone klientom, w kolumnie nieoprocentowane składają się przede wszystkim kredyty ze środków obcych w kwocie ok. 362 mln zł, kredyty nieregularne netto ok. 237 mln zł i odsetki od kredytów ok. 19 mln zł.

Na pozycję zobowiązania wobec klientów, w kolumnie nieoprocentowane składają się przede wszystkim środki na kredyty obce w kwocie ok. 397 mln zł i odsetki ok. 21 mln zł.

Pozycje pozabilansowe:

Na 31 grudnia 2008	1M	1-3M	3-6M	6-12M	Pow. 1Y
FX forward	6 945	6 903	5 621	2 335	-
FX Swap	458 734	419 461	183 586	-	-
Swap odsetkowy	-	-	633 581	507 168	-
Razem	465 679	426 364	822 788	509 503	-
FX forward	6 850	6 690	5 158	2 114	-
FX Swap	479 967	444 799	183 367	-	-
Swap odsetkowy	526 587	-	-	-	141 977
Razem	1 013 404	451 489	188 525	2 114	141 977
Saldo	-547 725	-25 125	634 263	507 389	-141 977

Na 31 grudnia 2007	1M	1-3M	3-6M	6-12M	Pow. 1Y
FX forward	51 629	52 462	18 307	3 224	-
FX Swap	211 460	182 682	43 125	-	-
Razem	263 089	235 144	61 432	3 224	-
FX forward	50 980	51 947	18 336	3 471	-
FX Swap	214 751	180 939	43 228	-	-
Otrzymane zobowiązania od innych instytucji finansowych	-	-	179 100	-	-
Razem	265 731	232 886	240 664	3 471	-
Saldo	-2 642	2 258	-179 232	-247	-

Aktywa i zobowiązania finansowe o stałym i zmiennym oprocentowaniu oraz te, które nie są bezpośrednio narażone na ryzyko zmiany stopy procentowej na dzień 31 grudnia 2008 roku.

	O stałym oprocentowaniu	O zmiennym oprocentowaniu	Nie bezpośrednio narażone na ryzyko zmiany stopy procentowej	Razem
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	260 601	-	53 288	313 889
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	101 290	223 999	2 755	328 044
Inne lokaty na rynku pieniężnym	-	90 340	4 356	94 696
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	127 210	98 372	6 099	231 681
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	21 305	21 305
Kredyty i pożyczki udzielone klientom *\\	75 000	7 186 664	526 360	7 788 024
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	500 000	1 540 801	31 426	2 072 227
- dostępne do sprzedaży	220 000	1 180 801	20 996	1 421 797
- utrzymywane do terminu zapadalności	280 000	360 000	10 430	650 430
Inne aktywa	-	-	242 180	242 180
Aktywa razem	1 064 101	9 140 176	887 769	11 092 046

*\\ dane szacunkowe

Zobowiązania				
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	128	-	-	128
Zobowiązania wobec innych banków	657 289	234 149	1 761	893 199
Zobowiązania wobec klientów	4 794 825	4 021 898	363 050	9 179 773
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	61 918	61 918
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	-	-	210	210
Pozostałe zobowiązania	-	-	92 669	92 669
Zobowiązania razem	5 452 242	4 256 047	519 608	10 227 897

Aktywa i zobowiązania finansowe o stałym i zmiennym oprocentowaniu oraz te, które nie są bezpośrednio narażone na ryzyko zmiany stopy procentowej na dzień 31 grudnia 2007 roku.

Dane za 2007 rok przedstawione poniżej zostały skorygowane z uwagi na przyjęte na 31 grudnia 2008 rok zasady kwalifikacji pozycji do kategorii o stałym i zmiennym oprocentowaniu. W raporcie za 2007 rok pozycje dla których zostały określone terminy przeszacowania były traktowane jako pozycje o stałym oprocentowaniu, natomiast w obecnym raporcie do tej kategorii zaliczane są wyłącznie pozycje, dla których oprocentowanie jest stałe w całym okresie życia produktu. Do tych produktów przede wszystkim zalicza się: lokaty i depozyty z rynku międzybankowego, pożyczki i kredyty o stałym oprocentowaniu, udzielone przez Bank na okres nie dłuższy niż 6 mies. oraz dłużne papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu. Natomiast do pozycji o zmiennym oprocentowaniu zostały zaklasyfikowane te aktywa / pasywa odsetkowe, w przypadku których oprocentowanie jest ustalane / zmieniane decyzją Zarządu Banku lub zmienia się cyklicznie (najczęściej co 1, 3 lub 6 miesięcy, w zależności od warunków przyjętych w umowie), a jego zmiana zależy od zmian określonych rynkowych stóp procentowych (np. WIBOR 1M, WIBOR 3M, WIBOR 6M).

	O stałym oprocentowaniu	O zmiennym oprocentowaniu	Nie bezpośrednio narażone na ryzyko zmiany stopy procentowej	Razem
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	73 147	-	66 087	139 234
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	611 238	23 792	7 967	642 997
Inne lokaty na rynku pieniężnym	-	90 340	3 170	93 510
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	329 205	-	-	329 205
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	3 638	3 638
Kredyty i pożyczki udzielone klientom *\\	90 000	5 293 975	618 427	6 002 402
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	1 400 232	218 000	-	1 618 232
- dostępne do sprzedaży	1 011 818	-	-	1 011 818
- utrzymywane do terminu zapadalności	388 414	218 000	-	606 414
Inne aktywa	-	-	212 786	212 786
Aktywa razem	2 503 822	5 626 107	912 075	9 042 004

*\\ dane szacunkowe

	O stałym oprocentowaniu	O zmiennym oprocentowaniu	Nie bezpośrednio narażone na ryzyko zmiany stopy procentowej	Razem
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	132	-	-	132
Zobowiązania wobec innych banków	654 914	-	6 727	661 641
Zobowiązania wobec klientów	4 663 894	2 301 794	418 168	7 383 856
Pochodne instrumenty finansowe	-	-	5 146	5 146
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	-	-	215	215
Pozostałe zobowiązania	-	-	132 226	132 226
Zobowiązania razem	5 318 940	2 301 794	562 482	8 183 216

6.2.3. Ryzyko walutowe

Zestawienie otwartych pozycji walutowych na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz 31 grudnia 2007 roku zaprezentowano w poniższych tabelach:

Ryzyko walutowe (wartości bilansowe netto) na 31 grudnia 2008

Aktywa	PLN	EUR	USD	CHF	Inne	Razem
Kasa, środki w Banku Centralnym	302 527	6 859	2 597	281	1 625	313 889
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	133 112	40 317	47 280	91 850	15 485	328 044
Inne lokaty na rynku pieniężnym	94 696					94 696
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	231 681	-	-	-	-	231 681
Pochodne instrumenty finansowe	17 992	3 311	1	1	-	21 305
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 068 879	129 994	30 628	1 558 523	-	7 788 024
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	2 051 223	20 891	113	-	-	2 072 227
- dostępne do sprzedaży	1 400 793	20 891	113	-	-	1 421 797
- utrzymywane do terminu zapadalności	650 430	-	-	-	-	650 430
Inne aktywa	241 129	749	202	4	96	242 180
Aktywa razem	9 141 239	202 121	80 821	1 650 659	17 206	11 092 046
Pozycje pozabilansowe tworzące pozycję walutową		824 643	1 781	-	1	
Zobowiązania						
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	128	-	-	-	-	128
Zobowiązania wobec innych banków	199 378	108 135	10 366	575 320	-	893 199
Zobowiązania wobec klientów	8 195 266	891 485	74 048	2 432	16 542	9 179 773
Pochodne instrumenty finansowe	10 208	22 585	-	29 125	-	61 918
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	210	-	-	-	-	210
Pozostałe zobowiązania	62 522	28 442	1 094	252	359	92 669
Zobowiązania razem	8 467 712	1 050 647	85 508	607 129	16 901	10 227 897
Pozycje pozabilansowe tworzące pozycję walutową		16 068	7 493	1 069 045	-	
Bilansowa pozycja netto	673 527	-848 526	- 4 687	1 043 530	305	
Pozabilansowa pozycja netto	-	808 575	-5 712	-1 069 045	1	

Ryzyko walutowe (wartości bilansowe netto) na 31 grudnia 2007

Aktywa	PLN	EUR	USD	CHF	Inne	Razem
Kasa, środki w Banku Centralnym	124 402	9 372	2 852	276	2 332	139 234
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	270 214	297 908	815	48 236	25 824	642 997
Inne lokaty na rynku pieniężnym	93 510					93 510
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	329 205	-	-	-	-	329 205
Pochodne instrumenty finansowe	456	3 179	-	-	3	3 638
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 019 140	129 659	15 492	838 111	-	6 002 402
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe,						
w tym:	1 600 112	17 988	132	-	-	1 618 232
- dostępne do sprzedaży	993 698	17 988	132	-	-	1 011 818
- utrzymywane do terminu zapadalności	606 414	-	-	-	-	606 414
Inne aktywa	212 114	669	1	2	-	212 786
Aktywa razem	7 649 153	458 775	19 292	886 625	28 159	9 042 004
Pozycje pozabilansowe tworzące pozycję walutową		391 901	68 370	-	55	
Zobowiązania						
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	132	-	-	-	-	132
Zobowiązania wobec innych banków	108 614	103 947	4 749	444 331	-	661 641
Zobowiązania wobec klientów	6 663 886	606 593	84 794	2 988	25 595	7 383 856
Pochodne instrumenty finansowe	-	1 880	2 896	370	-	5 146
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	215	-	-	-	-	215
Pozostałe zobowiązania	91 845	37 528	1 741	57	1 055	132 226
Zobowiązania razem	6 864 692	749 948	94 180	447 746	26 650	8 183 216
Pozycje pozabilansowe tworzące pozycję walutową		104 754	244	438 919	634	
Bilansowa pozycja netto	784 461	-291 173	-74 888	438 879	1 509	
Pozabilansowa pozycja netto	-	287 147	68 126	-438 919	-579	

6.3. Ryzyko płynności

Poprzez ryzyko płynności rozumiemy niebezpieczeństwo pogorszenia zdolności Banku do realizowania swoich zobowiązań.

Metody zarządzania ryzykiem płynności

Zarządzanie ryzykiem płynności w BOŚ S.A. obejmuje:

- zarządzanie płynnością bieżącą (do 1 miesiąca),
- zarządzanie płynnością średnioterminową (od 1 do 6 miesięcy) i długoterminową (powyżej 6 miesięcy),
- metody działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych.

Dla potrzeb zarządzania ryzykiem płynności bieżącej Bank wykorzystuje głównie codzienne informacje na temat:

- lokat i depozytów międzybankowych,
- operacji SWAP-owych, FX oraz papierami wartościowymi,
- stanu depozytów i kredytów klientów niebankowych.

W zakresie ryzyka płynności średnioterminowej Bank analizuje poziom aktywów płynnych, poziom osadu (w powiązaniu z koncentracją depozytów i analizą dużych klientów), a także relacje poszczególnych pozycji aktywów i pasywów w strukturze bilansu. Powyższe wskaźniki i wartości uwzględniają zdyskontowane kontraktowe przepływy pieniężne.

Bank monitoruje przestrzeganie ustalonych limitów strukturalnych zgodnie z Uchwałą KNB 9/2007 w odniesieniu do:

- pokrycia obcych środków niestabilnych podstawową i uzupełniającą rezerwą płynności
- pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o obniżonej płynności środkami stabilnymi obcymi oraz funduszami własnymi netto.

Limity te w 2008 r. nie były przekroczone.

Przekroczenie limitu skutkuje podjęciem przez Bank działań opisanych w planie dotyczącym utrzymania płynności w sytuacji awaryjnej.

BOŚ S.A. aktywnie zarządza płynnością średnio i długoterminową, podejmując działania na rzecz zapewnienia źródeł finansowania o odpowiedniej strukturze walutowej i terminowej, oraz inwestując posiadane nadwyżki na rynku dłużnych papierów wartościowych.

Zestawienie zapadalności aktywów i wymagalności zobowiązań według terminów umownych na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz 31 grudnia 2007 roku zaprezentowano w poniższych tabelach (wartości niezdyskontowane):

Ryzyko płynności na 31 grudnia 2008

Aktywa	1 M	1 - 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 - 5 Y	Pow. 5 Y	Razem
Kasa, środki w Banku Centralnym	313 889	-	-	-	-	-	313 889
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	90 578	10 346	104 994	25 518	103 854	-	335 290
Inne lokaty na rynku pieniężnym	94 696	-	-	-	-	-	94 696
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	253	-	-	16 543	141 876	140 625	299 297
Pochodne instrumenty finansowe	266	547	20 201	291	-	-	21 305
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	126 567	489 477	648 685	862 061	3 218 315	3 241 903	8 587 008
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	64 846	7 943	312 176	169 964	1 672 522	154 062	2 381 513
- dostępne do sprzedaży	64 846	2 193	153 176	146 644	1 142 646	154 062	1 663 567
- utrzymywane do terminu zapadalności	-	5 750	159 000	23 320	529 876	-	717 946
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	-	26 599	-	-	-	-	26 599
Inne aktywa	45 914	-	-	-	-	-	45 914
Aktywa razem	737 009	534 912	1 086 056	1 074 377	5 136 567	3 536 590	12 105 511
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	128	-	-	-	-	-	128
Zobowiązania wobec innych banków	134 219	108 538	3 789	9 025	641 150	7 611	904 332
Pochodne instrumenty finansowe	21 894	27 247	3 073	45	-	9 659	61 918
Zobowiązania wobec klientów	5 993 650	1 161 355	688 626	546 042	711 700	200 614	9 301 987
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	210	-	-	-	-	-	210
Rezerwy	15 718	-	-	-	-	-	15 718
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	-	6 284	-	-	-	-	6 284
Pozostałe zobowiązania	70 667	-	-	-	-	-	70 667
Zobowiązania razem	6 236 486	1 303 424	695 488	555 112	1 352 850	217 884	10 361 244
Wskaźnik luki płynności netto	0,12	0,41	1,56	1,94	3,80	16,23	1,17
Aktywa razem	737 009	534 912	1 086 056	1 074 377	5 136 567	3 536 590	12 105 511
Zobowiązania razem	6 236 486	1 303 424	695 488	555 112	1 352 850	217 884	10 361 244
Luka	-5 499 477	-768 512	390 568	519 265	3 783 717	3 318 706	1 744 267

Ryzyko płynności na 31 grudnia 2007

Aktywa	1 M	1 – 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 - 5 Y	Pow. 5 Y	Razem
Kasa, środki w Banku Centralnym	139 234	-	-	-	-	-	139 234
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	249 160	228 804	72 517	63 025	56 024	-	669 530
Inne lokaty na rynku pieniężnym	-	-	-	3 796	105 524	-	109 320
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	6 406	-	10 071	79 265	230 934	50 000	376 676
Pochodne instrumenty finansowe	899	2 024	715	-	-	-	3 638
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	109 787	308 889	504 316	925 789	3 006 499	2 323 257	7 178 537
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe, w tym:	1 299	7 897	105 381	49 096	1 459 220	228 414	1 851 307
- dostępne do sprzedaży	1 299	2 148	8 793	15 941	915 255	228 414	1 171 850
- utrzymywane do terminu zapadalności	-	5 749	96 588	33 155	543 965	-	679 457
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	-	16 296	-	-	-	-	16 296
Inne aktywa	22 520	-	-	-	-	-	22 520
Aktywa razem	529 305	563 910	693 000	1 120 971	4 858 201	2 601 671	10 367 058
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	132	-	-	-	-	-	132
Zobowiązania wobec innych banków	70 001	6 404	8 524	38 672	763 974	11 468	899 043
Pochodne instrumenty finansowe	3 798	442	690	216	-	-	5 146
Zobowiązania wobec klientów	5 927 077	551 388	166 805	213 421	480 753	178 332	7 517 776
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	215	-	-	-	-	-	215
Rezerwy	14 310	-	-	-	-	-	14 310
Pozostałe zobowiązania	117 843	-	-	-	-	-	117 843
Zobowiązania razem	6 133 376	558 234	176 019	252 309	1 244 727	189 800	8 554 465
Wskaźnik luki płynności netto	0,09	1,01	3,94	4,44	3,90	13,71	1,21
Aktywa razem	529 305	563 910	693 000	1 120 971	4 858 201	2 601 671	10 367 058
Zobowiązania razem	6 133 376	558 234	176 019	252 309	1 244 727	189 800	8 554 465
Luka	-5 604 071	5 676	516 981	868 662	3 613 474	2 411 871	1 812 593

Przepływy środków pieniężnych instrumentów pochodnych (rozliczenia brutto)

Zestawienie zapadalności instrumentów pochodnych według terminów umownych na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz 31 grudnia 2007 roku zaprezentowano w poniższych tabelach (wartości niezdyskontowane):

31 grudnia 2008

	1 M	1 - 3 M	3 – 6 M	6-12M	Pow. 1Y	Razem
Wpływy, w tym:	484 440	426 364	822 788	509 503	-	2 243 095
FX Spot	18 761	-	-	-	-	18 761
FX Forward	6 945	6 903	5 621	2 335	-	21 804
FX Swap	458 734	419 461	183 586	-	-	1 061 781
Swap odsetkowy	-	-	633 581	507 168	-	1 140 749
Wyływy, w tym:	1 032 165	451 489	188 525	2 114	141 977	1 816 270
FX Spot	18 761	-	-	-	-	18 761
FX Forward	6 850	6 690	5 158	2 114	-	20 812
FX Swap	479 967	444 799	183 367	-	-	1 108 133
Swap odsetkowy	526 587	-	-	-	141 977	668 564

31 grudnia 2007

	1 M	1 - 3 M	3 – 6 M	6-12M	Pow. 1Y	Razem
Wpływy, w tym:	267 875	235 144	112 138	3 224	-	618 381
FX Spot	4 786	-	-	-	-	4 786
FX Forward	51 629	52 462	18 307	3 224	-	125 622
FX Swap	211 460	182 682	43 125	-	-	437 267
Swap odsetkowy	-	-	50 706	-	-	50 706
Wyływy, w tym:	270 295	232 887	61 564	3 471	50 250	618 467
FX Spot	4 564	-	-	-	-	4 564
FX Forward	50 980	51 947	18 336	3 471	-	124 734
FX Swap	214 751	180 940	43 228	-	-	438 919
Swap odsetkowy	-	-	-	-	50 250	50 250

Ryzyko płynności zobowiązań warunkowych

Zestawienie wymagalności zobowiązań warunkowych według terminów umownych na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz 31 grudnia 2007 roku zaprezentowano w poniższych tabelach (wartości niezdyskontowane)

31 grudnia 2008

	1 M	1 - 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 - 5 Y	Pow. 5 Y	Razem
Zobowiązania warunkowe	1 307 263	83 573	75 041	190 926	89 885	82 856	1 829 544
Finansowe, w tym:	1 164 500	64 523	65 853	171 480	15 901	-	1 482 257
- otwarte linie kredytowe	1 096 144	44 464	65 853	141 219	15 901	-	1 363 581
- otwarte akredytywy importowe	5 590	-	-	-	-	-	5 590
- promesy udzielenia kredytu	62 627	-	-	-	-	-	62 627
- limity na transakcje FX	139	-	-	-	-	-	139
- pozostałe	-	20 059	-	30 261	-	-	50 320
Gwarancje	55 913	19 050	9 188	19 446	73 984	82 856	260 437
Papiery wartościowe do otrzymania	-	-	-	-	-	-	-
Gwarantowanie emisji	86 850	-	-	-	-	-	86 850

31 grudnia 2007

	1 M	1 - 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 - 5 Y	Pow. 5 Y	Razem
Zobowiązania warunkowe	833 287	42 474	109 298	248 349	183 298	85 954	1 502 660
Finansowe, w tym:	751 296	30 901	88 370	193 515	124 459	-	1 188 541
- otwarte linie kredytowe	646 627	30 901	88 370	193 515	82 483	-	1 041 896
- otwarte akredytywy importowe	103 369	-	-	-	-	-	103 369
- promesy udzielenia kredytu	1 000	-	-	-	-	-	1 000
- pozostałe	300	-	-	-	41 976	-	42 276
Gwarancje	72 891	11 573	20 928	54 834	54 939	85 954	301 119
Gwarantowanie emisji	9 100	-	-	-	3 900	-	13 000

Ryzyko płynności zobowiązań pozabilansowych

31 grudnia 2008

	1 M	1 - 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 - 5 Y	Razem
Zobowiązania z tytułu zawartej umowy leasingu operacyjnego	-	-	-	767	752	1 519
Zobowiązania z tytułu umów czynszu	-	1 551	2 632	3 996	23 767	31 946
Zobowiązania z tytułu zakupu wartości niematerialnych i prawnych	-	1 483	1 027	655	-	3 165

31 grudnia 2007

	1 M	1 - 3 M	3 – 6 M	6-12 M	1 - 5 Y	Razem
Zobowiązania z tytułu zawartej umowy leasingu operacyjnego	1 099	-	-	-	856	1 955
Zobowiązania z tytułu umów czynszu	-	-	-	5 730	16 430	22 160
Zobowiązania z tytułu zakupu wartości niematerialnych i prawnych	-	-	108	11 366	-	11 474

6.4. Zarządzanie kapitałem

6.4.1. Cele, polityka i procesy zarządzania kapitałem.

Podstawowym celem zarządzania kapitałem jest utrzymywanie współczynnika wypłacalności na poziomie powyżej 12%, stały wzrost kapitałów Banku wynikający z dodatniej wartości wskaźnika EVA. Wskaźnik EVA (ang. EVA – economic value added) jest wskaźnikiem oceny efektywności działania Banku, który definiowany jako różnica między wynikiem finansowym Banku a kosztem kapitału własnego.

Zgodnie z przyjętą Strategią Rozwoju Banku na lata 2007-2011, zakłada się, że udział funduszy podstawowych w strukturze funduszy własnych będzie się utrzymywał na poziomie powyżej 90%. W strukturze funduszy własnych dominują fundusze podstawowe. Bank nie korzystał z pożyczek podporządkowanych oraz innych kapitałów niższej kategorii.

Struktura funduszy własnych Banku wyznaczonych na potrzeby norm ostrożnościowych na 31 grudnia 2007 roku i 31 grudnia 2008 roku.

	31-12-2008	31-12-2007
Fundusze własne podstawowe, w tym:	797 784	795 857
Fundusze zasadnicze banku	820 121	829 887
Kapitały/fundusze rezerwowe	-16 271	-26 356
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	48 302	48 302
Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe (wartość ujemna)	-54 368	-55 976
Fundusze własne uzupełniające, w tym:	3 203	3 395
Fundusze własne uzupełniające	3 203	3 395
Pozycje dodatkowe funduszy uzupełniających	-	-
Zmniejszenia funduszy własnych uzupełniających	-	-
Zmniejszenia podstawowych i uzupełniających funduszy własnych	-21 940	-21 940
Fundusze własne razem	779 047	777 312
Kapitał krótkoterminowy	4 981	2 094
Fundusze własne i kapitał krótkoterminowy	784 028	779 406

Przedstawione powyżej fundusze własne zostały wyliczone zgodnie z art. 127 Prawa Bankowego oraz Uchwałą Nr 2/2007 KNB z dnia 13 marca 2007r.

Dla potrzeb ograniczania ryzyka spadku współczynnika wypłacalności Bank monitoruje kształtowanie się skali i struktury działalności Banku oraz czynników mogących mieć wpływ na obniżenie się poziomu funduszy własnych Banku.

Zgodnie z art. 128 pkt. 1 ust. 2 Prawa Bankowego Bank jest zobowiązany utrzymywać sumę funduszy własnych i kapitału krótkoterminowego na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:

- suma wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie,
- oszacowana przez Bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny).

Stosowana w okresie styczeń-listopad 2008 metodyka „top-down” wyznaczania kapitału wewnętrznego, oparta na wartości zysków narażonych na ryzyko – *ang. Earnings at Risk*, została w grudniu 2008 r. zastąpiona metodą „mieszaną”. Metoda mieszana bazuje na wymogach kapitałowych wyliczonych zgodnie z zasadami I filara Nowej Umowy Kapitałowej i dodatkowo uwzględnia kapitał wyliczony na pokrycie ryzyk uznanych przez Bank jako istotne w ramach II filara Nowej Umowy Kapitałowej.

Kapitał wewnętrzny liczony metodą „mieszaną” wg stanu na 31.12.2008 r. wyniósł 616 761 tys. PLN.

Obecnie w Banku trwają prace związane z rozwojem metodyki szacowania kapitału wewnętrznego, które zakończą się w przyszłości wdrożeniem podejścia „bottom-up”, opartego o miary wartości narażonych na ryzyko typu VaR, w szczególności dla ryzyka rynkowego i ryzyka kredytowego.

6.4.2. Kalkulacja wymogu kapitałowego.

W 2008 roku nastąpiła zmiana zasad wyznaczania wymogu kapitałowego w stosunku do zasad obowiązujących w 2007 roku, polegająca na konieczności wyznaczania wymogu kapitałowego w tytułu ryzyka operacyjnego oraz zmianie podejścia do wyznaczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, zgodnie przepisami nadzorczymi w tym zakresie.

Bank Ochrony Środowiska S.A. podjął decyzję o wdrażaniu następujących metod:

- w zakresie ryzyka kredytowego – metody standardowej,
- w zakresie ryzyka operacyjnego – metody podstawowego wskaźnika.

Całkowity wymóg kapitałowy stanowiła suma wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, wyznaczonych zgodnie z Uchwałą KNB nr 1/2007 z dnia 13 marca 2007 roku:

- 1) wymogu z tytułu ryzyka kredytowego w zakresie portfela bankowego,
- 2) wymogu z tytułu ryzyka walutowego,
- 3) wymogu z tytułu ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych,
- 4) wymogu z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych,
- 5) wymogu z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta,
- 6) wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego.

Wymogi, o których mowa w punktach 2) – 4) tworzą wymóg z tytułu ryzyka rynkowego.

1. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego wyznaczano tzw. metodą podstawową, określoną w załączniku nr 6 do Uchwały KNB nr 1/2007 z dnia 13 marca 2007 roku,

2. Wymóg z tytułu ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych wyznaczano tzw. metodą podstawową, określoną w załączniku nr 9 do Uchwały nr 1/2007 KNB,

3. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych wyznaczano tzw. metodą zaktualizowanego średniego okresu zwrotu, określoną w załączniku nr 10 do Uchwały nr 1/2007 KNB,

4. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta obliczano zgodnie z zasadami określonymi w § 6 – 8 załącznika nr 11 do Uchwały nr 1/2007 KNB,

5. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego wyznaczano zgodnie z zasadami określonymi w załączniku nr 4 do Uchwały nr 1/2007 KNB,

6. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wyznaczano tzw. metodą podstawowego wskaźnika, o której mowa w § 2 ust. 1 pkt 1 Załącznika nr 14 do Uchwały nr 1/2007 KNB.

W 2008 r. w Banku Ochrony Środowiska S.A. nie występowało ryzyko cen towarów, ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych w portfelu handlowym, ryzyko rozliczenia-dostawy w portfelu handlowym. Nie doszło także do przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań. Nie był przekroczony próg koncentracji kapitałowej.

Całkowity wymóg kapitałowy Banku kształtował się następująco :

Wyszczególnienie	31-12-2008*	31-12-2007**\
Całkowity wymóg kapitałowy, w tym:	528 461	399 952
- wymóg z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyka kredytowego kontrahenta	478 113	398 104
- wymóg z tytułu ryzyka rynkowego	4 800	1 848
- wymóg z tytułu ryzyka operacyjnego	45 548	-

* Wymogi kapitałowe wyliczone zgodnie z Uchwałą 1/2007 KNB

** Wymogi kapitałowe wyliczone zgodnie z §14.1 Uchwały 1/2007 KNB

6.4.3. Deklaracja zgodności z wymogami w zakresie adekwatności kapitałowej.

Zgodnie z art. 128 pkt. 1 ust. 3 Prawa Bankowego, Bank jest zobowiązany utrzymywać współczynnik wypłacalności na poziomie co najmniej 8%. Na koniec 2008 roku współczynnik wypłacalności Banku wyniósł 11,87%, podczas gdy na koniec 2007 r. wynosił on 15,59%. Kalkulacja współczynnika wypłacalności na koniec 2008 r. dokonywana była na podstawie Uchwały KNB Nr 1/2007 z dnia 13 marca 2007 roku, podczas gdy na koniec 2007 r. Bank korzystał z możliwości, jaką dawał §14.1 Uchwały KNB Nr 1/2007, stosując przepisy określone w §1-29 załącznika nr 21 do Uchwały.

7. Wynik z tytułu odsetek

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze, z tytułu:		
Kredytów i pożyczek, w tym:	473 560	357 593
- banków	31 868	32 631
- klientów	441 692	324 962
Instrumentów finansowych, w tym:	126 982	88 395
- dostępnych do sprzedaży	68 123	41 570
- utrzymywanych do terminu zapadalności	35 301	32 574
- przeznaczonych do obrotu	23 558	14 251
Razem	600 542	445 988

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Koszty odsetek i podobne koszty z tytułu:		
Lokat przyjętych, depozytów i rachunków bankowych, w tym od:	338 079	212 792
- banków	12 715	3 951
- klientów	325 364	208 841
Kredytów i pożyczek, w tym od:	40 009	34 792
- banków	20 114	19 347
- klientów	19 895	15 445
Razem	378 088	247 584

Przychody odsetkowe wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej w odniesieniu do aktywów finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat w 2008 r. wyniosły 576 984 tys. zł., natomiast w 2007 r. wynosiły 431 737 tys. zł.

Koszty odsetkowe wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej w odniesieniu do zobowiązań finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat w 2008 r. wyniosły 378 088 tys. zł., a w analogicznym okresie ubiegłego roku wynosiły 247 584 tys. zł.

W 2008 r. w przychodach z tytułu odsetek i innych przychodach o podobnym charakterze jest 1 813 tys. zł odsetek naliczonych dotyczących aktywów finansowych dla których rozpoznano utratę wartości, natomiast w 2007 r. kwota ta wynosiła 358 tys. zł.

Średni stan oprocentowanych aktywów w 2008 roku wyniósł 9 413 550 tys. zł, a średni stan zobowiązań oprocentowanych 8 196 966 tys. zł. Natomiast w 2007 roku średni stan oprocentowanych aktywów wyniósł 8 341 654 tys. zł, a zobowiązań oprocentowanych 7 260 818 tys. zł.

8. Wynik z tytułu opłat i prowizji

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Przychody z tytułu opłat i prowizji		
Opłaty za obsługę rachunków klientów, inne operacje rozliczeniowe w obrocie krajowym i zagranicznym	34 856	37 790
Opłaty i prowizje z tytułu działalności bankowej,		
w tym od:	14 472	14 795
- klientów	14 472	14 795
Opłaty od operacji kartami płatniczymi	10 055	7 873
Pozostałe opłaty	1 056	3 474
Razem	60 439	63 932
Koszty z tytułu opłat i prowizji		
Uiszczone pozostałe opłaty	9 435	9 579
Razem	9 435	9 579

9. Przychody z tytułu dywidend

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Przychody z tytułu dywidendy od jednostki podporządkowanej	16 001	14 643
Razem	16 001	14 643

10. Wynik na działalności handlowej

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	7 447	-2 012
Pochodne instrumenty finansowe	-419	9 905
Razem	7 028	7 893

Łączna kwota zysków i strat ujętych w pozycji „Wynik na działalności handlowej” z tytułu korekt do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych wyniosła odpowiednio:

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
- zyski	292 522	51 929
- straty	297 068	54 805

11. Wynik z pozycji wymiany

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Wynik z tytułu wyceny do wartości godziwej transakcji wymiany walut	312	-109
Pozostałe różnice kursowe	34 691	19 673
Razem	35 003	19 564

12. Pozostałe przychody operacyjne

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Rozwiązanie rezerw na zobowiązania w tym:	3 424	13 257
- rezerwy na zobowiązania i sprawy sporne	467	11 070
- pozostałe rezerwy	2 957	2 187
Przychody od sprzedaży towarów i usług	622	158
Przychody z tytułu zwrotu kosztów windykacji należności	600	485
Korekta odsetek od zerwanych depozytów z lat ubiegłych	265	234
Rozwiązanie odpisów aktualizujących przy sprzedaży aktywów do zbycia	-	65
Z tytułu sprzedaży lub likwidacja środków trwałych, wartości niematerialnych	161	452
Przychody z tytułu odszkodowań, kar i grzywien	23	98
Pozostałe	1 410	1 111
Razem	6 505	15 860

13. Pozostałe koszty operacyjne

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Odpisy aktualizujące skapitalizowane nakłady CSI	3 021	39 067
Utworzenie rezerw na zobowiązania w tym:	1 640	1 609
- rezerwy na zobowiązania i roszczenia	1 207	511
- pozostałe rezerwy	433	1 098
Koszty windykacji należności	1 524	1 647
Koszty utrzymania i administracji wynajmowanych lokali własnych	579	163
Sprzedaż lub likwidacja środków trwałych, wartości niematerialnych	390	905
Koszty spisanych należności	228	61
Przekazane darowizny	203	135
Koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien	112	36
Pozostałe	769	356
Razem	8 466	43 979

14. Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek oraz zobowiązań pozabilansowych

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Kredyty i pożyczki udzielone innym bankom, w tym:	-40 722	6
- na należności bilansowe (dotworzenie/rozwiązanie)	-40 722	6
Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz zobowiązania warunkowe, w tym:	-30 480	8 892
Na należności bilansowe (dotworzenie/rozwiązanie)	-29 431	9 346
Kredyty udzielone klientom detalicznym	-11 467	824
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	-16 422	2 554
Kredyty udzielone finansom publicznym	-1 532	5 968
Kredyty udzielone pozostałym klientom	-4	-
Pozostałe należności	-6	-
Inne	-1 138	-1 090
Na zobowiązania warunkowe (rozwiązanie)	89	636
Kredyty udzielone klientom detalicznym	-318	319
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	364	73
Kredyty udzielone finansom publicznym	42	245
Kredyty udzielone pozostałym klientom	1	-1
Razem	-71 202	8 898

Wynik odpisów kredytów i pożyczek klientów:

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Wycena indywidualna	-33 029	-5 160
Wycena grupowa	3 598	14 506
Razem	-29 431	9 346

15. Ogólne koszty administracyjne

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Świadczenia pracownicze (nota 16)	132 115	130 745
Koszty administracyjne, w tym:	98 184	82 609
- koszty rzeczowe	92 361	78 640
- podatki i opłaty	2 754	2 812
- składka i wpłaty na BFG	3 069	1 157
Amortyzacja, w tym:	22 548	21 906
- od środków trwałych	15 002	15 484
- od wartości niematerialnych	7 546	6 422
Razem	252 847	235 260

16. Świadczenia pracownicze

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Wynagrodzenia	113 780	110 930
Składki na ubezpieczenia społeczne	18 335	19 815
Razem	132 115	130 745

BOŚ S.A. nie finansuje świadczeń emerytalnych opartych na programach określonych świadczeń. W saldzie wynagrodzeń znajdują się koszty z tytułu odpraw emerytalnych w wysokości 1 040 tys. zł (2007 r. – 1 110 tys. zł) oraz nagród jubileuszowych w wysokości 1 287 tys. zł (2007 r. – 746 tys. zł).

17. Obciążenia podatkowe

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Podatek bieżący	-10 005	-15 522
Podatek odroczony*\	11 077	5 405
Razem	1 072	-10 117
Zysk brutto	5 511	41 809
Podatek dochodowy według stawki 19 %	-1 047	-7 944
Dochody niepodlegające opodatkowaniu	4 607	8 708
z tego:		
- otrzymane dywidendy	3 040	2 559
- rozwiązane odpisy aktualizujące należności	1 484	2 782
- pozostałe	83	3 367
Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	-2 488	-10 881
z tego:		
- utworzone odpisy aktualizujące należności	-1 052	-2 689
- pozostałe	-1 436	-8 192
Ogółem obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	1 072	-10 117
Efektywna stawka podatkowa	n.d.-	24%

*\ więcej informacji na temat odroczonego podatku dochodowego przedstawiono w nocie 31

Zmiana stanu z tytułu podatku odroczonego

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Stan na początek okresu	16 296	8 750
- zmiana stanu ujemnych różnic przejściowych	46 673	7 409
- zmiana stanu dodatnich różnic przejściowych	-36 370	137
- razem zmiana stanu	10 303	7 546
- w tym zmiana stanu na kapitale z aktualizacji wyceny	-774	2 141
- razem zmiana stanu odniesiona na wynik finansowy	11 077	5 405
Stan na koniec okresu (nota 31)	26 599	16 296

18. Zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję wylicza się jako iloraz zysku przypadającego na akcjonariuszy Banku oraz średniej ważonej liczby akcji zwykłych w trakcie roku.

	01-01-2008 31-12-2008	01-01-2007 31-12-2007
Zysk netto	6 583	31 692
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w tysiącach)	15 053	14 281
Podstawowy zysk na akcję (wyrażony w zł, gr.)	0,44	2,22

Zysk rozwodniony na akcję jest równy zyskowi podstawowemu na akcję w obu okresach.

19. Kasa, środki w Banku Centralnym

	31-12-2008	31-12-2007
Środki pieniężne w kasie	53 288	66 087
Środki w Banku Centralnym	260 601	73 147
Razem	313 889	139 234

20. Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom

	31-12-2008	31-12-2007
Lokaty w innych bankach, ujęte w ekwiwalentach środków pieniężnych (nota 37)	112 715	298 209
Lokaty w innych bankach powyżej 3-mcy	46 747	290 348
Kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	209 306	54 442
Minus: odpisy aktualizujące lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom *\\	-40 724	-2
Razem	328 044	642 997

*\\ Na dzień 31 grudnia 2008 roku zostały utworzone m.in. odpisy aktualizujące dotyczące należności kredytowych od banku islandzkiego w wysokości 20 825 tys. zł oraz od banków ukraińskich w wysokości 19 413 tys. zł

Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom wg terminów zapadalności

	31-12-2008	31-12-2007
- do 1 miesiąca	90 578	262 164
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	10 346	228 804
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	104 994	71 492
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	25 518	62 000
- powyżej 1 roku do 5 lat	96 608	18 537
Razem	328 044	642 997

21. Inne lokaty na rynku pieniężnym

	31-12-2008	31-12-2007
Obligacje NBP – utrzymywane do terminu zapadalności	94 696	93 510

W styczniu 2009 roku obligacje zostały wykupione przez NBP.

22. Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu

	31-12-2008	31-12-2007
Dłużne papiery wartościowe:	231 681	329 205
- obligacje Skarbu Państwa	231 681	329 205
Razem papiery wartościowe przeznaczone do obrotu oraz aktywa zastawione	231 681	329 205

Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu wg terminów zapadalności

	31-12-2008	31-12-2007
- do 1 miesiąca	250	-
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	-	-
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	2 326	45 230
- powyżej 1 roku do 5 lat	97 444	232 659
- powyżej 5 lat	131 661	51 316
Razem	231 681	329 205

23. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

	31-12-2008			31-12-2007		
	Kredyty i pożyczki brutto	Minus odpisy aktualizujące	Kredyty i pożyczki netto	Kredyty i pożyczki brutto	Minus odpisy aktualizujące	Kredyty i pożyczki netto
Kredyty udzielone klientom detalicznym	2 681 266	57 398	2 623 868	1 943 173	46 617	1 896 556
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	2 978 698	225 215	2 753 483	2 461 425	220 250	2 241 175
Kredyty udzielone finansom publicznym	2 410 768	1 781	2 408 987	1 861 986	247	1 861 739
Kredyty udzielone pozostałym klientom	981	4	977	2 110	-	2 110
Kredyty i pożyczki brutto	8 071 713	284 398	7 787 315	6 268 694	267 114	6 001 580
Pozostałe należności	1 198	489	709	1 305	483	822
Należności brutto	8 072 911	284 887	7 788 024	6 269 999	267 597	6 002 402

W kredytach i pożyczkach udzielonych klientom znajdują się kredyty preferencyjne z dopłatami do odsetek od NFOŚiGW i WFOŚiGW. Na dzień 31 grudnia 2008 kredyty te wynosiły 402 573 tys. zł, natomiast na 31 grudnia 2007 roku 248 730 tys. zł. Dopłaty do odsetek w prezentowanych okresach wynosiły średnio 0,5 - 0,6 stopy redyskonta weksli.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wg terminów zapadalności

	31-12-2008	31-12-2007
- do 1 miesiąca	126 567	112 709
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	486 457	285 557
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	677 516	494 369
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	832 952	895 468
- powyżej 1 roku do 5 lat	2 860 724	2 434 246
- powyżej 5 lat	2 803 808	1 780 053
Razem	7 788 024	6 002 402

Zmiany odpisów aktualizujących na utratę wartości kredytów i pożyczek

	Kredyty udzielone klientom detalicznym	Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	Kredyty udzielone finansom publicznym	Kredyty udzielone pozostałym klientom	Pozostałe należności	Razem
Stan na początek okresu 01-01-2007	48 841	232 909	6 237	-	483	288 470
Zwiększenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	29 146	75 039	4 138	-	2	108 325
Zmniejszenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	-29 970	-77 593	-10 106	-	-2	-117 671
Kredyty odpisane w ciągu roku jako nieściągalne	-1 400	-10 012	-22	-	-	-11 434
Inne zmniejszenia	-	-93	-	-	-	-93
Stan na koniec okresu 31-12-2007	46 617	220 250	247	-	483	267 597
Stan na początek okresu 01-01-2008	46 617	220 250	247	-	483	267 597
Zwiększenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	32 681	115 065	2 804	4	41	150 595
Zmniejszenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	-21 214	-98 643	-1 272	-	-35	-121 164
Kredyty odpisane w ciągu roku jako nieściągalne	-682	-11 498	-	-	-	-12 180
Inne zmniejszenia/zwiększenia	-4	41	2	-	-	39
Stan na koniec okresu 31-12-2008	57 398	225 215	1 781	4	489	284 887

Wartość zabezpieczeń prawnych wykorzystanych do zabezpieczenia należności na dzień 31 grudnia 2008 roku wynosi 178 272 tys. zł., a na dzień 31 grudnia 2007 r. wynosiła 178 148 tys. zł.

24. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

	31-12-2008	31-12-2007
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej,		
w tym:	1 420 633	1 010 118
Skarbu Państwa	827 721	608 548
Banków	296 758	169 285
Finansów publicznych	296 154	230 882
Korporacji	-	1 403
Kapitałowe papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej:	1 164	1 700
– notowane	1 038	1 555
– nienotowane	126	145
Razem inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	1 421 797	1 011 818

Bank zamierza zbyć posiadane akcje spółki Stalexport S.A. poprzez sprzedaż na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Bank nie planuje sprzedaży posiadanych akcji i udziałów w Mastercard, VISA i SWIFT, ze względu na członkostwo Banku w tych organizacjach.

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe dostępne do sprzedaży wg terminów zapadalności

	31-12-2008	31-12-2007
- do 1 miesiąca	64 846	3 662
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy		2 082
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	144 920	6 383
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	91 784	23 222
- powyżej 1 roku do 5 lat	989 187	860 342
- powyżej 5 lat	131 060	116 127
Razem	1 421 797	1 011 818

Łączne kwoty zysków i strat z tytułu korekt aktywów dostępnych do sprzedaży do wartości godziwej odniesionych na kapitał z aktualizacji wyceny wyniosły odpowiednio w:

	31-12-2008	31-12-2007
- zyski	56 915	18 400
- straty	-68 241	-33 801
Łączna kwota zysków i strat	-11 326	-15 401

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności

	31-12-2008	31-12-2007
Dłużne papiery wartościowe – według zamortyzowanego kosztu:	650 430	606 414
Skarbu Państwa	650 430	606 414
Razem inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	650 430	606 414
Razem inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	2 072 227	1 618 232

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności wg terminów zapadalności

	31-12-2008	31-12-2007
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	155 995	86 111
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	5 195	22 119
- powyżej 1 roku do 5 lat	489 240	498 184
Razem	650 430	606 414

Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych:

Dostępnych do sprzedaży

Dłużne papiery wartościowe:	Skarbu Państwa	NBP	Banków	Finansów publicznych	Korporacji	Razem
stan na początek okresu 01-01-2007	225 654	-	-	256 726	21 898	504 278
Zwiększenia (z tytułu)	788 924	13 666 440	171 726	42 366	1 018	14 670 474
- zakup	752 645	13 655 204	167 910	29 700	-	14 605 459
- naliczone odsetki lub dyskonto, premia	32 961	11 236	3 006	12 578	1 011	60 792
- dodatnia wycena	3 318	-	810	88	7	4 223
Zmniejszenia (z tytułu)	406 030	13 666 440	2 441	68 210	21 513	14 164 634
- sprzedaż i wykup	360 372	13 655 204	-	55 250	20 000	14 090 826
- odsetki zrealizowane, premia	31 315	11 236	1 706	12 876	1 511	58 644
- ujemna wycena	14 343	-	735	84	2	15 164
Stan na koniec okresu 31-12-2007	608 548	-	169 285	230 882	1 403	1 010 118
Stan na początek okres 01-01-2008	608 548	-	169 285	230 882	1 403	1 010 118
Zwiększenia (z tytułu)	1 527 666	139 224	157 804	110 279	97	1 935 070
- zakup	1 456 145	139 224	132 952	95 500	-	1 823 821
- naliczone odsetki lub dyskonto, premia	41 825	-	17 515	14 697	97	74 134
- dodatnia wycena	29 696	-	7 337	82	-	37 115
Zmniejszenia (z tytułu)	1 308 493	139 224	30 331	45 007	1 500	1 524 555
- sprzedaż i wykup	1 246 938	139 224	10 000	31 340	1 500	1 429 002
- odsetki zrealizowane, premia	36 806	-	12 760	13 530	-	63 096
- ujemna wycena	24 749	-	7 571	137	-	32 457
Stan na koniec okresu 31-12-2008	827 721	-	296 758	296 154	-	1 420 633

Kapitałowe papiery wartościowe	Notowane	Nienotowane	Razem
Stan na początek okresu 01-01-2007	1 988	1 724	3 712
Zwiększenia (z tytułu)	2 282	33	2 315
- dodatnia wycena	2 282	33	2 315
Zmniejszenia (z tytułu)	2 715	1 612	4 327
- sprzedaż i wykup	88	1 597	1 685
- ujemna wycena	2 627	15	2 642
Stan na koniec okresu 31-12-2007	1 555	145	1 700
Stan na początek okresu 01-01-2008	1 555	145	1 700
Zwiększenia (z tytułu)	1 088	51	1 139
- zakup		24	24
- dodatnia wycena	1 088	8	1 096
- inne zwiększenia (różnice kursowe)	-	19	19
Zmniejszenia (z tytułu)	1 605	70	1 675
- ujemna wycena	1 605	70	1 675
Stan na koniec okresu 31-12-2008	1 038	126	1 164

Utrzymanych do terminu zapadalności

Dłużne papiery wartościowe:	Skarbu Państwa	Razem
Stan na początek okresu 01-01-2007	596 116	596 116
Zwiększenia	41 368	41 368
- zakup	9 915	9 915
- naliczone odsetki, dyskonto, premia	31 453	31 453
Zmniejszenia	31 070	31 070
- odsetki zrealizowane, premia	31 070	31 070
Stan na koniec okresu 31-12-2007	606 414	606 414
Stan na początek okresu 01-01-2008	606 414	606 414
Zwiększenia	194 378	194 378
- zakup	157 055	157 055
- naliczone odsetki, dyskonto, premia	37 323	37 323
Zmniejszenia	150 362	150 362
- wykup	108 701	108 701
- odsetki zrealizowane, premia	41 661	41 661
Stan na koniec okresu 31-12-2008	650 430	650 430

W utrzymanych do terminu zapadalności papierach wartościowych Skarbu Państwa część stanowiła zabezpieczenie funduszu ochrony środków gwarantowanych w ramach BFG. W grudniu 2008 roku ich wartość bilansowa wyniosła 20 792 tys. zł z terminem wykupu do roku. Natomiast w grudniu 2007 roku ich wartość wyniosła 20 722 tys. zł z terminem wykupu do 6 miesięcy.

Kwota wyłączona z kapitału własnego przy sprzedaży papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży:

	31-12-2008	31-12-2007
Wynik na sprzedaży aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży - kwota wyłączona z kapitału własnego, ujęta w wyniku finansowym, w tym:	31	1 433
- zyski	81	3 038
- straty	-50	-1 605

25. Wartości niematerialne

	31-12-2008	31-12-2007	
Licencje i oprogramowanie	31 123	29 615	
Prace rozwojowe	23 245	26 361	
Razem	54 368	55 976	

	Licencje i oprogramowanie	Prace rozwojowe	Razem
Stan na 01-01-2007			
Wartość bilansowa brutto	43 815	53 366	97 181
Umorzenie	-30 107	-	-30 107
Wartość bilansowa netto	13 708	53 366	67 074
Okres kończący się 31-12-2007			
Wartość bilansowa netto na początek roku	13 708	53 366	67 074
Zwiększenia	22 791	35 152	57 943
-zakupu	2 629	32 148	34 777
-przejęcie z inwestycji	20 162	3 004	23 166
Zmniejszenia	-5 483	-62 157	-67 640
-likwidacje	-5 483	-	-5 483
-przeksięgowania z inwestycji	-	-23 090	-23 090
-utrata wartości (korekta błędu)* /	-	-39 067	-39 067
Naliczenie amortyzacji -	-6 422	-	-6 422
Wyksięgowanie umorzeń	5 021	-	5 021
Wartość bilansowa netto na 31-12-2007	29 615	26 361	55 976
Stan na 31-12-2007 r. przed korektą błędu	61 123	65 428	126 551
Utrata wartości (korekta błędu)* /		-39 067	-39 067
Umorzenie	-31 508	-	-31 508
Wartość bilansowa netto na 31-12-2007	29 615	26 361	55 976
Stan na 01-01-2008 po korekcie błędu			
Wartość bilansowa brutto	61 123	26 361	87 484
Umorzenie	-31 508	-	-31 508
Wartość bilansowa netto	29 615	26 361	55 976
Okres kończący się 31-12-2008			
Wartość bilansowa netto na początek roku	29 615	26 361	55 976
Zwiększenia	9 157	7 897	17 054
-zakupu	1 681	7 609	9 290
-przejęcie z inwestycji	7 476	288	7 764
Zmniejszenia	-68	-11 013	-11 081
-przeksięgowania z inwestycji	-68	-7 992	-8 060
-utrata wartości	-	-3 021	-3 021
Naliczenie amortyzacji	-7 546	-	-7 546
Wyksięgowanie umorzeń	-35	-	-35
Wartość bilansowa netto na 31-12-2008	31 123	23 245	54 368
Stan na 31-12-2008			
Wartość bilansowa brutto	70 212	65 333	135 545
Utrata wartości	-	-42 088	-42 088
Umorzenie	-39 089	-	-39 089
Wartość bilansowa netto	31 123	23 245	54 368

* / korekta błędu została opisana w nocie 4

Kwota zobowiązań umownych do nabycia w przyszłości wartości niematerialnych wynosi :

31-12-2008	4 328
31-12-2007	11 474

26. Rzeczowe aktywa trwałe

	31-12-2008	31-12-2007
Środki trwałe, w tym:	92 182	93 425
- grunty	204	204
- budynki i lokale	39 345	40 548
- ulepszenia w obcych środkach trwałych	20 019	21 068
- sprzęt komputerowy i urządzenia techniczne	28 396	27 317
- środki transportu	158	269
- inne środki trwałe	4 060	4 019
Środki trwałe w budowie	1 177	2 629
Rzeczowe aktywa trwałe razem	93 359	96 054

	Grunty i budynki	Ulepszenia w obcych środkach trwałych	Urządzenia techniczne, środki transportu i inne	Środki trwałe w budowie	RAZEM
Stan na 01-01-2007					
Wartość bilansowa brutto	50 806	42 019	95 947	1 140	189 912
Umorzenie	-8 908	-19 894	-61 728	-	-90 530
Wartość bilansowa netto	41 898	22 125	34 219	1 140	99 382
Okres kończący się 31-12-2007					
Wartość bilansowa netto na początek roku	41 898	22 125	34 219	1 140	99 382
Zwiększenia	167	2 534	8 216	8 321	19 238
- zakupy	150	308	3 767	8 306	12 531
- przejęcie z inwestycji	17	2 226	4 449	15	6 707
Zmniejszenia	-	-131	-5 264	-6 832	-12 227
- likwidacje/ sprzedaż	-	-131	-5 264	-	-5 395
- przekształcania z inwestycji	-	-	-	-6 832	-6 832
Naliczenie amortyzacji	-1 313	-3 550	-10 621	-	-15 484
Wyksięgowanie umorzenia	-	90	5 055	-	5 145
Wartość bilansowa netto na 31-12-2007	40 752	21 068	31 605	2 629	96 054
Stan na 01-01-2008					
Wartość bilansowa brutto	50 973	44 422	98 899	2 629	196 923
Umorzenie	-10 221	-23 354	-67 294	-	-100 869
Wartość bilansowa netto	40 752	21 068	31 605	2 629	96 054
Okres kończący się 31-12-2008					
Wartość bilansowa netto na początek roku	40 752	21 068	31 605	2 629	96 054
Zwiększenia	174	2 611	11 292	5 942	20 019
- zakupy	57	134	6 782	5 942	12 915
- przejęcie z inwestycji	117	2 477	4 510	-	7 104
Zmniejszenia	-	-327	-8 009	-7 394	-15 730
- likwidacje/ sprzedaż	-	-327	-8 009	-	-8 336
- przekształcania z inwestycji	-	-	-	-7 394	-7 394
Naliczenie amortyzacji	-1 273	-3 445	-10 284	-	-15 002
Wyksięgowanie umorzenia	-104	112	8 010	-	8 018
Wartość bilansowa netto na 31-12-2008	39 549	20 019	32 614	1 177	93 359
Stan na 31-12-2008					
Wartość bilansowa brutto	51 147	46 706	102 182	1 177	201 212
Umorzenie	-11 598	-26 687	-69 568	-	-107 853
Wartość bilansowa netto	39 549	20 019	32 614	1 177	93 359

27. Inne aktywa

	31-12-2008	31-12-2007
Odprowadzenie nadmiaru gotówki	35 887	7 678
Rozliczenie z tytułu kart płatniczych	3 210	4 710
Koszty do zapłacenia z góry	1 972	2 023
Przychody do otrzymania	1 719	1 655
Dłużnicy różni	1 238	4 412
Prawo wieczystego użytkowania gruntu	1 000	1 022
Pozostałe	888	1 020
Razem	45 914	22 520

28. Zobowiązania wobec innych banków

	31-12-2008	31-12-2007
Depozyty innych banków	234 991	129 377
Kredyty i pożyczki otrzymane	658 208	532 264
Razem	893 199	661 641

Zobowiązania wobec innych banków wg terminów wymagalności

	31-12-2008	31-12-2007
- do 1 miesiąca	134 324	101 830
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	108 538	4 378
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	3 789	4 881
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	9 025	33 057
- powyżej 1 roku do 5 lat	630 743	506 027
- powyżej 5 lat	6 780	11 468
Razem	893 199	661 641

29. Zobowiązania wobec klientów

	31-12-2008	31-12-2007
Klienci korporacyjni	3 102 904	2 602 029
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	881 624	920 667
– lokaty terminowe	2 221 280	1 681 362
Klienci detaliczni	2 953 367	2 363 781
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	1 312 440	1 211 351
– lokaty terminowe	1 640 927	1 152 430
Finanse publiczne	901 415	584 646
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	455 298	255 796
– lokaty terminowe	446 117	328 850
Fundusze ekologiczne	1 331 851	1 118 088
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	25 750	94 584
– lokaty terminowe	1 306 101	1 023 504
Pozostali klienci	2 822	3 343
Kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji finansowych	582 325	314 708
Środki funduszy ekologicznych z przeznaczeniem na kredyty	305 089	397 261
Razem	9 179 773	7 383 856

W okresie sprawozdawczym Bank nie odnotował żadnych opóźnień w płatnościach rat kapitałowych lub odsetkowych, ani nie naruszył żadnych innych postanowień umownych wynikających ze swoich zobowiązań.

Zobowiązania wobec klientów wg terminów wymagalności

	31-12-2008	31-12-2007
- do 1 miesiąca	5 997 115	5 874 649
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	1 155 406	552 231
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	683 159	161 303
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	535 973	206 034
- powyżej 1 roku do 5 lat	277 854	431 271
- powyżej 5 lat	530 266	158 368
Razem	9 179 773	7 383 856

30. Rezerwy

	31-12-2008	31-12-2007
Zobowiązania warunkowe w tym:	1 496	1 622
- otwarte linie kredytowe	1 494	1 617
- gwarancje	2	5
Rezerwa na świadczenia pracownicze - rezerwa na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne	9 960	9 166
Rezerwa na zobowiązania i roszczenia	4 262	3 522
Rezerwy razem	15 718	14 310

Zmiana stanu rezerw	31-12-2008	31-12-2007
Rezerwa na zobowiązania warunkowe		
Stan na początek okresu	1 622	2 266
- utworzenie rezerw na utratę wartości zobowiązań warunkowych	3 124	3 093
- rozwiązanie rezerw na utratę wartości zobowiązań warunkowych	-3 213	-3 729
- inne zmniejszenia/ zwiększenia	-37	-8
Stan na koniec okresu	1 496	1 622
Rezerwa na świadczenia pracownicze - rezerwa na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne		
Stan na początek okresu	9 166	8 697
- utworzenie rezerw	2 327	1 297
- wykorzystanie rezerw	-1 533	-1 295
- inne zwiększenia	-	467
Stan na koniec okresu	9 960	9 166
Rezerwa na zobowiązania i roszczenia		
Stan na początek okresu	3 522	14 081
- utworzenie rezerw na utratę wartości przyszłych zobowiązań	1 207	511
- rozwiązanie rezerw na utratę wartości przyszłych zobowiązań	-467	-11 070
- wykorzystanie	-	-
Stan na koniec okresu	4 262	3 522
Stan rezerw na koniec okresu, razem	15 718	14 310

Wykazana rezerwa na zobowiązania warunkowe to rezerwa z tytułu utraty wartości udzielonych linii kredytowych i gwarancji.

Rezerwy na zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych dotyczą zobowiązań wynikających z obowiązujących zasad wynagradzania i obejmują nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne. Bank szacuje, że wypływ korzyści ekonomicznych wynikający z realizacji tych rezerw w wysokości 9 960 tys. zł (31 grudnia 2007r. w wysokości 9 166 tys. zł) nastąpi w prezentowanych okresach:

	31-12-2008	31-12-2007
do 1 roku	1 019	1 297
powyżej 1 roku do 5 lat	3 590	2 995
powyżej 5 lat do 10 lat	3 012	2 844
powyżej 10 lat do 20 lat	1 851	1 621
powyżej 20 lat	488	409
Razem	9 960	9 166

Do oszacowania zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych przyjęto stopę dyskontową w wysokości 5,5%.

Przy zastosowaniu stopy dyskontowej 5,0% zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych wynosiłyby 10 341 tys. zł, natomiast przy stopie dyskontowej 6,0% - 9 602 tys. zł.

Rezerwy na zobowiązania i roszczenia utworzone zostały w wysokości przewidywanych wpływów korzyści ekonomicznych w prezentowanych poniżej okresach:

	Kwota	31-12-2008 Przewidywany wypływ korzyści ekonomicznych	Kwota	31-12-2007 Przewidywany wypływ korzyści ekonomicznych
Rezerwa na karę pieniężną nałożoną na banki przez Prezesa UOKiK (nota 5e)	2 895	powyżej roku	2 895	powyżej roku
Rezerwa na inne przyszłe roszczenia	1 367		511	
	361	do roku	511	do roku
	1006	powyżej roku		
Rezerwa na zobowiązania podatkowe	-		116	
			103	do roku
			13	powyżej roku
Razem	4 262		3 522	

Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku, łączna wartość postępowań, w których Bank jest pozwany wynosiła 41 904 tysiące złotych (na dzień 31 grudnia 2007 roku 31 367 tysięcy złotych), a kwota łącznej wartości postępowań z powództwa Banku wynosiła 27 374 tysiące złotych (na dzień 31 grudnia 2007 roku 37 098 tysięcy złotych).

31. Odroczony podatek dochodowy

Odroczony podatek dochodowy obliczany jest w stosunku do wszystkich różnic przejściowych przy zastosowaniu stawki podatku dochodowego w wysokości 19%.

W zakresie odroczonego podatku dochodowego zanotowano następujące zmiany:

	01-01-2008 do 31-12-2008	01-01-2007 do 31-12-2007
Stan na początek okresu	16 296	8 750
Zmiana stanu:	10 303	7 546
W tym z tytułu:		
- wyceny aktywów	414	3 981
- przychodów do otrzymania	-8 370	-2 704
- rezerw na koszty rzeczowe i osobowe	-2 539	1 922
- odpisy aktualizujące należności	10 473	2 133
- kosztów do zapłacenia	7 831	1 681
- różnic kursowych	-	-1 190
- pozostałych różnic	700	869
- prowizji rozliczanych wg ESP	2 087	834
- niezamortyzowanych środków trwałych objętych ulgą inwestycyjną	-293	20
Stan na koniec okresu	26 599	16 296

W tym podatek odroczony odniesiony na kapitał z aktualizacji wyceny:

	01-01-2008 do 31-12-2008	01-01-2007 do 31-12-2007
Stan na początek okresu	2 926	785
Zmiana stanu ujemnych różnic przejściowych	-835	2 093
Zmiana stanu dodatnich różnic przejściowych	61	48
Stan na koniec okresu	2 152	2 926

Zobowiązania i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego są przypisywane następującym pozycjom:

Zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego z tytułu:	31-12-2008	31-12-2007
- przychodów do otrzymania	19 580	11 209
- niezamortyzowanych środków trwałych objętych ulgą inwestycyjną	5 806	5 513
- zwyżek z tytułu wyceny aktywów	28 428	524
- zapłaconych prowizji do rozliczenia wg ESP	677	875
- pozostałych różnic przejściowych	337	338
Razem	54 828	18 459
w tym odroczonego podatku dochodowego, której realizacji oczekuje się po upływie 12 miesięcy:	6 482	6 380

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z tytułu:	31-12-2008	31-12-2007
- odpisy aktualizujące należności	20 175	9 702
- rezerw na koszty rzeczowe i osobowe	4 622	7 161
- otrzymanych prowizji do rozliczenia wg ESP	8 753	6 864
- kosztów do zapłacenia	14 238	6 407
- zniżek z tytułu wyceny aktywów	31 840	3 522
- pozostałych różnic przejściowych	1 799	1 099
Razem	81 427	34 755
w tym odroczonego podatku dochodowego, której uregulowania oczekuje się po upływie 12 miesięcy:	26 042	21 240

32. Pozostałe zobowiązania

	31-12-2008	31-12-2007
Rozliczenia międzybankowe	36 220	66 068
Rozliczenia międzyokresowe bierne	15 108	28 631
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	5 656	5 850
Rozliczenia publiczno prawne	5 576	4 907
Prowizje do rozliczenia w czasie	3 424	7 337
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych	1 328	1 076
Pozostałe	3 355	3 974
Razem	70 667	117 843

33. Aktywa i zobowiązania warunkowe

	31-12-2008	31-12-2007
Zobowiązania warunkowe:	1 829 544	1 502 660
a) finansowe	1 482 257	1 188 541
w tym: otwarte linie kredytowe	1 363 581	1 042 196
otwarte akredytywy importowe	5 590	103 369
promesy udzielenia kredytu	62 627	1 000
Limity na transakcje FX	139	-
pozostałe	50 320	41 976
b) gwarancyjne	260 437	301 119
w tym: poręczenia i gwarancje spłaty kredytów	126 234	126 916
gwarancje właściwego wykonania kontraktu	134 203	174 203
c) gwarantowanie emisji	86 850	13 000
Aktywa warunkowe:	793 328	1 035 191
a) finansowania	502 447	691 176
W tym: otwarte linie kredytowe*\	321 137	343 576
zobowiązania od NFOŚiGW i WFOŚiGW z tytułu kredytów konsorcjalnych	181 310	347 600
b) gwarancyjne	290 881	344 015
Aktywa i zobowiązania warunkowe razem	2 622 872	2 537 851

*\ Na dzień 31 grudnia 2008 roku Bank posiadał do wykorzystania linie kredytowe otrzymane od niżej wymienionych banków i międzynarodowych organizacji finansowych:

	Waluta	Kwota umowy w tys.	Kwota do wykorzystania w tys.	Termin wykorzystania pozostałej kwoty
Nordic Investment Bank, Helsinki	EUR	10 000	5 000	II transza pożyczki w wysokości 5 000 tys. EUR nie zostanie wykorzystana ze względu na małe zainteresowanie klientów I transzą pożyczki
Kreditanstalt Für Wiederaufbau, Frankfurt	EUR	15 000	13 000	Linia kredytowa będzie wykorzystywana w transzach, w kwotach nie mniejszych niż 150 tys. EUR. Wykorzystanie kredytu nastąpi w ciągu 30 miesięcy od daty podpisania umowy (20.03.2007 r.), tj. maksymalnie do 20.09.2009 r. Wykorzystanie pierwszej transzy nastąpiło 21.09.2007 r.
Council of Europe Development Bank	EUR	50 000	35 000	Linia kredytowa będzie wykorzystywana w 5 transzach (po 10 mln EUR). Zgodnie z podpisaną umową (17.03.2008 r.) wykorzystanie kredytu nastąpi do 30.06.2011 r. Wykorzystanie pierwszej transzy w wysokości 10 mln EUR nastąpiło 25.04.2008 r. Wykorzystanie drugiej transzy w wysokości 5 mln EUR nastąpiło 29.12.2008r. Wykorzystanie pozostałej kwoty planowane jest na I kwartał 2009 r.

*\ Na dzień 31 grudnia 2007 roku Bank posiadał kredyt w:

- Nordic Investment Bank w wysokości 10 000 tys. EUR, z czego do wykorzystania miał 5 000 tys. EUR linii kredytowych.
- Kreditanstalt Für Wiederaufbau w wysokości 15 000 tys. EUR, z czego do wykorzystania miał 13 000 tys. EUR linii kredytowych.
- European Investment Bank w wysokości 50 000 tys. EUR, z czego do wykorzystania miał 50 000 tys. EUR linii kredytowych.
- polskim banku w wysokości 100 000 tys. PLN, z czego do wykorzystania miał 100 000 tys. PLN linii kredytowych (typu stand-by).

Leasing operacyjny

Przedmiotem umowy leasingu operacyjnego są pojazdy. Łączna kwota przyszłych minimalnych opłat leasingowych w odniesieniu do poniższych okresów wynosi:

	31-12-2008	31-12-2007
- poniżej 1 roku	767	1 099
- od 1 roku do 5 lat	752	856

Minimalne opłaty leasingowe ujęte w rachunku zysków wyniosły .:

31-12-2008	31-12-2007
1 327	1 242

Wysokość miesięcznej raty wynagrodzenia w kwocie netto stanowi iloczyn ceny netto pojazdu oraz faktora procentowego określonego w Umowie Leasingu, wraz z należnym podatkiem VAT. W razie przekroczenia limitu przebiegu Bank zobowiązany jest zapłacić, oddzielnie dla każdego z pojazdów, opłatę dodatkową w wysokości stanowiącej iloczyn liczby kilometrów ponad ustalony limit i kwoty określonej w Umowie Leasingu.

Jeżeli, począwszy od daty zawarcia Umowy Leasingu, nastąpi zmiana ustawowych stawek podatków i opłat, które wywierają wpływ na kalkulację miesięcznej raty wynagrodzenia netto, a w szczególności wpływają na cenę zakupu pojazdu od sprzedawcy, wówczas finansujący przedstawi Bankowi do akceptacji nową kalkulację kwoty wynagrodzenia z tytułu leasingu pojazdu. Nie dotyczy to samochodów już odebranych przez Bank.

Zgodnie z warunkami umowy każdy odrębny stosunek leasingu każdego z pojazdów, nawiązany na podstawie umowy leasingu, jest niezależny od stosunków leasingu pozostałych pojazdów nawiązanych na podstawie umowy leasingu.

Możliwość wykorzystania opcji kupna nie dotyczy umowy.

34. Kapitał zakładowy

a) Zarejestrowany kapitał zakładowy

Seria / emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Liczba akcji	Wartość serii / emisji wg wartości nominalnej	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	na okaziciela	zwykłe	236 700	2 367	opłacone	09-01-91	01-01-92
B	na okaziciela	zwykłe	1 263 300	12 633	opłacone	11-03-92	01-01-93
C	na okaziciela	zwykłe	477 600	4 776	opłacone	30-12-92	01-01-93
C	na okaziciela	zwykłe	22 400	224	wkład niepieniężny	30-12-92	01-01-93
D	na okaziciela	zwykłe	1 300 000	13 000	opłacone	30-12-93	01-01-94
E	na okaziciela	zwykłe	647 300	6 473	opłacone	30-06-94	01-01-95
E	na okaziciela	zwykłe	15 500	155	wkład niepieniężny	30-06-94	01-01-95
E	na okaziciela	zwykłe	37 200	372	wkład niepieniężny	30-06-94	01-01-95
F	na okaziciela	zwykłe	1 500 000	15 000	opłacone	30-12-94	01-01-95
G	na okaziciela	zwykłe	1 260 000	12 600	opłacone	30-06-95	01-01-96
H	na okaziciela	zwykłe	670 000	6 700	opłacone	30-06-95	01-01-96
I	na okaziciela	zwykłe	70 000	700	opłacone	30-06-95	01-01-96
J	na okaziciela	zwykłe	1 055 000	10 550	opłacone	21-06-96	01-01-96
K	na okaziciela	zwykłe	945 000	9 450	opłacone	21-06-96	01-01-96
L	na okaziciela	zwykłe	1 200 000	12 000	opłacone	29-11-96	01-01-96
M	na okaziciela	zwykłe	2 500 000	25 000	opłacone	07-05-98	01-01-97
N	na okaziciela	zwykłe	1 853 000	18 530	opłacone	13-06-07	01-01-07
Liczba akcji razem			15 053 000				
Kapitał zakładowy wg wartości nominalnej razem				150 530			
Kapitał zakładowy razem				150 530			

Wartość nominalna 10,00 zł za akcję.

Przeszacowanie kapitału zakładowego w warunkach hiperinflacji

W dniu 17 czerwca 2008 roku decyzją Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Ochrony Środowiska S.A. (Uchwała Nr 11/2008) postanowiono o przeznaczeniu kapitału zakładowego w kwocie 78 972 tys. zł na pokrycie straty z lat ubiegłych z tytułu przeszacowania kapitału zakładowego w warunkach hiperinflacji.

Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku na dzień 31 grudnia 2008 roku.

Podmiot	Liczba akcji posiadanych*\	Udział w kapitale	Liczba głosów	Udział w głosach
Narodowy Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie	11 631 715	77,27%	11 631 715	77,27%
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe w Warszawie	978 300	6,50%	978 300	6,50%

*\ Jedna akcja daje prawo do jednego głosu na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy.

Na pozostałych akcjonariuszy przypada łącznie 16,23% udziałów w kapitale zakładowym Banku. Nie wystąpiły istotne zmiany w składzie Akcjonariuszy w stosunku do prezentowanego na dzień 31 grudnia 2007 roku.

b) Kapitał zapasowy ze sprzedaży powyżej wartości nominalnej

Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej tworzony jest z nadwyżki osiągniętej przy emisji akcji powyżej wartości nominalnej pozostałej po pokryciu kosztów emisji.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz na dzień 31 grudnia 2007 roku wynosił 296 367 tys. zł.

35. Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje zmianę wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży wynikającą z ich wyceny.

Kapitał z aktualizacji wyceny	31-12-2008	31-12-2007
Wycena aktywów dostępnych do sprzedaży	-11 326	-15 401
Z tytułu odroczonego podatku dochodowego	2 152	2 926
Kapitał z aktualizacji wyceny razem	-9 174	-12 475

Zmiana stanu kapitału z aktualizacji wyceny

Stan na 01-01-2007	-3 348
Zwiększenie zysków z tyt. wyceny	6 538
Zmniejszenie straty z tyt. wyceny	-17 806
Odroczony podatek dochodowy	2 141
Stan na 31-12-2007	-12 475
Zwiększenie zysków z tyt. wyceny	38 515
Zmniejszenie straty z tyt. wyceny	-34 440
Odroczony podatek dochodowy	-774
Stan na 31-12-2008	-9 174

Kwota zysków i strat wyłączona z kapitału własnego ujęta w wyniku finansowym danego okresu została przedstawiona w nocie 24.

36. Zyski zatrzymane

Na zyski zatrzymane składają się: pozostały kapitał zapasowy, pozostałe kapitały rezerwowe, fundusz ogólnego ryzyka, niepodzielony wynik finansowy.

	31-12-2008	31-12-2007
Pozostały kapitał zapasowy:	410 608	341 402
Utworzony ustawowo	44 000	44 000
Utworzony zgodnie ze statutem ponad wymaganą ustawowo (minimalną) wartość	362 342	293 136
Inny	4 266	4 266
Pozostałe kapitały rezerwowe:	39 970	3 992
Fundusz ogólnego ryzyka	48 302	48 302
Niepodzielony wynik finansowy:	-32 484	-44 310
Niepodzielony wynik z lat ubiegłych	-39 067	-76 002
Wynik netto bieżącego okresu	6 583	31 692
Zyski zatrzymane razem	426 426	345 394

Kapitał zapasowy tworzony jest z odpisów z rocznego zysku netto w wysokości co najmniej 8% zysku netto, dopóki kapitał ten nie osiągnie przynajmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego. Część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być przeznaczona jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym.

Kapitał rezerwowy tworzony jest z odpisów z rocznego zysku netto niezależnie od kapitału zapasowego z przeznaczeniem na pokrycie szczególnych strat i wydatków.

O użyciu kapitału zapasowego i rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Fundusz ogólnego ryzyka przeznaczony na niezidentyfikowane ryzyka w działalności Banku tworzony jest z odpisów z rocznego zysku netto, zgodnie z zasadami określonymi w przepisach prawa bankowego.

W dniu 17 czerwca 2008 roku decyzją Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Ochrony Środowiska S.A. (Uchwała Nr 11/2008) zysk netto Banku za 2007 rok oraz niepodzielony zysk z lat ubiegłych w łącznej kwocie 73 730 049,07 zł przeznaczono na:

- kapitał zapasowy 69 206 468,33 zł
- wypłatę dywidendy 3 462 190,00 zł, przy czym dniem ustalenia prawa do dywidendy jest dzień 17 lipca 2008 roku, a dniem realizacji prawa do dywidendy jest dzień 1 sierpnia 2008 roku
- fundusz załogi 1 061 390,74 zł

Na dzień 31 grudnia 2008 roku nie istnieją inne ograniczenia dotyczące wypłaty dywidendy.

37. Informacje dodatkowe do rachunku środków pieniężnych

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Dla potrzeb rachunku przepływów pieniężnych saldo środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych zawiera następujące salda o wysokiej płynności i terminie zapadalności krótszym niż trzy miesiące.

	31-12-2008	31-12-2007
Kasa, środki w Banku Centralnym (nota 19)	313 889	139 234
Należności od innych banków (nota 20)	112 715	298 209
Razem	426 604	437 443

Saldo środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych zawiera rezerwę obowiązkową utrzymywaną na rachunku w NBP. Rezerwa deklarowana do utrzymania w miesiącu grudniu 2008 roku wynosiła 261 307 tys. zł (w grudniu 2007 roku w kwocie 230 367 tys. zł). Bank musi utrzymywać średnie saldo środków pieniężnych w miesiącu powyżej zadeklarowanej rezerwy obowiązkowej.

Zgodnie z paragrafem 10 Uchwały NBP nr 15/2004 Bank może wykorzystywać środki utrzymywane na rachunku rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych.

Objaśnienie różnic pomiędzy bilansowymi zmianami stanu, a zmianami stanu tych pozycji wykazywanymi w działalności operacyjnej rachunku przepływów pieniężnych

	12 miesięcy zakończonych	
	31-12-2008	31-12-2007
Zysk z działalności inwestycyjnej		
Przychody ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	-114	-288
Zmiana stanu lokat w innych bankach oraz kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom		
Bilansowa zmiana stanu lokat w innych bankach oraz kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom	314 953	-167 604
Zmiana stanu należności od innych banków przyjęta do środków pieniężnych	-185 494	-176 799
Zmiana stanu lokat w innych bankach oraz kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom razem	129 459	-344 403
Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych		
Bilansowa zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych	-453 995	-520 113
Wycena papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży na kapitał z aktualizacji wyceny	4 075	-11 268
Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych razem	-449 920	-531 381

	12 miesięcy zakończonych	
	31-12-2008	31-12-2007
Zmiana stanu innych aktywów		
Bilansowa zmiana stanu innych aktywów i podatku dochodowego	-33 697	-15 400
Odroczony podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	11 077	5 405
Odroczony podatek dochodowy z tytułu wyceny papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	-774	2 141
Niepieniężne zmiany z tytułu nieruchomości inwestycyjnej	-	-913
Niepieniężne zmiany z tytułu wartości niematerialnych oraz rzeczowych środków trwałych	3 951	39 822
Zmiana stanu innych aktywów razem	-19 443	31 055

	12 miesięcy zakończonych	
	31-12-2008	31-12-2007
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		
Bilansowa zmiana stanu pozostałych zobowiązań i bieżącego podatku dochodowego	-40 965	39 512
Bieżące obciążenia z tytułu podatku dochodowego	-10 005	-15 522
Zapłacony podatek dochodowy	4 928	17 913
Zobowiązania z tytułu podziału zysku	-1 061	-
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań razem	-47 103	41 903

Wartość odsetek otrzymanych i zapłaconych w okresie sprawozdawczym

	31-12-2008	31-12-2007
Odsetki otrzymane	591 163	440 616
Odsetki zapłacone	381 982	244 357

38. Charakterystyka instrumentów pochodnych oraz transakcji wymiany walutowej

Transakcje wymiany walut i walutowych instrumentów pochodnych

	31-12-2008	31-12-2007	31-12-2008	31-12-2007	31-12-2008	31-12-2007
INSTRUMENT	FX Swap		FX Forward		FX Spot *)	
Opis instrumentu	Transakcja polegająca na wymianie określonej kwoty (waluta bazowa) na inną walutę (waluta kwotowana) z jednoczesnym zobowiązaniem się do późniejszej wymiany waluty kwotowanej na walutę bazową w dniu określonym w umowie. Wszystkie warunki trans ustalane są w dniu jej zawarcia.		Terminowa transakcja wymiany określonej kwoty waluty na inną walutę w określonym terminie, wg ustalonego kursu terminowego. Wszystkie warunki transakcji ustalane są w dniu jej zawarcia.		Transakcja polegająca na wymianie określonej kwoty waluty na inną walutę, której rozliczenie następuje najczęściej w drugim dniu roboczym po dacie zawarcia transakcji. Wszystkie warunki transakcji są ustalane w dacie zawarcia transakcji.	
Cel nabycia lub wystawienia	do obrotu		do obrotu		do obrotu	
Ilość transakcji	18	8	36	69	9	3
Wartość nominalna instrumentów (w tys. zł)	1 089 586	437 370	22 306	123 380	18 768	4 459
Wartość godziwa (w tys. zł)	-49 973	-2 695	1 059	752	-17	-19
- dodatnia	1 710	1 151	1 609	2 029	10	4
- ujemna	-51 683	-3 846	-550	-1 277	-27	-23
Przyszłe przychody/ płatności	Zmienne		Zmienne		Zmienne	
Zapadalność	2009-01-05 – 2009-06-09	2008-01-11 – 2008-04-30	2009-01-06 – 2009-08-31	2008-01-04 – 2008-08-29	2009-01-02 – 2009-01-06	2008-01-02 – 2008-01-03
Możliwość wcześniejszego rozliczenia	Brak		Na wniosek klienta		Brak	
Cena/ Przedział cen realizacji	CHF/EUR: 1,4491 - 1,5734 PLN/CHF 2,3510-2,6567 PLN/EUR 4,1889	CHF/EUR: 1,6366 -1,6680 CHF/USD: 1,1709-1,1776	PLN/EUR: 3,4100-4,1007 PLN/USD 2,3222-2,9908	PLN/EUR: 3,6348 - 3,8583	PLN/CHF: 2,7660- 2,8050 USD/EUR 1,41489 PLN/EUR 4,1760- 4,1700 PLN/USD 2,9650- 2,9680	PLN/EUR: 3,6058 PLN/CZK: 0,1354 PLN/ USD: 2,4480
Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów/ pasywów	Brak		Brak		Brak	
Dodatkowe zabezpieczenia	Brak		Obowiązek wyznaczenia dla klienta depozytu gwarancyjnego		Brak	
Inne warunki	Brak		Brak		Brak	
Rodzaj ryzyka	Ryzyko operacyjne, ryzyko stopy procentowej		Ryzyko walutowe, ryzyko operacyjne, ryzyko stopy procentowej		Ryzyko walutowe, ryzyko operacyjne	

*) instrument wymiany walutowej

	31-12-2008	31-12-2007
Wartość instrumentów według wartości nominalnej (w tys. zł)	1 130 660	565 209
- wartość godziwa dodatnia	3 329	3 184
- wartość godziwa ujemna	-52 260	-5 146
Razem transakcje wymiany walut i walutowych instrumentów pochodnych:		
- aktywa	3 329	3 184
- zobowiązania	-52 260	-5 146

Transakcje instrumentami pochodnymi stopy procentowej

	31-12-2008	31-12-2007
INSTRUMENT	Transakcje wymiany stopy procentowej (IRS)	
Opis instrumentu	Transakcja wymiany stopy procentowej (IRS) jest standaryzowaną transakcją w której strony płacą sobie wzajemnie, w ustalonych okresach, oprocentowanie ustalone wg stopy stałej/zmiennej	
Cel nabycia lub wystawienia	do obrotu (w celu spekulacyjnym i jako zabezpieczenie)	
Ilość transakcji	15	2
Wartość nominalna instrumentów (w tys. zł)	681 000	50 000
Wartość godziwa (w tys. zł)	8 318	454
- dodatnia	17 976	454
- ujemna	-9 658	-
Przyszłe przychody/ płatności	Zmienne	
Zapadalność	2009-04-28 – 2015-10-24	2015-10-24
Możliwość wcześniejszego rozliczenia	Brak	
Cena/ Przedział cen realizacji	Brak	Brak
Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów/ pasywów	Brak	
Dodatkowe zabezpieczenia	Brak	
Inne warunki	Brak	
Rodzaj ryzyka	Ryzyko operacyjne, ryzyko stopy procentowej	

	31-12-2008	31-12-2007
Wartość instrumentów według wartości nominalnej (w tys. zł)	681 000	50 000
- wartość godziwa dodatnia	17 976	454
- wartość godziwa ujemna	-9 658	-
Razem transakcje instrumentami pochodnymi stopy procentowej:		
- aktywa	17 976	454
- zobowiązania	-9 658	-

Razem pochodne instrumenty finansowe

	31-12-2008	31-12-2007
Wartość instrumentów według wartości nominalnej (w tys. zł)	1 811 660	615 209
- wartość godziwa dodatnia	21 305	3 638
- wartość godziwa ujemna	-61 918	-5 146
Razem pochodne instrumenty finansowe:		
- aktywa	21 305	3 638
- zobowiązania	-61 918	-5 146

39. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Poniżej przedstawiono wartość bilansową i godziwą aktywów i zobowiązań finansowych:

	Wartość bilansowa na 31-12-2008	Wartość godziwa na 31-12-2008	Wartość bilansowa na 31-12-2007	Wartość godziwa na 31-12-2007
AKTYWA FINANSOWE				
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	328 044	328 044	642 997	642 997
Inne lokaty na rynku pieniężnym	94 696	94 696	93 510	93 510
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	231 681	231 681	329 205	329 205
Dłużne papiery wartościowe, w tym:				
- Skarb Państwa	231 681	231 681	329 205	329 205
Pochodne instrumenty finansowe	21 305	21 305	3 638	3 638
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	7 788 024	7 792 058	6 002 402	6 006 016
- Kredyty dla podmiotów korporacyjnych	2 753 483	2 753 660	2 241 175	2 241 245
- Kredyty dla klientów detalicznych	2 623 868	2 625 978	1 896 556	1 897 914
- Kredyty dla finansów publicznych	2 408 987	2 410 734	1 861 739	1 863 925
- Kredyty dla pozostałych klientów	977	977	2 110	2 110
- Pozostałe należności	709	709	822	822
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	2 072 227	2 057 631	1 618 232	1 611 768
Dostępne do sprzedaży	1 421 797	1 421 797	1 011 818	1 011 818
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	1 420 633	1 420 633	1 010 118	1 010 118
- Skarb Państwa	827 721	827 721	608 548	608 548
- Finanse publiczne	296 154	296 154	230 882	230 882
- Korporacja	-	-	1 403	1 403
- Banki	296 758	296 758	169 285	169 285
Kapitałowe, w tym:	1 164	1 164	1 700	1 700
- Notowane	1 038	1 038	1 555	1 555
- Nienotowane	126	126	145	145
Utrzymywane do terminu zapadalności	650 430	635 834	606 414	599 950
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	650 430	635 834	606 414	599 950
- Skarb Państwa	650 430	635 834	606 414	599 950
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE				
Zobowiązania wobec innych banków	893 199	893 199	661 641	661 641
Pochodne instrumenty finansowe	61 918	61 918	5 146	5 146
Zobowiązania wobec klientów, w tym:	9 179 773	9 152 144	7 383 856	7 370 032
- Klientów korporacyjnych	3 102 904	3 091 281	2 602 029	2 596 643
- Klientów detalicznych	2 953 367	2 943 415	2 363 781	2 360 363
- Finansów publicznych	901 415	899 647	584 646	583 369
- Funduszy ekologicznych	1 636 940	1 632 654	1 515 349	1 511 606
- Międzynarodowych instytucji finansowych	582 325	582 325	314 708	314 708
- Pozostali klienci	2 822	2 822	3 343	3 343
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	210	210	215	215

Lokaty w innych bankach

Należności od innych banków obejmują lokaty międzybankowe i rachunki nostro. Ich wartość godziwa z uwagi na krótki termin realizacji jest równa wartości bilansowej.

Inne lokaty na rynku pieniężnym

Dla lokat na rynku pieniężnym nie istnieje aktywny rynek. W bilansie wycenia się je według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Ich wartość bilansowa przyjmowana jest jako szacunkowa wartość godziwa ze względu na fakt, iż stosowane stopy procentowe oparte są na stawkach rynkowych a okres zmiany oprocentowania nie przekracza 1 roku.

Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu

Wartość godziwa tych papierów, dla których istnieje aktywny rynek, ustalono w oparciu o publikowane notowania cen z aktywnego rynku (kwotowania rynkowe z godziny 13 dnia bilansowego). Natomiast wartość godziwa papierów wartościowych, dla których rynek jest mało płynny, ustalono w oparciu o model wykorzystujący kwotowania płynnych instrumentów stanowiących bazę dla oprocentowania wycenianych instrumentów.

Pochodne instrumenty finansowe

Pochodne instrumenty finansowe wyceniane są zgodnie z opisem zawartym w nocie 3.12. Ich wartość godziwa jest ustalana w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach lub w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych wykorzystujących do dyskonta krzywe rynkowe.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom

Dla kredytów i pożyczek nie istnieje aktywny rynek. Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom przedstawiono po pomniejszeniu o odpisy z tytułu utraty wartości. W bilansie wycenia się je według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Jako wartość godziwa kredytów bez utraty wartości o zmiennej stopie procentowej jest przyjmowana ich wartość bilansowa ze względu na fakt, iż stosowane stopy procentowe oparte są na stawkach rynkowych a okres zmiany oprocentowania nie przekracza jednego roku. W przypadku kredytów bez utraty wartości o stałej stopie ich wartość godziwa jest sumą przewidywanych do otrzymania przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych rynkową stopą zerokuponową powiększoną o średnią dochodowość kredytów (uznawaną za swoistą marżę za ryzyko). Z kolei wartością godziwą wszystkich kredytów z utratą wartości jest ich wartość bilansowa ustalona zgodnie z MSR 39 (kapitał brutto pomniejszony o odpisy z tytułu utraty wartości).

Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe

Wartość godziwa tych papierów, dla których istnieje aktywny rynek, ustalono w oparciu o publikowane notowania cen z aktywnego rynku (kwotowania rynkowe z godziny 13 dnia bilansowego). Natomiast wartość godziwa papierów wartościowych, dla których rynek jest mało płynny, ustalono w oparciu o model wykorzystujący kwotowania płynnych instrumentów stanowiących bazę dla oprocentowania wycenianych instrumentów. Ten sposób wyceny dotyczy przede wszystkim niskopłynnych obligacji Skarbu Państwa obligacji korporacyjnych i wyemitowanych przez banki (opisany w nocie 3.7.d). W rzadkich przypadkach, gdy zastosowanie takich modeli nie jest możliwe i nie ma możliwości ustalenia wartości godziwej w sposób rzetelny, instrumenty finansowe wykazywane są według kosztu nabycia. Dotyczy to obligacji komunalnych.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku Bank posiadał również nienotowane instrumenty kapitałowe. Sposób wyceny do wartości godziwej nienotowanych instrumentów kapitałowych opisano w nocie 3.7.d.

Zobowiązania

Zobowiązania w bilansie wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Za wartość godziwą zobowiązań, które nie posiadają ustalonych terminów wymagalności, a więc w większości nieoprocentowane zobowiązania, przyjmuje się wartość płatną na żądanie. W przypadku depozytów o zmiennym oprocentowaniu ich wartość bilansowa jest przyjmowana jako wartość godziwa ze względu na fakt, iż stosowane stopy procentowe oparte są na stawkach rynkowych a okres zmiany oprocentowania nie przekracza 1 roku. Szacowana wartość godziwa depozytów o stałym oprocentowaniu i innych zobowiązań nie notowanych na aktywnym rynku jest oparta na zdyskontowanych przepływach pieniężnych przy użyciu rynkowych stóp procentowych dla zobowiązań o podobnym terminie wymagalności (przy czym za stopy rynkowe uznawane jest średnie oprocentowanie depozytów).

40. Sprawozdawczość dotycząca segmentów

Poniżej przedstawiono zasady sprawozdawczości według segmentów za okresy zakończone dnia 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku w podziale na następujące obszary działalności:

- (i) pion korporacji i finansów publicznych,
- (ii) pion detaliczny,
- (iii) działalność na rynku międzybankowym i działalność inwestycyjna,

W ramach pionu bankowości korporacyjnej i finansów publicznych wyodrębnia się, zgodnie z Zarządzeniem Nr D 16/2006 Prezesa Zarządu BOŚ S.A. w sprawie klasyfikacji klientów BOŚ S.A., następujące segmenty rynku:

- segment klientów korporacyjnych,
- segment finansów publicznych,
- segment funduszy ekologicznych.

Wydzielony zgodnie z powyższym zarządzeniem segment klientów detalicznych jest tożsamy z pionem bankowości detalicznej.

W skład obszaru działalności na rynku międzybankowym i działalności inwestycyjnej wchodzi działalność na rynku międzybankowym i dłużnych papierów wartościowych, instrumentów pochodnych, a także w obszarze inwestycji kapitałowych.

Produkty pionów i obszarów działalności wymienionych w podpunktach (i)-(iii) powyżej zostały opisane w „Sprawozdaniu Zarządu z działalności Banku Ochrony Środowiska S.A. w 2008 roku” w pkt. I ppkt. 3-4.

Produktami obszaru działalności na rynku międzybankowym i działalności inwestycyjnej są bieżące i terminowe lokaty i depozyty międzybankowe, kredyty od innych banków oraz kredyty udzielone bankom, dłużne i kapitałowe papiery wartościowe oraz instrumenty pochodne.

Aktywa i pasywa obszarów określonych w ppkt. (i)-(ii) powyżej zostały wyodrębnione w oparciu o bazę kredytową i depozytową Banku.

I. Wynik na działalności operacyjnej pionu korporacji i finansów publicznych oraz pionu detalicznego, jest wynikiem z działalności finansowej tych pionów pomniejszony o wartość ogólnych kosztów administracyjnych przypisanych do danego pionu na podstawie „Metodyki alokacji ogólnych kosztów administracyjnych na obszary działalności Banku”.

Na wynik z działalności finansowej ww. pionów składają się:

1. **Wynik z działalności depozytowej**, tj. różnica pomiędzy przychodami z inwestycji środków depozytowych skalkulowanych na bazie wewnętrznej ceny pieniądza, a kosztami pozyskania środków depozytowych.

Przychody z inwestycji środków depozytowych dla danego pionu ustala się na podstawie średniego (ze stanów dziennych) stanu depozytów danego pionu oraz średniej wewnętrznej ceny pieniądza odrębnie dla każdej waluty.

Wewnętrzna cena pieniądza jest to stawka oprocentowania rachunków bieżących placówek Banku prowadzonych w Centrali. Wysokość wewnętrznej ceny pieniądza ustalana jest w Banku co miesiąc w oparciu o średnie stawki referencyjne 1M dla poszczególnych walut z uwzględnieniem marży korygującej. Średnie stawki referencyjne są wyliczane na podstawie danych z systemu informacyjnego REUTERS.

2. **Wynik z działalności kredytowej**, tj. suma przychodów odsetkowych od kredytów ze środków własnych, przychodów odsetkowych od kredytów ze środków obcych, prowizji odsetkowych od kredytów ze środków obcych oraz różnicy wartości odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek i zobowiązań pozabilansowych pomniejszona o koszty finansowania działalności kredytowej wyliczone na bazie wewnętrznej ceny pieniądza.

Koszty finansowania działalności kredytowej dla danego pionu ustala się na podstawie średniego (ze stanów dziennych) poziomu zadłużenia kredytowego ze środków własnych danego pionu pomniejszonego o wartość odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek oraz średniej wewnętrznej ceny pieniądza odrębnie dla każdej waluty.

3. **Wynik z rezerwy obowiązkowej**, tj. różnica przychodów odsetkowych od rachunku bieżącego w NBP, alokowanych na poszczególne piony udziałem średnich (średnia ze stanów dziennych) depozytów zebranych przez dany pion w miesiącu poprzednim i kosztów finansowania rachunku bieżącego w NBP.
Koszty finansowania rachunku bieżącego (rezerwy obowiązkowej) w NBP dla danego pionu ustala się na podstawie udziału średniego (średnia ze stanów dziennych) stanu środków na rachunku bieżącym (rezerwy obowiązkowej) w NBP oraz średniej wewnętrznej ceny pieniądza. Przypadającą na dany pion część rachunku bieżącego w NBP ustala się na podstawie średniego (ze stanów dziennych) stanu depozytów danego pionu z miesiąca poprzedniego.
4. **Wynik z działalności na dłużnych papierach wartościowych**, tj. suma przychodów prowizyjnych za obsługę obligacji komunalnych / korporacyjnych.
5. **Wynik z tytułu prowizji**, tj. różnica pomiędzy sumą przychodów prowizyjnych od kredytów, przychodów prowizyjnych związanych z rachunkami depozytowymi oraz przychodów od kart płatniczych nieprzydzielonych do rachunku depozytowego i kredytowego, przychodów a kosztami prowizji.
6. **Wynik z pozycji wymiany**, tj. dochody pionu z transakcji typu FX oraz dochody z pozostałych zrealizowanych transakcji wymiany walutowej przypisanych do pionów na podstawie średniej skali zadłużenia kredytowego w walutach obcych.
7. **Wynik z pozostałych przychodów i kosztów z wyłączeniem ogólnych kosztów administracyjnych**, tj. różnica pomiędzy przypisanymi do poszczególnych pionów pozostałymi przychodami operacyjnymi a pozostałymi kosztami operacyjnymi.

II. Wynik z obszaru działalności na rynku międzybankowym i działalności inwestycyjnej stanowi sumę wyników z obszaru rynku międzybankowego oraz obszaru inwestycji kapitałowych Banku.

Wynik na działalności operacyjnej z działalności na rynku międzybankowym oraz z inwestycji kapitałowych stanowi wynik na działalności finansowej danego obszaru działalności pomniejszony o wartość ogólnych kosztów administracyjnych przypisanych do danego obszaru na podstawie „Metodyki alokacji ogólnych kosztów administracyjnych na obszary działalności Banku”.

Na wynik z działalności finansowej na rynku międzybankowym składają się:

- **wynik odsetkowy z aktywów rynku międzybankowego** - wyliczany jako różnica pomiędzy przychodami odsetkowymi od aktywów przypisanych do obszaru rynku międzybankowego a kosztami finansowania tych aktywów wyliczanymi w oparciu o stawki wewnętrznej ceny pieniądza,
- **wynik odsetkowy ze zobowiązań rynku międzybankowego** - wyliczany jako różnica pomiędzy przychodami z inwestycji środków pozyskanych w formie depozytów międzybankowych oraz kredytów zaciągniętych w innych bankach, wyliczanymi w oparciu o stawki wewnętrznej ceny pieniądza a kosztami odsetkowymi od tych środków,
- **dochody z inwestycji środków własnych Banku** wyliczonych w oparciu o stawki wewnętrznej ceny pieniądza,
- **wynik z pozycji wymiany**, za wyjątkiem dochodów z pozycji wymiany przypisanych innym segmentom,
- **wynik na działalności handlowej**,
- **wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych** w części dotyczącej dłużnych papierów wartościowych oraz wyceny instrumentów finansowych.

Na wynik z działalności finansowej z inwestycji kapitałowych składają się następujące pozycje:

- **przychody z tytułu dywidend**,
- **wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych** w części dotyczącej akcji i udziałów,
- **różnica wartości odpisów z tytułu utraty wartości akcji i udziałów**.

Przy ustalaniu wyniku finansowego z inwestycji kapitałowych przyjmuje się założenie, że działalność ta jest finansowana wyłącznie z kapitałów własnych Banku (założenie to przyjęto w oparciu o zasady wyliczania adekwatności kapitałowej Banku).

W porównaniu do stanu za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2007 roku zasady wyliczania wyników finansowych w podziale na segmenty rynku uległy zmianie. Zamieszczone wyniki finansowe za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2007 roku zostały doprowadzone do porównywalności.

Ze względu na specyfikę Banku, nie występują zjawiska sezonowości lub cykliczności. Bank świadczy usługi finansowe, na które popyt ma charakter stabilny, a wpływ sezonowości jest nieistotny.

Poniżej przedstawiono wyniki finansowe Banku za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2008 roku oraz 31 grudnia 2007 roku przypadające na przyjęte segmenty.

Za okres dwunastu miesięcy zakończony 31 grudnia 2008

w tys. zł

		PION KORPORACJI I FINANSÓW PUBLICZNYCH	PION DETALICZNY	DZIAŁALNOŚĆ NA RYNKU MIĘDZYPANOWYM I DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA	BANK
I	Wynik z tytułu odsetek:	112 976	103 740	6 677	223 393
	<i>Przychody odsetkowe - sprzedaż klientom zewnętrznym</i>	315 455	139 446	145 498	600 399
	<i>Przychody odsetkowe - sprzedaż innym segmentom</i>	83 594	105 153	99 545	288 292
	<i>Koszty odsetkowe - sprzedaż klientom zewnętrznym</i>	-212 029	-111 615	-53 284	-376 928
	<i>Koszty odsetkowe- sprzedaż innym segmentom</i>	-74 044	-29 244	-185 082	-288 370
II	Wynik z tytułu opłat i prowizji:	27 174	22 612	-	49 786
	<i>Przychody z tytułu opłat i prowizji</i>	27 412	28 711	-	56 123
	<i>Koszty z tytułu opłat i prowizji</i>	-238	-6 099	-	-6 337
III	Przychody z tytułu dywidend	-	-	16 001	16 001
IV	Wynik na działalności handlowej	-	-	7 028	7 028
V	Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	-	-	31	31
VI	Wynik z pozycji wymiany	7 551	26 004	-267	33 288
VII	Wynik pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych	-654	40	-	-614
VIII	Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek oraz zobowiązań pozabilansowych	-17 487	-11 798	-40 724	-70 009
IX	Ogólne koszty administracyjne (z wyłączeniem amortyzacji)	-68 363	-97 829	-5 198	-171 390
X	Amortyzacja	-1 432	-8 611	-	-10 043
XI	Wynik na działalności operacyjnej – wynik segmentu	59 765	34 158	-16 452	77 471
XII	Pozostałe przychody/koszty nieprzypisane obszarom działalności *1				-71 960
XIII	Wynik finansowy brutto				5 511
XIV	Obciążenia podatkowe				1 072
XV	Wynik finansowy netto				6 583

AKTYWA SEGMENTU	5 162 480	2 623 868	2 752 861	10 539 209
Pozostałe aktywa (nieprzypisane)				552 837
ZOBOWIĄZANIA SEGMENTU	5 383 600	2 691 236	2 723 012	10 797 848
Pozostałe zobowiązania (nieprzypisane)				294 198
NAKŁADY INWESTYCYJNE	9 480	6 625	504	16 609
Nakłady inwestycyjne (nieprzypisane)				5 707

*1 Przychody i koszty wymienione w wierszach I-X nie zostały w pełni przypisane wydzielonym obszarom działalności, w/w przychody i koszty w części nieprzypisanej do obszarów działalności zostały zaprezentowane łącznie w wierszu XII.

Za okres dwunastu miesięcy zakończony 31 grudnia 2007

w tys. zł

		PION KORPORACJI I FINANSÓW PUBLICZNYCH *1	PION DETALICZNY	DZIAŁALNOŚĆ NA RYNKU MIĘDZYPANOWYM I DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA	BANK
I	Wynik z tytułu odsetek:	105 836	77 585	26 109	209 530
	<i>Przychody odsetkowe - sprzedaż klientom zewnętrznym</i>	228 734	104 763	111 533	445 030
	<i>Przychody odsetkowe - sprzedaż innym segmentom</i>	177 381	105 145	58 677	341 203
	<i>Koszty odsetkowe - sprzedaż klientom zewnętrznym</i>	-136 364	-68 764	-38 415	-243 543
	<i>Koszty odsetkowe - sprzedaż innym segmentom</i>	-163 915	-63 559	-105 686	-333 160
II	Wynik z tytułu opłat i prowizji:	30 913	23 837	-	54 750
	<i>Przychody z tytułu opłat i prowizji</i>	31 447	32 448	-	63 895
	<i>Koszty z tytułu opłat i prowizji</i>	-534	-8 611	-	-9 145
III	Przychody z tytułu dywidend	-	-	14 643	14 643
IV	Wynik na działalności handlowej	-	-	7 893	7 893
V	Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	-	-	1 433	1 433
VI	Wynik z pozycji wymiany **1	4 221	14 534	-149	18 606
VII	Wynik pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych	7 028	-1 600	-	5 428
VIII	Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek oraz zobowiązań pozabilansowych	7 909	993	6	8 908
IX	Ogólne koszty administracyjne (z wyłączeniem amortyzacji) **1	-63 336	-90 633	-4 815	-158 784
X	Amortyzacja **1	-1 391	-8 366	-	-9 757
XI	Wynik na działalności operacyjnej – wynik segmentu	91 180	16 350	45 120	152 650
XII	Pozostałe przychody/koszty nieprzypisane obszarom działalności ***1				-110 841
XIII	Wynik finansowy brutto				41 809
XIV	Obciążenia podatkowe				-10 117
XV	Wynik finansowy netto				31 692

AKTYWA SEGMENTU	4 104 820	1 896 557	2 697 627	8 699 004
Pozostałe aktywa (nieprzypisane)				343 000
ZOBOWIĄZANIA SEGMENTU	4 332 957	1 949 288	2 271 032	8 553 277
Pozostałe zobowiązania (nieprzypisane)				488 727
NAKLADY INWESTYCYJNE	20 875	14 588	1 109	36 572
Nakłady inwestycyjne (nieprzypisane)				12 569

*1 Wyniki pionu korporacji i finansów publicznych stanowią sumę wyników następujących segmentów prezentowanych w sprawozdaniu za 2007 rok.: korporacyjnego, finansów publicznych i funduszy ekologicznych.

**1 Przychody / koszty wymienione w wierszach VI, IX, X zostały, z uwagi na brak danych systemowych, alokowane na obszary działalności udziałem poszczególnych obszarów w kwocie ogółem danej pozycji w 2008 roku.

***1 Przychody i koszty wymienione w wierszach I-X nie zostały w pełni przypisane wydzielonym obszarom działalności, w/w przychody i koszty w części nieprzypisanej do obszarów działalności zostały zaprezentowane łącznie w wierszu XII.

41. Transakcje z podmiotami powiązanymi

Na dzień 31 grudnia 2008 roku i na dzień 31 grudnia 2007 roku BOŚ S.A. pełnił rolę dominującą wobec Domu Maklerskiego BOŚ S.A. (DM BOŚ S.A.) natomiast jednostką dominującą wobec BOŚ S.A. był Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW).

Na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz na dzień 31 grudnia 2007 roku nie miały miejsca żadne transakcje pomiędzy Bankiem i jednostką pośrednio zależną Towarzystwo Inwestycyjno-Leasingowe Ekoleasing S.A. w upadłości. Z uwagi na toczące się postępowanie upadłościowe, przed dniem 1 stycznia 2004 roku Grupa utraciła kontrolę jak również jakiejkolwiek znaczące wpływy na Spółkę.

(a) Opis transakcji z jednostką zależną, tj.: Domem Maklerskim BOŚ S.A.

Oddziały Banku prowadzą rachunki bieżące i lokat terminowych Domu Maklerskiego BOŚ S.A. Transakcje wykonywane na rachunkach bieżących to przede wszystkim wpłaty i wypłaty gotówkowe klientów Spółki. W ramach wolnych środków na koniec każdego dnia zakładane są standardowo depozyty terminowe typu O/N oprocentowane w oparciu o stawkę WIBOR.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku zadłużenie kredytowe DM BOŚ S.A. z tytułu kredytu inwestycyjnego wyniosło 166 tys. zł. Stan depozytów łącznie z naliczonymi odsetkami na 31 grudnia 2008 roku wyniósł 189 688 tys. zł. Ponadto przychody odsetkowe wyniosły 35 tys. zł, koszty odsetkowe 10 224 tys. zł, natomiast pozostałe przychody i koszty odpowiednio 292 tys. zł i 86 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku DM BOŚ S.A. posiadał również limit z tytułu kart płatniczych w wysokości 50 tys. zł, w tym stan należności z tytułu kart płatniczych wyniósł 3 tys. zł, natomiast zobowiązania pozabilansowe 47 tys. zł, oraz niewykorzystany limit na pozostałe cele w wysokości 10 000 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku zadłużenie kredytowe DM BOŚ S.A. z tytułu kredytu inwestycyjnego wyniosło 660 tys. zł., natomiast stan depozytów łącznie z naliczonymi odsetkami wyniósł 275 372 tys. zł. Ponadto przychody odsetkowe wyniosły 61 tys. zł, koszty odsetkowe 11 079 tys. zł, natomiast pozostałe przychody i koszty odpowiednio 329 tys. zł i 85 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku DM BOŚ S.A. posiadał również limit z tytułu kart płatniczych w wysokości 20 tys. zł, w tym stan należności z tytułu kart płatniczych wyniósł 2 tys. zł, natomiast zobowiązania pozabilansowe 18 tys. zł.

Transakcje z DM BOŚ S.A. zostały przeprowadzone na warunkach ogólnych oferty publicznej Banku.

(b) Opis transakcji z głównym akcjonariuszem Banku, tj.: NFOŚiGW

Na dzień 31 grudnia 2008 roku NFOŚiGW posiadał w Banku środki na rachunkach bieżących i terminowych w kwocie 1 076 212 tys. zł (łącznie z naliczonymi odsetkami). Koszty odsetkowe, jakie Bank poniósł w roku obrotowym 2008 od depozytów Funduszu wyniosły 38 168 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku NFOŚiGW posiadał również limit z tytułu kart płatniczych w wysokości 20 tys. zł, w tym stan należności z tytułu kart płatniczych wyniósł 6 tys. zł, natomiast zobowiązania pozabilansowe 14 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku NFOŚiGW posiadał w Banku środki na rachunkach bieżących i terminowych w kwocie 904 434 tys. zł (łącznie z naliczonymi odsetkami). Koszty odsetkowe, jakie Bank poniósł w roku obrotowym 2007 od depozytów Funduszu wyniosły 18 759 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2007 roku NFOŚiGW posiadał również limit z tytułu kart płatniczych w wysokości 25 tys. zł, w tym stan należności z tytułu kart płatniczych wyniósł 1 tys. zł, natomiast zobowiązania pozabilansowe 24 tys. zł.

W roku obrotowym 2007 Bank poniósł również koszty od operacji papierami wartościowymi w wysokości 108 tys. zł

Na dzień 31 grudnia 2008 roku NFOŚiGW posiadał również zabezpieczenia należytego wykonania umowy w wysokości 631 tys. zł udzielone przez Bank w 2005 roku.

Na dzień 31 grudnia 2008 roku wartość środków powierzonych na kredyty przez NFOŚiGW wynosiła 172 363 tys. zł, a środków WFOŚiGW 47 570 tys. zł. Natomiast na koniec 2007 roku wartość tychże środków wynosiła odpowiednio NFOŚiGW 280 718 tys. zł, a środków WFOŚiGW 33 358 tys. zł.

Za obsługę kredytów ze środków NFOŚiGW i WFOŚiGW Bank otrzymuje wynagrodzenie, które w roku 2008 wynosiło od NFOŚiGW 5 060 tys. zł, a od WFOŚiGW 539 tys. zł., w roku 2007 od NFOŚiGW 7 723 tys. zł, a od WFOŚiGW 414 tys. zł.

NFOŚiGW oraz WFOŚiGW udzielał dopłat do odsetek dla klientów które wynosiły w roku 2008 NFOŚiGW 450 tys. zł i WFOŚiGW 8 688 tys. zł., a w analogicznym okresie roku 2007 NFOŚiGW 694 tys. zł i WFOŚiGW 4 621 tys. zł.

Transakcje z NFOŚiGW zostały przeprowadzone na warunkach ogólnych oferty publicznej Banku.

(c) Informacje dotyczące kredytów i depozytów Członków Zarządu i Rady Nadzorczej Banku oraz członków ich rodzin

W ramach działalności operacyjnej przeprowadzone transakcje z członkami organu zarządzającego i kluczowym personelem kierowniczym obejmują przede wszystkim kredyty i depozyty. Salda poszczególnych pozycji bilansu na 31 grudnia 2008 roku i 31 grudnia 2007 roku oraz związane z nimi koszty i przychody na 31 grudnia 2008 roku oraz na 31 grudnia 2007 roku zaprezentowano poniżej:

Kluczowy personel kierowniczy

	31-12-2008	31-12-2007
Stan kredytów	-	5
Udzielone zobowiązania z tytułu linii kredytowych	60	162
Stan depozytów	756	1 528
Koszty odsetek od depozytów	28	40

Kluczowy personel kierowniczy korzysta z kredytów i depozytów na warunkach ogólnych oferty publicznej Banku.

Nie było żadnych transakcji z członkami rodzin Członków Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

(d) Wynagrodzenie kluczowego personelu kierowniczego BOŚ S.A.

Rada Nadzorcza Banku:

1.	Ryszard Bartkowiak	52 tys. zł
2.	Andrzej Herman	104 tys. zł
3.	Agnieszka Zawartko	52 tys. zł
4.	Andrzej Matysiak	52 tys. zł
5.	Janina Jóźwiak	62 tys. zł
6.	Marta Czyż	52 tys. zł
7.	Lech Płotkowski	52 tys. zł
8.	Jacek Bajorek	75 tys. zł
9.	Józef Kozioł	62 tys. zł
10.	Marcin Likierski	125 tys. zł
11.	Michał Machlejd	62 tys. zł
12.	Marian Malicki	62 tys. zł
13.	Marian Pigan	62 tys. zł
14.	Michał Wysocki	62 tys. zł
15.	Ryszard Ochwat	49 tys. zł
		985 tys. zł

w tym:

- krótkoterminowe świadczenia pracownicze 985 tys. zł

Zarząd Banku:

1.	Piotr Wiesiołek	747 tys. zł
2.	Stanisław Kostrzewski	1 300 tys. zł
3.	Marcin Romanowski	1 072 tys. zł
4.	Jan Wielgus	208 tys. zł
5.	Jerzy Pietrewicz	1 398 tys. zł
6.	Mariusz Klimczak	222 tys. zł
7.	Adam Grzebieluch	178 tys. zł
8.	Marek Serafiński	29 tys. zł
9.	Krzysztof Telega	174 tys. zł
		5 328 tys. zł

w tym:

- krótkoterminowe świadczenia pracownicze	3 877 tys. zł
- świadczenia po okresie zatrudnienia	1 124 tys. zł
- świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	327 tys. zł

Wynagrodzenia z tyt. pełnienia funkcji we władzach jednostek podporządkowanych:

1.	Stanisław Kostrzewski	59 tys. zł
2.	Jan Wielgus	11 tys. zł
3.	Adam Grzebieluch	10 tys. zł
4.	Krzysztof Telega	7 tys. zł
		87 tys. zł

w tym:

- krótkoterminowe świadczenia pracownicze	87 tys. zł
---	------------

Łączna kwota wynagrodzeń Członków Zarządu Banku zawiera: wynagrodzenia zasadnicze, premie, koszty polis ubezpieczeniowych, koszty opieki medycznej, koszty korzystania z samochodów służbowych dla celów prywatnych, odprawy z tytułu odwołania z funkcji Członka Zarządu, odszkodowania wynikające z umów o zakazie konkurencji.

42. Przejęcie i zbycie spółek

W okresie sprawozdawczym i w okresach porównywalnych nie miały miejsca żadne połączenia ani zbycia z udziałem BOŚ S.A.

43. Dywidenda przypadająca na jedną akcję

Zgodnie z Uchwałą Nr 11/2008 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A. z dnia 17 czerwca 2008 roku w sprawie podziału zysku za 2007 rok na wypłatę dywidendy przeznaczono 3 462 tys. zł. W dywidendzie za rok 2007 uczestniczyły wyemitowane przez Bank akcje od serii A do serii N w liczbie 15 053 000, co oznacza, że dywidenda brutto wypłacona za jedną akcję wynosi 0,23 zł. Dniem ustalenia prawa do dywidendy był 17 lipca 2008 r. Dniem realizacji prawa do dywidendy był 1 sierpnia 2008 r.

44. Zdarzenia po dniu bilansowym

Po dniu bilansowym Bank podjął decyzję o:

- dotworzeniu odpisu aktualizującego do wysokości 20 825 tys. zł (tj. 19 696 tys. zł), na 100% wartości ekspozycji kredytowej na bank islandzki w związku z przejęciem kontroli nad tą instytucją przez Islandzki Nadzór Finansowy i obniżeniem w wyniku tej decyzji ratingów ww. instytucji przez Agencję FITCH Ratings ;
- dotworzeniu na dzień 31 grudnia 2008 roku odpisów aktualizujących na należności kredytowe od banków ukraińskich do wysokości 19 413 tys. zł (tj. 10 122 tys. zł) w związku z sytuacją polityczną i gospodarczą w tym kraju.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu

Data 16.03.2009	Mariusz Klimczak	Prezes Zarządu	
Data 16.03.2009	Jerzy Witold Pietrewicz	Wiceprezes Pierwszy Zastępca Prezesa Zarządu	
Data 16.03.2009	Adam Zbigniew Grzebieluch	Wiceprezes Zarządu	
Data 16.03.2009	Marek Kazimierz Serafiński	Wiceprezes Zarządu	
Data 16.03.2009	Krzysztof Telega	Wiceprezes Zarządu	